DAMIAN STÂNOIU

Viața în mânăstire

Pocăința Starețului

EDITURA „CARTEA ROMÂNEASCĂ" BUCUREȘTI

Damian Stănoiu

POCĂINŢA STAREŢULUI

Viaţa în mânăstire

– cinci nuvele –

Editura CARTEA ROMÂNEASCĂ
Bucureşti, 1931

Comanda 2424 – 1931

——————————————

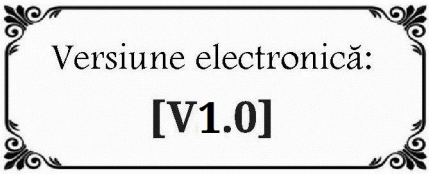

——————————————

Corectură [V1.0]: februarie 2017

——————————————

CUPRINSUL

Pocăinţa stareţului
Jalba cuviosului Pitirim
Calea împărătească
Dragoste şi smerenie
Pustnicii de sub stâncă

Părintelui Avemelec,
portarul sfintei mânăstiri Căldăruşani.

POCĂINŢA STAREŢULUI

Părintele stareţ mănâncă astăzi cu duhovnicii mânăstirii. Lucru rar şi neaşteptat. Rar – fiindcă Preacuvioşiei Sale îi place mai mult tovărăşia mirenilor, mai ales când aceştia au posibilitatea să-i ciupă un ajutor „pentru bieţii părinţi”, – fie din bugetul statului, fie de la vreo instituţie particulară; neaşteptat, – fiindcă din cei şase membri ai consiliului duhovnicesc, Preacuvioşia Sa nu mai este în raporturi bune decât cu protosinghelul Gherasim – un bătrân surd, adesea şi „mut”, şi întotdeauna inofensiv.

Sufrageria stăreţiei are, desigur, patru pereţi, însă numai trei sunt de zid. Al patrulea, construit în urmă din scânduri şi geamuri, micşorează sala de mâncare în favoarea unui bufet mic, dar plin de toate bunătăţile pământului. Peretele dinspre răsărit e acoperit în mare parte de-o icoană uriaşă, înfăţişând diferite scene ale judecăţii viitoare; cel de miazăzi e ocupat de membrii familiei regale şi de vreo doi stareţi răposaţi, iar pe cel dinspre miazănoapte sunt aşezate cu gust: Cina cea de taină, Mântuitorul binecuvântând cele cinci pâini, chipul sfântului mucenic Dimitrie, o vedere generală a mânăstirii şi portretul în ulei al actualului stareţ.

Masa este împodobită ca pentru oaspeţi de seamă, cu faţă albă, neumblată şi cu tacâmuri de mâna întâi.

În aşteptarea celui mai mare, duhovnicii încearcă să dezlege taina invitaţiei. Dar mai întâi să vi-i prezint.

Arhimandritul Gavriil are şaptezeci şi cinci de ani, pe care îi poartă fără osteneală şi fără durere. Nici barba nu i s-a rărit şi nici părul prea mult. Obraji-i sunt rumeni, fruntea are numai două crestături mai adânci, iar genele-i stufoase străjuiesc doi ochi zglobii care n-au făcut încă cunoştinţă cu ochelarii. Preacuvioşia Sa a servit mânăstirea, în calitate de eclesiarh, treizeci şi doi de ani; iar ca stareţ şaisprezece.

În faţa părintelui Gavriil s-a aşezat cuviosul Natanail, – un moşneag firav la trup, cu faţa zbârcită, cu barba rărue, cu chelia ieşită de sub potcap şi cu pleoapele aproape goale, dar aşa de grele că abia le mai poate ridica. Nu păstrează biletul de botez, dar ştie că mama sfinţiei sale îl purta în pântece când s-a iscat revoluţia de la ”48… A fost eclesiarh şi econom în mai multe rânduri.

Lângă părintele Natanail îşi mângâie barba sură cuviosul ieromonah Pahomie, – un bărbat ca de cincizeci de ani, îndesat la trup, cu ochii verzi şi cu nas trufaş. N-a ocupat nicio funcţie în administraţia mânăstirii, dar întotdeauna a uneltit, se zice, împotriva îngrijitorilor vremelnici ai obştii.

În faţa sfinţiei sale şi în stânga preacuviosului Gavriil, zâmbeşte părintele Ermoghen. Are şaizeci de ani – ca şi când ar avea patruzeci şi cinci. Nu i-au albit decât puţine fire în barba-i scurtă şi creaţă. Pe faţă nici urmă de post şi de grijă. A trecut, pe rând, prin toată filiera administrativă. De vreo douăzeci de ani trage nădejde să ocupe şi locul cel mai înalt, dar împrejurările i-au fost potrivnice. Tot mai nădăjduieşte însă în „dreptatea lui Dumnezeu” şi în „bunătatea episcopului”…

Coada o face protosinghelul Gherasim. E lung ca o scorbură de salcie, slab ca un măgar de laie, alb ca o coală velină şi surd ca o piatră de hotar. În umărul obrazului stâng poartă urma unei schije turceşti, de la ”77, iar degetul de la mâna dreaptă i s-a strâmbat într-o aventură din vremuri uitate…

Face parte din consiliul duhovnicesc de când nici el nu mai ţine minte, pentru că are o calitate foarte apreciată de către

stareţi: nu întreabă niciodată ce iscăleşte.

Pe buzele tuturora – minus Gherasim – flutură aceeaşi chinuitoare întrebare:

— De ce ne-o fi poftit? Ce înseamnă această dragoste neaşteptată?

— I s-a apropiat sfârşitul, găsi Ermoghen o lămurire.

— Asta e dorinţa ta, îl tachină Gavriil, dar eu bănuiesc că nu sfârşitul vieţii i s-a apropiat, că e voinic ca un taur, ci sfârşitul măririi…

— Cam tot acolo vine… Ce crezi, Pahomie?

Părintele Pahomie îşi privi vârful nasului, parcă i-ar fi cerut un sfat, şi răspunse în doi peri:

— Nu-i lucru curat la mijloc…

— Că nu e lucru curat, bănuim noi, zise Gavriil; dar ce să fie? Asta e întrebarea. Şi numai tu ai fi în stare să dai un răspuns.

— Mai degrabă poţi ghici tainele lui Dumnezeu decât planurile Satanei, se lepădă Pahomie, râzând.

— Totuşi s-au găsit în toate timpurile călugări care să ghicească gândurile dracului şi să i le strice; dar nicicând om pământesc n-a tâlcuit tainele Tatălui, – îl contrazise Ermoghen. Eu sunt sigur, părinte Pahomie, că sfinţia ta bănuieşti ceva, dar nu vrei să spui.

— Staţi să vă lămuresc eu, interveni Natanail cu glasu-i copilăresc şi tărăgănat. Ne-a poftit ca să ne taie capetele, aşa cum Lăpuşneanu a tăiat pe-ale boierilor. Dar nu văd pe Moţoc…

— Gherasim! – zise Pahomie stârnind veselie.

— O să te dea pe mâna călugărilor, ca să te strângă de gât, – îl preveni Natanail pe surd.

Dar surdul… ca surdul.

— Ba eu aş mânca, dar n-am ce, – răspunse el întorcând farfuriile şi paharul.

Intră părintele stareţ. Râsul stârnit de infirmitatea lui Gherasim îngheţă într-o clipă pe buzele tuturor. Nimeni nu se ridică. Singur Gherasim făcu o mişcare în acest scop, dar văzând că ceilalţi sunt prinşi de scaune, renunţă şi el să se

mai ostenească.

Stareţul încruntă uşor sprâncenele şi zise, pe un ton natural, obişnuitul:

— Blagosloviţi!

— Domnul! – mormăiră duhovnicii, fără să-l privească.

Preacuviosul Procopie numără cincizeci şi unu de ani de la naştere şi patru de când a fost ales stareţ. E înalt de stat, nu tocmai rotund la trup, părul castaniu, barba roşcată şi întinsă, fruntea lată, nasul frate cu al lui Pahomie şi zulufii potriviţi din foarfecă. Pe porţiunea fără păr, a obrajilor plini, s-au ţesut firicele de sânge, iar dosul palmelor e punctat cu semnele traiului bun.

— Luaţi, părinţilor!

Păhărelele cu rachiu se golesc uşor, dar vorba e legată. Şi nici stareţul n-o sili. Dăduse ucenicilor poruncă să servească pe meseni după gustul fiecăruia: pe Gavriil şi pe Ermoghen cu ţuică de prune, pe Gherasim cu prăştină, pe Pahomie cu spumă de drojdie, iar pe Natanail cu rachiu de izmă, – şi aşteptă liniştit efectul acestei atenţii deosebite. Dar nimeni nu deschidea gura decât pentru un sec şi banal „blagosloviţi”, şi, fireşte, pentru a înghiţi conţinutul păhărelelor.

Se serviră icre de crap decorate cu măsline; se înghiţiră două cutii cu sardele de Lisa; apoi câte-un rând de pahare cu vin – şi vorba abia începu să se înfiripe, timidă, între vecini.

Stareţul rămânea mereu izolat. Nimeni nu-i adresă vreun cuvânt, şi nici el nu scotea de sub mustăţile-i vârfuite decât ceea ce îl obligă datoria de amfitrion: poftiţi – luaţi – serviţi-vă. Şi se părea, judecând după zâmbetul din colţul gurii şi după ironia din priviri, că nu-l jigneşte defel mojicia oaspeţilor. Ba chiar îi făcea plăcere, ca şi când ar fi fost prevăzută.

Vine la rând ciorbă de raţă, cu bucăţele împărţite iarăşi după preferinţele – cunoscute – ale mesenilor. Numai părintelui Pahomie, în loc de copane, îi pusese fratele Niculae o aripă şi târtiţa. Bătrânul Natanail, vesel că primise ficaţii şi ciorba dumicată gata, remarcă greşeala şi stârni un pic de voie bună. Stareţul încercă să rupă gheaţa dintre el şi ceilalţi, dar nu izbuti. Se resemnă în aşteptarea unui moment mai

prielnic.

Ciulama de găină, cu mămăliguţă. De data asta fratele Niculae puse târtiţa în porţia lui Natanail. Unchiaşul, când dădu peste ea, râse pe înfundate, apoi o luă în furculiţă şi o trecu vecinului. Pahomie, fără nicio întârziere, o dărui lui Gherasim. Acesta îi mulţumi, dar se scuză, sub cuvânt că e... schimnic; şi o trecu lui Ermoghen.

— Eu nu mănânc târ-târtiţă, – se apără acesta scurt; şi o mută la fostul stareţ. Arhimandritul Gavriil păru încurcat. Nu-i convenea nici s-o mănânce şi nici s-o ofere stareţului.

— Nu-ţi mai place, Gavriile? – îl întrebă în batjocură Natanail.

— Ba de plăcut i-ar place... dar nu mai are dinţi, răspunse Ermoghen, pentru el.

Arhimandritul înfipse furculiţa în bucăţica orfană şi o privi lung.

— Ia încearcă, părinte Gavriile, îl îndemnă Ermoghen, în râsul tuturor.

— Îi lasă gura apă... dar nu mai e puterişcă, îl necăji Pahomie.

Fostul stareţ îşi luă ochii de la târtiţă şi-i îndreptă spre capul mesei. Părintele Procopie, ocupat să desfiinţeze o copană, simţi privirea şi rânji cu gura plină.

— Dă-o stareţului, că e mai tânăr, – îndemnă Gherasim pe Gavriil.

Acesta îşi privi superiorul mai peste umăr şi vru să-i întindă furculiţa, dar îşi luă seama. Nu din pricina rangului, ci fiindcă nu vrea să-i dea prilej de vorbă. Dar Gherasim stărui.

— Dă-o, frate, stareţului, că e tânăr, nu e ştirb ca noi.

Stareţul săltă capul din farfurie şi făcu pe neştiutorul.

— Despre ce este vorba, cinstiţi părinţi?

Duhovnicii schimbară priviri repezi, apoi lăsară râsul şi deveniră foarte ocupaţi cu ciulamaua şi cu mămăliga. Gherasim însă o ţinea una.

— Dă-o stareţului, Gavriile, că acu e în zaua lui.

Părintele Natanail nu mai putu ţine râsul şi vărsă pe piept lingura cu ciulama. (El dumicase mămăligă în farfurie şi căra

cu lingura). Din această pricină râsul mocnit o clipă, răsuflă în forme violente şi mai făcu pagube şi altora. După ce, cu ajutorul fratelui Niculae şi al părintelui Pahomie îşi adună resturile de pe haine, Natanail se adresă răstit către Gavriil, care tot nu se agăţase de târtiţă.

— Şi nu te mai uita, omule, la ea! Dacă nu-ţi place, dă-o pisicii, că ea o mănâncă.

— Ba s-o mănânce stareţul, – o potrivi, ca prin minune, Gherasim.

— S-o mănânce, dacă vrea, – se răsti iarăşi Natanail, bâţâindu-şi lingura şi capul.

Arhimandritul Gavriil, văzând care încotro, înfipse din nou furculiţa în târtiţă şi o întinse superiorului. Acesta, deşi ştia despre ce anume fac bătrânii haz, continuă să mănânce, tăcut şi cu ochii în farfurie. Numai când Gavriil îi duse bucăţica în drumul ochilor, îşi săltă capul, în timp ce musafirii, care îl ştiau supărăcios şi prost la vorbă, aşteptau să râdă pe seama lui Gavriil. Dar preacuviosul Procopie zâmbi cu recunoştinţă; şi luând târtiţa, zise:

— Iacă un om – şi încă fost stareţ – care se îndură să dea aproapelui partea cea mai gustoasă. Mulţumesc, părinte Gavriile!

— Pentru puţin, îi răspunse acesta, odată cu un compliment batjocoritor.

— Ar fi mâncat-o el, sări Pahomie, dar îi e teamă să nu i se facă rău…

— Şi-ar aduce aminte din tinereţe, completă stareţul.

Gavriil îl privi de sus.

— Mda! De când eram stareţ…

— Când erai stareţ, te hrăneai numai cu târtiţe de pasăre? – îl întrebă Ermoghen, privind la Natanail.

— Tot bătrân era şi atunci, răspunse Pahomie în locul lui Gavriil.

— Mă rog, zise stareţul, ce legătură poate să fie între bătrâneţe şi târtiţa unei găini?

— Ca între stareţ şi consiliul duhovnicesc, îl lumină la iuţeală Pahomie.

Procopie lăsă ochii în jos. Ceilalţi căutară – care cu picioarele, care cu privirea, pe Pahomie, ca să-l felicite.

Felul al treilea: câte-un purceluş pe varză şi câte-o sticlă de vin, de fiecare căciulă… Duhovnicii se priviră uimiţi.

— Nu-i lucru curat, şopti Ermoghen la urechea lui Gavriil.

— Să ştii de la mine că tot o să ne taie capetele, şopti şi Natanail la urechea lui Pahomie. Acesta însă privea purcelul cu atâta dragoste părintească, încât nu l-ar fi lăsat orfan – chiar cu riscul capului…

Natanail suci farfuria şi o răsuci, neavând curaj să încerce cu propriile-i puteri a spinteca friptura. Gherasim, la fel de neputincios, îi dădu ocol, cu furculiţa şi cu cuţitul în mâini, până o depărtă ca de-o palmă şi se puse să-şi facă un plan. Pahomie, om în putere, se întinse şi tăie coada purcelului din faţa lui Natanail, apoi o întinse bătrânului. Acesta o respinse, supărat, şi continuă să sucească farfuria. În acest timp, Ermoghen, imitând pe Pahomie, ascuţi cuţitul de farfurie, apoi tăie urechiuşele purcelului destinat lui Gherasim şi le oferi surdului.

— Să dea Dumnezeu să te văd mai surd ca mine, îi mulţumi acesta din toată inima.

Când observă neputinţa bătrânilor, stareţul făcu semn ucenicilor să le dea ajutor. Într-un minut purceii fură sfârtecaţi în bucăţele, iar aburul icnit din carnea lor fragedă se uni cu cel ce ieşea din varză şi gâdilă, foarte plăcut, nările duhovnicilor. Iar când fălcile lipsite de dinţi intrară în funcţiune şi limbile prinseră gustul delicios al purcelului de lapte fript la tavă, mai încetară şi bănuielile împotriva stareţului…

Toată fiinţa bătrânilor se concentra asupra farfuriilor şi orice alt gând dispăru din mintea lor ca praful în faţa vântului şi ca roua în faţa soarelui…

Îndemnaţi de către stareţ, ucenicii acestuia interveneau mereu acolo unde mâinile slabe se dovedeau neputincioase, având grijă ca şi paharele să fie pururea virgine şi cât mai la vederea cuvioşilor oaspeţi. Nimeni nu vorbea. Toate gurile erau din cale afară de ocupate. Doar câte-un tuşit scăpat fără

voie din gâtlej şi clefăiturile din ce în ce mai libere, erau singurele semne după care se putea ghici bucuria rară – a trupului şi a sufletului laolaltă...

Dar fălcile începură, de la o vreme, să dea semne de oboseală, furculiţele să scormonească după părţi socotite mai alese şi dracul duşmăniei să-şi reocupe locul din care fusese izgonit un sfert de ceas.

— Eu mă prind că purceii ăştia, deşi au fost luaţi din turma mânăstirii, o să ne coste cam multişor, şopti Ermoghen la urechea lui Gavriil.

Acesta se asigură cu coada ochiului de neatenţia stareţului şi-i răspunse, pe aceeaşi coardă:

— Să fim cu băgare de seamă.

Pahomie dădu şi el să-şi spună gândul, vecinului, dar Natanail, tocmai clefăia din ficaţii purcelului, mulţumit la culme că sunt şi moi şi gustoşi – şi-i luă înainte.

— Aferim de-aşa friptură! Păcat că nu mă întâlnesc cu ea mai des...

— Fă-te stareţ, îl sfătui Ermoghen, fără să-şi ridice privirea.

— Aşa hodorog! – se miră Pahomie.

— Ca să mănânci purcei de lapte – face, zise Gavriil împăciuitor.

— Bine, bine, dar unui stareţ i se mai cer şi alte calităţi, – protestă Pahomie, cu ochii la preacuviosul Procopie.

— Ce calităţi îi mai trebuie?! – se miră Ermoghen. Să umble după femei, să bea cât patru şi să se pună rău cu întreaga obşte?

Toate urechile şi jumătăţile de ochi se aţintiră spre capul mesei. Dar stareţul, ca şi când n-ar fi auzit nimic, goli un pahar până în fund, apoi îşi continuă opera de distrugere a celui din urmă picior. Nemulţumiţi şi miraţi de această tăcere, musafirii îl imitară nervoşi şi nedumeriţi. Abia acum începură ei să găsească unele cusururi fripturii. Gavriil observă că urechile n-au fost bine curăţite; Ermoghen că varza n-a fost tocată „ca fideaua”; Pahomie, că untura „parcă ar avea puţin miros”, iar Natanail că purcelul are şi părţi care se împotrivesc gingiilor cuvioşiei sale. Singur Gherasim,

resemnat din cauza infirmităţii, continuă să înghită şi să mestece cu acelaşi elan de la început. Numai când observă că tăcerea se prelungeşte, se crezu dator s-o rupă el.

— Dacă părintele stareţ mi-ar da în fiecare zi câte-un purcel fript şi câte-o sticlă cu vin, l-aş socoti printre sfinţi…

— Poţi să-l socoteşti şi aşa, că tot habar n-ai tu de ceea ce se petrece pe lume, gângăvi Ermoghen.

Gherasim vru să mai adauge ceva, dar întâlnind ochii sfredelitori ai stareţului, înghiţi vorba. De la el ochii lui Procopie trecură pe rând la ceilalţi meseni şi constatară că… şi vinul şi friptura au plăcut. Părintele Gavriil, care începuse purcelul de la mijloc, mai avea capul, coada şi picioarele de la genunchi; Natanail mâncase de unde nimerise, iar acuma revenea pe unde trecuse mai în grabă; Ermoghen mai avea o coastă, Gherasim o pulpă, iar Pahomie… număra oasele. Sticlele se goliseră invers cu vârsta: a lui Natanail avea nivelul cel mai scăzut, iar a lui Pahomie pe cel mai ridicat.

Părintele stareţ zâmbi satisfăcut şi-şi mută ochii la propria-i voinicie: din purcel mai avea coada şi râtul, iar din sticlă… sticla! Făcu semn ucenicilor şi în două secunde toate clondirele de pe masă fură înlocuite cu altele pline, iar resturile din pahare golite într-un vas.

— Luaţi, părinţilor, îndemnă stareţul după ce fraţii ascultători îşi făcură datoria şi umplură paharele.

Duhovnicii priviră cupele aburite, le mângâiară cu degetele, dar ezitară să le ridice. Nu din pricină că se săturaseră, ci fiindcă fuseseră invitaţi… Crezând că întârzierea are un rost, nici părintele Gherasim nu bău.

— Luaţi, părinţilor, că se încălzeşte, stărui din nou stareţul, după ce goli paharul preacuvioşiei sale.

— Apăi… o să mai luăm, zise Natanail, că nu prea ne întâlnim aşa des cu chilipiruri d-astea.

— Ar sărăci mânăstirea, găsi Ermoghen o explicaţie.

— Şi s-ar toci masa stăreţiei, adaugă Pahomie.

Părintele Procopie aşteptă şi cuvântul fostului stareţ, dar văzând că întârzie şi socotind momentul foarte propice pentru a legă vorba cu oaspeţii, luă o poză de pocăit şi zise:

— Părinţilor, am impresia că – ori mâncarea nu v-a plăcut, ori vinul vi s-a părut oarecum…

Natanail se burzului dintr-odată şi trânti cu paharul în masă.

— Nu-i adevărat! Am mânia pe Dumnezeu, dacă am cârti un cuvânt împotriva mesei.

— Atunci alta este pricina care vă face să grăiţi tot în pilde şi tot cu două înţelesuri…

— Cum? Adică te faci că nu ştii? – se răsti Natanail, împroşcându-l cu ce avea prin gură. M-ai făcut „porc bătrân”, pe mine care trăiesc de şaptezeci de ani în această mânăstire, şi am slujit în sfântul altar vreme de şaizeci şi doi de ani – şi acuma te miri că nu-ţi dau cinstea de stareţ?

— Pe mine nu m-a sictirit în chiar timpul sfintei Liturghii, după ce ne-am împărtăşit amândoi din acelaşi potir? – sări şi Ermoghen, mai roşu decât vinul din sticle.

— Am slujit mânăstirea în toate chipurile şi nu mi-am auzit decât vorbe de laudă, atât de la cei mici cât şi de la cei mari; iar sfinţia ta m-ai pârât la mitropolie că nu mă duc regulat la biserică şi m-ai făcut „bou domnesc”, în faţa soborului, – îi reproşă, tremurând, fostul stareţ.

— Vă pierdeţi vremea degeaba, observă Pahomie, umplându-şi paharul. Mai mult folosiţi golind sticlele astea…

Stareţul îl împunse c-o privire scăpată fără voie, apoi se ridică, umilit, şi umplu cu mâna preacuvioşiei sale toate paharele de pe masă.

— Smerenia ludei, mormăi Gavriil, la un gând cu ceilalţi.

— Cinstiţi părinţi, aveţi dreptate, grăi stareţul, milogindu-şi chipul cât mai meşteşugit. Greşit-am înaintea lui Dumnezeu şi a sfinţiilor voastre…

— Nu mai tăgăduieşti, ca în faţa exarhului?[1] – îl întrerupse, în batjocură, Pahomie.

— Nu. Îmi recunosc păcatul şi-mi cer iertare!…

— Aha, după ce ţi-ai râs de bătrâneţile mele şi m-ai făcut „bou domnesc”…

[1] Exarh – organ de inspecţie şi de control al mânăstirilor dintr-o eparhie; arhiereu din acest organ.

— Iar pe mine „porc bătrân”…

— Şi pe mine m-ai ocărât ca pe un ţigan sau ca pe un servitor oarecare…

Stareţul nu-şi pierdu cumpătul. După ce înghiţi cu răbdare toate învinuirile, îşi reluă umilit, cuvântarea întreruptă.

— Cinstiţi părinţi, v-am spus că-mi recunosc vinovăţia…

— Şi Iuda şi-a recunoscut-o, dar a fost prea târziu…

— …şi nu mă dau înapoi să-mi cer iertare şi să primesc chiar un canon, dacă sfinţiile voastre, ca duhovnici bătrâni, aţi găsi cu cale să-mi rânduiţi. Sunt om, nu sunt numai călugăr şi stareţ; şi ca om sunt şi eu supus păcatului. Credeţi sfinţiile voastre că puţin m-au costat neplăcerile, pe care, în clipe de mânie, vi le-am pricinuit? Vă mărturisesc în frica lui Dumnezeu că nopţi de-a rândul şi zile întregi mi-am pierdut somnul căindu-mă şi rugând pe Cel de Sus să nu-mi socotească aceste păcate… Dacă aţi şti frăţiile voastre de câte ori am dat să vin şi să-mi cer iertare, în genunchi, nu m-aţi mai învinui acuma ca pe un criminal de rând ce nu merită îndurare. Dar n-am putut să-mi uşurez astfel sufletul, căci m-am temut, ca un rău şi ca un netrebnic, că-mi voi pierde autoritatea de conducător şi deci mai amarnic voi fi judecat de Dumnezeu… De atâtea ori am vrut să vin la Preacuvioşia Ta, părinte arhimandrite, şi să-ţi zic: „Ai avut dreptate. Am furat şi am minţit. Iartă-mă sau loveşte-mă: cum te lasă cugetul”. Apoi să trec la bunul nostru Natanail şi să-i spun: „Drept m-ai judecat. Sunt muieratic şi prea puţin mă sinchisesc de gura lumii şi de slova canoanelor. Iartă-mă sau loveşte-mă, – după cum vei socoti că merit”. Iar părintelui Ermoghen să-i pun mătanie, fiindcă l-am ocărât în faţa soborului. La urmă de tot să mă duc la fratele meu de călugărie, Pahomie, şi să-i adeveresc punct cu punct – toate acuzaţiile pe care mi le-a adus… Cum vă spusei însă, m-am temut, în prostia mea, că apoi nu voi mai fi vrednic să stau în locul cel înalt, şi astfel mai mare greşeală să săvârşesc. Sunt aproape şapte luni de când la masă cu sfinţiile voastre n-am mai mâncat, în sobor n-am mai slujit şi vorbă între noi n-am mai deschis. Ştie unul Dumnezeu cât m-a chinuit starea

aceasta, mai ales că nici eu nu mă sumeţeam să-mi cer iertare şi nici sfinţiile voastre n-aţi făcut nimic pentru împăcare. Mâncarea, pentru mine, n-avea niciun gust, iar băutura nu se lipea cu plăcere de limbă… Mi-era dor să mai fac haz de lipsa măselelor moşului Natanail, de tactul cu care mănâncă şi bea părintele Gavriil, de stângăcia plăcută a părintelui Ermoghen şi de graba cu care Pahomie sărea în ajutorul celor neputincioşi… În noaptea trecută am avut nişte vise urâte, trimise de la Dumnezeu, şi azi n-am mai putut să mai amân împăcarea atât de dorită. Am îngenuncheat în faţa icoanelor şi am zis: „Doamne, facă-se voia Ta!” Acuma, preacuvioşi părinţi şi fraţi în Hristos Domnul, judecaţi-mă şi mă osândiţi după care lege vă convine mai bine. Eu sunt împăcat în sufletul meu că mi-am făcut datoria. Dacă sfinţiile voastre nu-mi primiţi pocăinţa, rămâne să daţi seama înaintea Celui din Cer. În tot cazul pentru mine veţi fi de-acu înainte sfătuitorii cei mai ascultaţi şi fraţii cei mai iubiţi…

Aci, părintele stareţ se opri şi se făcu că-şi striveşte lacrimile între gene. Natanail se înduioşă şi-i întinse mâna.

— Eu te iert. Iartă-l şi tu, Gavriile.

Fostul stareţ ezită. Ermoghen îi luă înainte.

— Eu te-am iertat din ceasul în care m-ai ocărât. Numai dacă şi Dumnezeu îţi va şterge greşeala…

— Iartă-l şi tu, Gavriile, stărui din nou Natanail.

— Eu… n-am nimic cu Preacuvioşia Sa, zise Gavriil cu gura pe din două. E drept că m-a făcut „bou”, dar boii sunt adesea mai înţelepţi şi mai curaţi înaintea Ziditorului, ca făpturile cu două picioare.

Mai rămânea Pahomie. Stareţul îl fixă stăruitor şi făcu semn moşneagului să-i zică.

— Iartă-l şi tu Pahomie, se rugă Natanail, îmboldindu-l şi cu cotul.

Pahomie ridică din umeri.

— Dacă l-oi ierta eu şi nu l-o ierta Dumnezeu şi… Codul Penal, tot degeaba, se apără el, înfruntând privirea stareţului.

— Iartă-l, mă! – stărui iarăşi Natanail.

Ermoghen se asocie şi el. Dar Pahomie nu mai dădu niciun

răspuns – şi-şi văzu de sticlă. Procopie scoase un oftat uşor, şi ridicându-se de pe scaun se smeri să umple a doua oară paharele mesenilor. Aceştia se împotriviră, dar el stărui.

— Isus Hristos, că a fost fiul lui Dumnezeu, şi a spălat picioarele ucenicilor; fie-mi îngăduit şi mie, un ticălos de stareţ, să umplu paharele unor bătrâni şi preacuvioşi duhovnici…

Cei trei se înduioşară şi mai mult.

— Iartă-l, mă Pahomie, şi tu, se rugară ei din toată inima.

Dar Pahomie rămânea neînduplecat. În cele din urmă conveni astfel:

— Dacă stareţul crede că faptele pe care i le-am aruncat în sarcină-i nu păcătuiesc nici împotriva aşezărilor Sfântului Vasile şi nici împotriva legilor statului, sunt gata – nu numai să-l iert, dar să-i sărut şi mâinile şi picioarele.

Ceilalţi priviră îngrijoraţi şi întrebători spre capul mesei. Stareţul, puţin schimbat la faţă, îşi ascunse mânia şi răspunse cu acelaşi glas îndulcit.

— Părinţilor şi fraţilor, a păcătui e omenesc; dar a stărui în greşeală e lucru diavolesc. Dacă aş tăgădui că felul cum mi-am înţeles de la o vreme atribuţiile de stareţ, şi mai ales cum am mânuit fondurile mânăstirii – e în desăvârşită potrivealã cu aşezările Sfinţii Părinţi şi cu legiuirile lumeşti, aş mai adăuga la păcate şi deci mai mult mi-aş îngreuna sarcina înaintea Judecătorului celui drept. Recunosc, deci, că am călcat, cu bună ştiinţă – şi canoanele şi legile statului, şi ordinele scrise ale celor mai mari; iar de sfaturile consiliului duhovnicesc mi-am bătut joc cum mi-a plăcut. E drept că uneori m-am ispitit crezând că voi folosi mânăstirii; de cele mai multe ori însă am păcătuit pentru punga şi pentru stomacul meu… Am făcut cheltuieli fără să vă cer avizul şi am încasat venituri fără să le însemnez undeva. Am socotit, în nerozia mea, că afară de Dumnezeu, de Satana şi de Episcop, un stareţ nu e îndatorat să mai dea şi altora cont de faptele lui şi de gândurile lui. De la o vreme însă mi-am dat seama că am apucat căi greşite; că legile trebuiesc respectate cu sfinţenie iar nu călcate; şi că un conducător, oricât s-ar crede

el mai înzestrat de Dumnezeu decât semenii săi, tot are nevoie de sfatul şi de ajutorul altora. Aşa am socotit cu mintea mea cea mai de pe urmă; şi de aceea v-am poftit pe sfinţiile voastre, ca pe nişte slujitori vechi şi încercaţi, în oastea Domnului; întâi ca să vă cer iertare, după cum mai înainte v-am mărturisit, pentru supărările pe care firea mea iute şi nevlăguită vi le-a pricinuit; şi al doilea – ca să vă făgăduiesc că de aci înainte nu voi face un pas şi nu voi mai cheltui un ban fără încuviinţarea Comitetului. Amin!

Părintele Natanail privi la Gavriil, Gavriil la Ermoghen, Ermoghen la Natanail, apoi toţi la Pahomie – şi Pahomie… în tavan.

— Ce zici, Gavriile? întrebă Natanail pe fostul stareţ.

— Ce să zic? Dacă făgăduiala şi căinţa au pornit de la inimă, iertat să fie, acum şi pururea şi în vecii vecilor.

— Amin! – grăi Natanail.

— Amin! – grăi şi Ermoghen.

Pahomie se scobea cu un chibrit printre dinţi şi tăcea. Natanail îl îmboldi cu piciorul, apoi cu mâna, ca să sloboadă şi el vorba cea mare, dar în zadar. Pahomie lăsă scobitul şi se apucă să aşeze oasele purcelului – care şi la locul lui. Moşneagul se enervă.

— Hai, Pahomie! Tu ce zici?

— Ce să zic: că lupul păru-şi schimbă, dar năravul – ba.

Cei trei protestară. Pocăinţa stareţului li se păruse prea sinceră ca să nu fie crezută.

— Apăi tu… cu capul ăla mare… nici că erai în stare să dai alt răspuns, îl mustră Natanail, pe duhovnicul cel mai tânăr.

— Iartă-l, mă Pahomie, şi tu, stărui Ermoghen.

— Lăsaţi-l, părinţilor, că aşa e el: întotdeauna de altă părere, – interveni Gavriil batjocoritor.

— Bun a fost purcelul, dar şi vinul – n-are niciun cusur, – sări de colo şi cuviosul Gherasim, care habar n-avea despre ce este vorba.

— Iartă-l, omule! – se rugă din nou Ermoghen, de Pahomie. Dacă n-ai fi duhovnic, aş zice că nu cunoşti cum trebuie primit păcătosul care se pocăieşte…

— Pocăinţa vulpoiului, – răspunse Pahomie, râzând forţat.

Natanail se burzului ca un arici şi vru să-l certe, dar stareţul îi luă vorba din gură.

— Părinţilor, fratele meu de călugărie, Pahomie, face parte din acei oameni care, deşi pricep uşor, dar pentru motive ştiute numai de ei şi de Dumnezeu, se lasă întotdeauna mai greu. Eu sunt mulţumit în sufletul meu că din cinci câţi vă număraţi de faţă şi în consiliul duhovnicesc, unul îmi dă credit în alb, trei îmi iartă trecutul şi-mi socotesc cuvântul – cuvânt, şi numai al cincilea se îndoieşte. Dar oare toţi ostaşii au încredere în calităţile comandantului lor? Nu s-au găsit chiar în ceata Ucenicilor unii care să se îndoiască de dumnezeirea lui Iisus? Să lăsăm dar pe părintele Pahomie să cugete în limba sfinţiei sale, iar noi, bucuroşi că am biruit pe satana şi ne-am împăcat, hai să mai cinstim câte-un păhărel. Noroc şi sănătate! Bucurie, frate Pahomie!

— Să dea Dumnezeu, – zise acesta oftând şi ridicând cu îndoială din umeri.

Natanail apucă paharul cu amândouă mâinile, căci una singură era prea slabă pentru atâta greutate, şi privind la stareţ cu ochi protectori, zâmbi părinteşte şi zise:

— Ei, bată-te mântuirea să te bată!... Mă uit la tine şi parcă nu-mi vine să cred... Mi-aduc aminte de când te-a luat bietul Ghervasie, Dumnezeu să-l ierte, întru ale sale. Erai un ciucioiu cu mucii la nas. Nici „blagosloveşte” nu ştiai să zici.

— Era ruşinos ca o fată mare, – îşi aminti şi Gavriil.

— Pti! da’ ce ruşinos! Când s-a mai mărit şi a început să citească, la strană, ori de câte ori îi făceam câte-o observaţie – se roşea până în vârful urechilor. De, cine ar fi crezut c-o să...

— ...iasă aşa, – întrerupse Pahomie.

— Taci, mă ţigane! – se răsti Natanail. Tu – neruşinat ai fost de când ai intrat pe poarta mânăstirii, şi tot aşa eşti şi în ziua de astăzi. Întotdeauna ai fost cu capul mare şi plin de gărgăuni, d-aia nu te-a primit nimeni în cele mai de cinste. Nu ştiu cum a făcut Procopie de te-a vârât în Comitet. Dar el a fost băiat bun, smerit şi ascultător... d-aia a ajuns unde se

găseşte. Tu, cu prostiile tale, duhovnic ai să mori. Mă mir cum te-au învrednicit şi cu atâta!

— La culoare, îmi pare mai frumos vinul de obşte, dar la gust… îl întrece ăsta de-o mie de ori. Ăla îmi pare că ar avea niţel smag, – grăi Gherasim, ca să se găsească şi el în vorbă.

— O fi mai având şi altceva, nu numai smag, gângăvi Pahomie, ca pentru sine.

Gavriil şi cu Ermoghen îşi făcură cu ochiul, ca şi când Pahomie ar fi avut dreptate. Şi nici Natanail nu acoperi adevărul. Zise:

— Ce-a fost – a fost! De-aci înainte toate se schimbă şi se îndreaptă; nu-i aşa, Procopie?

Stareţul adeveri cu o înclinare din cap, apoi se ridică şi turnă în pahare. Pahomie îl privi chiorâş şi strâmbă din nas, dar ceilalţi îl învăluiră în ochi calzi şi îngăduitori.

— Ia-n te uită ce smerit e! – îl lăudă Natanail. Adevărat vorba ceea: puica se cunoaşte de pe creastă ce neam o să iasă. Smerit a fost când era numai un biet ucenic la Ghervasie, smerit e şi acu, stareţ fiind… Ce zici, Gavriile?

— Tot ca şi sfinţia ta. Bine c-a biruit pe diavolul care-i furase înţelepciunea.

— Ce bărbuţă caraghioasă avea când l-a făcut diacon! – îl mângâie şi Ermoghen. V-aduceţi aminte, părinţilor? Parcă era un smocuşor de la coada caprei. Şi acuma – ia priviţi bărbălaie! Juri că e arhiereu!

— Când să-l facă preot, m-a întrebat şi pe mine stareţul – Marchian era atunci: „Ce zici, Natanaile, să-l fac?” „Fă-l, că e bun”, am răspuns eu, încredinţat, după cât îl ştiam, că nu va necinsti sfintele Taine. Acuma mă bucur că nu m-am înşelat. S-a coborât darul lui Hristos asupra unui călugăr ales… Ba ajunse şi stareţ! Ei, ce vrei? Îi face Dumnezeu parte – şi gata!

— Să ştiţi de la mine că la alegerile de stareţi se amestecă şi diavolul. Ba chiar Scaraoschi cel bătrân, – îndrăzni Pahomie.

— Pesemne că d-aia nu s-a ales Ermoghen, râse Gavriil. I-a ţinut dracu parte prea pe faţă…

— Ermoghen nu face de stareţ, zise Natanail. El e bun de eclesiarh mare. Stareţul trebuie să fie falnic, să aibă

îndrăzneală şi să ştie să vorbească şi ce să vorbească, pe unde s-o duce şi cu cine s-o întâlni.

— Da' lui Ermoghen ce-i lipseşte? – glumi Gavriil. Că un caier de barbă tot are; minte – în tot cazul mai sănătoasă decât a lui Pahomie; iar cât pentru vorbă… niciun copil de doi ani nu-l rămâne. Atâta că e el cam peltic…

— „Porc bătrân" şi „bou domnesc", tot poate să zică, – îndrăzni Pahomie.

Bătrânii se supărară de-a binelea. Natanail vărsă paharul jumătate pe piept, şi puţin lipsi, când simţi vinul la buric, să nu sloboadă un blestem. Iar Gavriil şi cu Ermoghen, deşi nu iubeau pe stareţ, găsiră purtarea lui Pahomie lipsită de smerenie şi de omenie.

— Mă Pahomie, îl atacă Gavriil, dacă n-ai fi băut din acelaşi vin cu noi, aş zice c-ai băgat pe beregată niscai prafuri de nebunealã. Lasă, omule, ce-i fi având pe suflet, şi dă cinstea celui care te ospătează!

— Fireşte! – se asocie şi Ermoghen.

— Cu toată plăcerea, răspunse Pahomie, spre bucuria tuturor.

Şi ridicându-se de la masă, puse trei mătănii în faţa icoanei sfântului marelui mucenic Dimitrie, patronul mânăstirii… Duhovnicii îl urmăriră, făcând haz şi aşteptară ca la urmă să-şi ia iertăciune de la stareţ. Dar Pahomie, după ce se cocoţă pe-un scaun şi sărută chipul sfântului, grăi:

— Mă rog, mai aveţi ceva de zis? M-aţi învinuit că nu dau cinstea cuvenită celui care ne ospătează – şi mi-am recunoscut greşeala. Dacă părintele stareţ îmi poate dovedi că ne-a dat să mâncăm măcar o firimitură din averea sa personală, sunt gata să-i fac şi lui trei mătănii şi să-i sărut mâinile – ca sfântului Dimitrie…

Cei trei se uitară îngrijoraţi la stareţ. Dar părintele Procopie, găsi observaţia lui Pahomie întemeiată, şi ridicându-se de unde şedea se duse la el şi-l sărută pe obraji.

— Sărutarea Iudei, – zise Pahomie, ştergându-şi obrajii cu batista înmuiată în vin. Stareţul îl luă de mâini.

— Măi frate Pahomie, dacă-ţi închipui că purtarea ta mă

supără, te înşeli grozav. Dimpotrivă: mă bucur din toată inima că ai rămas aşa cum te cunosc de când ai păşit pe poarta mânăstirii: cinstit şi mereu cu grijă pentru averea şi pentru binele obştii. Ne cunoaştem din noviciat, aşa e? Suntem călugăriţi în aceeaşi zi şi luaţi sub aceeaşi mantie de către acelaşi duhovnic, şi deci, după datină, ne putem socoti, cum ne-am socotit până mai anul trecut, fraţi buni; nu-i aşa?

— Mă lepăd de-aşa frate! – se scutură Pahomie, râzând.

— Tu te lepezi, dar nu mă lepăd eu. Am fost prieteni din ziua în care ne-am cunoscut, cel puţin eu aşa am crezut, – şi prieteni vreau să rămânem până la moarte. Cunosc pricina supărării tale şi-mi recunosc încă o dată vinovăţia. Şi încă o dată făgăduiesc că voi pune chiar de astăzi început de îndreptare. Ţie, ca mai tânăr şi mai priceput, îţi dau sarcina să supraveghezi întreaga viaţă a mânăstirii şi să-mi arăţi tot ce se petrece împotriva aşezărilor sfinţilor Părinţi şi a legilor de astăzi… Ei, nici în condiţiile astea nu vrei să ne împăcăm?

Pahomie şovăi.

— Împacă-te, împacă-te! – îl îndemnară ceilalţi cu mare zgomot.

— Săi, Ermoghene, de-i desparte, că acu se încaieră! – strigă Gherasim, după ce constată că i s-a lăsat vinul în picioare…

Intervenţia bietului surd stârni un râs care înmuie până şi cerbicia părintelui Pahomie.

— Ei, ne împăcăm? – îl atacă din nou stareţul, în toiul râsului.

— Împăcaţi-vă, împăcaţi-vă! – strigară duhovnicii bătând cu picioarele în podele – şi cu mâinile în masă.

Gherasim îi privi nedumerit. Îi văzuse râzând şi nu ştia dacă trebuie să se aştepte la păruială ori la joc. În cele din urmă, copleşit de atâtea făgăduieli şi de atâta stăruinţă, Pahomie cedă şi se sărută cu Procopie. Nu însă cu toată inima, căci zise el după ce se lăsară din braţe:

— Îmi pare că mă arde locul unde mă sărută stareţul…

— Te arde fiindcă te sărută cu toată dragostea, îl linişti Natanail, făcând un compliment celui mai mare.

— Ce era să faci, mă nebunule? – se răsti Gherasim la Pahomie, după ce acesta îşi luă locul pe scaun.

Ermoghen se apropie de surd ca să-i explice cum stau lucrurile, dar în aceeaşi clipă fratele Niculae deschise uşa la perete, făcând loc altor doi fraţi care abia se luptau cu o tavă cât roata plugului.

— Plăcintă! esclamară duhovnicii, bucurându-se ca nişte copii.

Gavriil îşi slăbi cureaua cu încă două găuri, Ermoghen îşi deschie cordonul izmenelor, iar Gherasim, neavând ce să deschidă, se dibui repede la burtă şi constată cu mulţumire că mai e puţinel loc.

Stareţul urmări pe Pahomie. Acesta nu părea prea entuziasmat de împăcare şi deci nici de plăcintă. După ce râse de bucuria bătrânilor, îşi aruncă şi el ochii mai bine în tavă, îşi gâdilă nările cu niţel miros, apoi zbârci din nas.

— Sunt sigur că dacă voi tăia eu plăcinta, are să-i placă şi lui Pahomie, zise stareţul silindu-se să nu pară glumeţ. Nu-i aşa, măi frăţioare?

Pahomie ridică din umeri.

— Nu cred. Eu am auzit, am citit şi am constatat că bucăţica primită din mâna celui mai mare este – ori acrişoară, ori amăruie. Dulce niciodată. Să mai încerc însă…

Natanail se zbârli ca un curcan.

— Prostul – tot prost! Ptiu! Taie, moşule, şi n-asculta d-ale lui Pahomie. Fii smerit până la sfârşit, ca să iei cunună de la Dumnezeu.

Stareţul apucă un cuţit şi o furculiţă şi spintecă plăcinta în două, apoi în patru, în opt, până făcu şaisprezece triunghiuri ascuţite. Aburul năvălit din despicături dădu sufrageriei un miros de simigerie şi mări nerăbdarea duhovnicilor. Gherasim întinse farfuria. Natanail, fiind chiar în dreptul tăvii, ridică dreapta, cu ajutorul stângii, şi înfipse furculiţa, la întâmplare. Nimeri însă prea aproape de vârf, din care pricină toată bucata îi scăpă pe mâneca largă a rasei.

— Vezi dacă n-aştepţi blagoslovenia? – îi obiectă Ermoghen înghiţind în sec.

— Poate vrea să mai ducă şi acasă, glumi Gavriil.

Pahomie ajută moşneagului să-şi aducă plăcinta în farfurie. Zise:

— Vezi ce înseamnă să mănânci bucăţele tăiate de cel mai mare? Te frigi înainte de-a le băga în gură…

— Taci, că eşti un prost! – îi mulţumi Natanail.

— Vom vedea…

Plăcinta era delicioasă. Duhovnicii – inclusiv Pahomie – repetară până mai rămase în tavă o singură şaisprezecime.

— Ia-o tu, Gavriile!

— Ba s-o ia stareţul, că e mai mare.

— Ba s-o ia Ermoghen, ca să ajungă stareţ.

— Ba Gherasim, ca să-i vie auzul.

— Daţi-o lui Pahomie, fiindcă… tot i se păru lui cam amară, împunse stareţul pe duhovnicul cel mai tânăr.

Acesta luă bucata, chiar în clipa când Natanail ridicase mâna, şi i-o dădu fratelui Niculae.

— „Vrednic este lucrătorul de plata sa”.

— Foarte bine! – încuviinţară ceilalţi, miraţi că ei nu se gândiseră şi la fraţii slujitori.

Când paharele fură din nou pline, Natanail lovi cu piciorul în glezna lui Gavriil. Acesta nu pricepu. Natanail îl mai pocni o dată, apoi îi spuse ceva numai din buze, făcu o mişcare cu capul în direcţia stareţului, iar îl mai lovi cu piciorul, până ce, în sfârşit, arhimandritul înţelese. Tuşi, făcu un gest închipuind dereticarea bărbii, apoi luă paharul şi încercă să se ridice. Pesemne însă că-i fu teamă să nu lovească tavanul, căci renunţă şi cuvântă de pe scaun.

— Preacuvioase şi preacinstite părinte stareţe şi arhimandrite şi frate întru Hristos, Procopie! Ne bucurăm cu bucurie mare foarte… mcă… te-ai slobozit din legăturile satanei… mşi… te-ai întors smerit şi pocăit… mca… fiul cel desfrânat… mdespre carele pomeneşte sfânta evanghelie… Acuma… eu… mdacă aş avea darul acelui cinstit şi cuvios Macarie… mdespre carele se scrie în cartea aceea ereticească… mce se cheamă cu numele de „Duhovnicul Maicilor”…

— Taci! să nu pomeneşti de ea! – se înfurie Natanail, gata să se înăbuşe.

— ...aş grăi mai multe... Aş zice câte una şi de prin sfintele scripturi... mdar fiindcă nu mă sumeţ într-atâta... blagosloveşte şi mă iartă sfinţia ta... Mulţămim şi pentru mâncare... Uitasem...

— Şi pentru vin, fireşte! – adăugă Natanail, nemulţumit de cuvântarea scremută de Gavriil.

— Şi pentru plăcintă! – completă Pahomie, arătând vecinului din stânga mâneca rasei.

Cuvântează stareţul.

— Părinţilor, mă bucur pentru bucuria sfinţiilor voastre, după cum sfinţiile voastre vă bucuraţi pentru bucuria mea... Şi ca bucuria sfinţiilor voastre să fie deplină – să mă iertaţi că întrebuinţez cuvintele Mântuitorului către ucenicii săi, – vă făgăduiesc că am să vă dau în fiecare zi câte-o sticlă de vin – mai nou sau mai vechi – după plăcerea fiecăruia. Iar Duminica şi în toate celelalte sărbători, să ne ospătăm împreună. Vă rog din tot sufletul să nu-mi refuzaţi dragostea... Sunteţi părinţii mei şi eu sunt copilul sfinţiilor voastre...

— Ura! – strigă Natanail, ridicând mâinile în sus.

— Uraa! – strigară şi Gavriil cu Ermoghen.

— Hei, v-aţi îmbătat? – se răsti Gherasim, din coada mesei.

Natanail luă furculiţa şi îmboldi pe Pahomie.

— Zi şi tu, ţigane!

— Lasă-l, moşule, interveni stareţul, că dacă mi-o ura el... mi-e teamă să nu mor.

— Ba să zică şi el, stărui Natanail, tot îmboldind pe Pahomie cu furculiţa.

— Ura, de, zise şi Pahomie într-o doară.

Ermoghen se întinse peste masă şi-l apucă de mânecă.

— După cum bag seamă sărutarea ta n-a fost din toată inima. Ia fă bine şi sărută încă o dată pe stareţ, păcătosule! De unde te iscaşi tu mai grozav?

Ca să nu lase îndoială în privinţa sincerităţii sale, Pahomie se ridică şi se duse la stareţ. Urmă o nouă îmbrăţişare. Evenimentul fu salutat cu un întreit „Mulţi ani trăiască”,

cântat – vorba vine – de corul hârâit al moşnegilor.

Ultima surpriză.

În toiul veseliei, la un semn al stareţului, fratele Niculae iese din sufragerie, apoi revine repede şi anunţă pe cuviosul Malh, secretarul mânăstirii…

— Ia să mă lase în pace! – se burzului preacuviosul Procopie. N-am răgaz nici să mănânc şi să cinstesc şi eu un pahar cu părinţii duhovnici?

Dar fratele stărui.

— Zice că are ceva foarte urgent.

— Să mai aştepte.

— Ba nu, nu, se împotrivi Natanail. Când e vorba de interesele mânăstirii, trebuie să laşi totul la o parte. Du-te, Niculae, şi spune lui Malh că poate să intre.

După ce scăpă un zâmbet ironic, părintele Malh, un monah tânăr şi bine făcut, salută pe meseni cu un foarte smerit „Blagosloviţi!”, apoi făcu mătanie stareţului şi-i sărută dreapta.

— Ce-i, părinte Malh? Nici să mănânc nu-mi tihneşte?

— Cinstite părinte… iertaţi-mă… uite, am o hârtie urgentă care trebuie iscălită şi de către consiliul duhovnicesc… Şi fiindcă auzii că părinţii duhovnici sunt cu toţii aici la masă, îndrăznii să folosesc prilejul de a-i găsi la un loc – ca să nu-i mai supăr pe acasă…

— Dă-o încoace! – se grăbi Natanail. Toc ai? Cerneală ai?

Stareţul ridică indiferent din umeri. Malh desfăcu un sulişor de hârtie şi ajută celui mai în vârstă să facă un *Natan*… cu toate răscăbăile stropite. Apoi trecu la Gavriil. Acesta vru să desfacă şi celelalte pagini, dar Natanail îi dădu zor:

— Iscăleşte, omule, odată! Ce te mai uiţi?

Gavriil izbuti totuşi să vadă titlul şi să-l silabisească:

„Cont de gestiune pe anul 1930…”

— Ei şi? se răsti Natanail. Dacă e cont de gestiune nu trebuie iscălit?

— Ba trebuie şi citit, nu numai iscălit, zise Pahomie, cu gură amară.

— Taci, mă! Nu ne-am înţeles să tragem cu buretele peste

tot ce-a fost? Scrie, Gavriile!

Tot cu ajutorul secretarului îşi puse şi arhimandritul numele dedesubtul procesului-verbal, care încheia socotelile anului expirat. Ermoghen făcu singur un *Ermo* şi un arc. Gherasim ceru ajutorul lui Malh şi numai aşa izbuti să încherbeze vreo trei-patru litere. Arcul – vorba vine – îl trase singur.

Obţinuse patru iscălituri. A cincea, deci, nu mai prezintă mare importanţă. Îmbujorat la faţă, secretarul aruncă o privire triumfătoare stareţului. Procopie se scobea între măsele…

Era rândul lui Pahomie. Acesta, deşi se împăcase sincer cu stareţul, văzând însă vicleşugul, de altfel bănuit de el, căută pricină de refuz.

— Cu plăcere, părinte Malh, dar eu sunt cam bucher şi nu pot să iscălesc decât cu condeiul meu. Aşteaptă-mă peste vreo trei ceasuri, la cancelarie…

Secretarul se uită la stareţ. Stareţul lăsă scobitul şi privi lung şi crunt la Pahomie. Apoi rânji batjocoritor. Îi era indiferent.

— Haide, Pahomie, iscăleşte şi tu, nu mai face pe nebunul, îl îndemnă Natanail.

— Iscăleşte, mă, că te-ai sărutat cu stareţul! Doar n-ăi fi Iuda?

Pahomie se roşi încă pe cât era, apoi se ridică amărât de la masă, zicând:

— E cineva aicea care poate fi asemănat cu Iuda, dar acela nu sunt eu. Martor mi-e Dumnezeu!

Stareţul sări în sus. Uitase toate făgăduielile…

— Malh, să faci imediat raport pentru îndepărtarea părintelui Pahomie din consiliul duhovnicesc, sub motiv că m-a insultat în faţa soborului… Ai înţeles?

— Da, cinstite părinte.

— Iar voi – (către fraţi) – să ajutaţi pe hodorogii ăştia bătrânii să se ducă acasă. Apoi să curăţaţi sufrageria, că aştept musafiri.

…A venit vicarul sfintei episcopii, însoţit de preacucernicul

referent de la consiliul economic, – aproape către seară.

În noaptea aceea părintele Pahomie a dormit afară... din consiliul duhovnicesc.

JALBA CUVIOSULUI PITIRIM sau GRIJA CANOANELOR

Monahul Nicon, secretarul mânăstirii, citeşte – şi stareţul Pangratie ascultă:

Preasfinţite Stăpâne,

La ordinul Preasfinţiei Voastre, cu nr. 3347, din 26 ale curentei, cu smerită mătanie răspundem cum că adevărate sunt cele scrise acolo. Greşit-am înaintea lui Dumnezeu şi a Preasfinţiei Voastre! Şi păcatul ar fi şi mai mare dacă am încerca să ascundem ceea ce vădit se arată şi să micşorăm ceea ce nu se poate micşora. Dar oameni suntem – şi mila Celui de Sus e mare, iar bunătatea Preasfinţiei Voastre ne va îngădui să arătăm cum că abaterea pe care am săvârşit-o, de la slova sfintelor canoane, nu se datoreşte nici lăcomiei de câştig prihănit şi nici lipsei de cinstire pentru aşezările Sfinţilor Părinţi, – ci mai întâi sărăciei şi apoi neştiinţei. Că sărăcia te îndeamnă să faci lucruri de care mai apoi să te miri singur că te-a dus mintea să le pui la cale, iar neştiinţa este pricina a multor căderi.

Drept e că sărăcia şi călugăria se cade să vieţuiască pururea nedespărţite şi în nestricată înţelegere, după cum au orânduit începătorii de obşte; dar, iertată să-mi fie îndrăzneala, acest lucru era mai cu putinţă prin pustiurile Tebaidei, ale Siriei şi ale Mesopotamiei. Prin locurile acestea însă se cere ca monahul să aibă şi haină şi hrană; iar chiliile, nefiind făcute prin scorburi şi prin peşteri – se cere să mai fie drese măcar când şi când, şi date cu var – măcar când şi când. Şi cum Statul, care ne-a jefuit averile dăruite de către fericiţii şi pururea pomeniţii ctitori şi alţi evlavioşi creştini, nu vrea să-şi mai plece urechea la necazurile şi la nevoile sfintelor mânăstiri, e de datoria celor ce după vremi le ocârmuiesc să-şi bată capul şi să scornească venituri de unde se poate şi de unde nu se prea poate. Că socotesc eu, în prostia mea, cum că mai păcat e să laşi să piară un sfânt locaş decât să calci un canon – mai ales că atunci când ai făcut lucruri protivnice lui nici n-ai ştiut măcar că se găseşte pe undeva, prin scripturi. Că noi, Preasfinţite Stăpâne, suntem oameni neînvăţaţi. Ne batem capul mai vârtos cu posturile şi cu sărăcia şi ne conducem mai mult după rânduiala pe care am pomenit-o şi după cum socotim că se potriveşte mai bine veacului acestuia, decât după ceea ce stă scris prin sfintele şi dumnezeieştile cărţi.

Drept e că atunci când ne-a pus Satana la cale să facem vânzare de băuturi beţive, în cuprinsul acestei mânăstiri, ne-a cam tăiat pe noi capul că pentru aşa ispravă n-o să găsim îndreptăţire – nici în scripturi şi nici la Preasfinţia Voastră. Şi cum că certare şi osândă ne aşteaptă – şi de la Dumnezeu şi de la arhiereul nostru. Dar ce ne-am socotit: Cel de Sus e milostiv şi Preasfinţitul este înţelept, iar fapta noastră îşi are tâlcul ei blagoslovit. Lucru drăcesc şi neîngăduit de canoane este să se vândă băuturi beţive la chelăria unei mânăstiri, după cum bine glăsuieşte ordinul Preasfinţiei Voastre; dar de aicea, din această nelegiuită abatere, mânăstirea noastră s-a folosit, căci în loc să ia pe un boloboc de vin atâta cât este preţul zilei, a agonisit îndoit şi întreit. Cu acest prisos am îmbunătăţit hrana bieţilor părinţi, am dres ceea ce era mai

fără aşteptare şi am mai pus şi la păstrare. Că deşi monahului îi scrie să nu îngrămădească averi pe pământ, cu stareţul însă este altceva, căci el are datoria să se îngrijească şi de-ale zilei de mâine aşa cum un tată bun se îngrijeşte pentru casa şi pentru copiii săi.

Şi apoi, Preasfinţite Stăpâne, părintele Calist, chelarul nostru, a avut poruncă straşnică să nu vândă decât numai la musafirii mai de omenie; să se ferească de beţivi şi de nevolnici. Aşa încât – folos am avut cum am pomenit mai sus, iar gâlceavă s-a întâmplat numai o dată sau de două ori, când şi musafirii socotiţi mai de omenie s-au cam trecut cu firea şi cu lăcomia. Dar acuma, de când am primit porunca sfintei episcopii şi am luat cunoştinţă de poprirea canoanelor, am pus lege să nu se mai dea băutură cu bani niciunui mirean, afară de unele autorităţi care pot să facă un rău mânăstirii fără să le pese de cuvântul Preasfinţiei Voastre sau de glăsuirea canoanelor.

Iar cât priveşte întrebarea mai de la urmă, cu smerenie facem ştiut cum că mai avem pentru vânzare două zăcători în care să tot fie până la o mie de deca, la un loc; şi mai avem încă patrusprezece boloboace în care să mai fi rămas după pritoc – tot până la o mie de deca şi tot la un loc.

— Încă o dată!

Părintele Nicon mai dădu încă o citire raportului pe care îl ticluise cu multă trudă, după indicaţiile şefului şi cu ajutorul ieromonahului Climent, bibliotecarul. Apoi, preacuviosul stareţ, încredinţat că tonul e potrivit pentru un episcop nou care îşi închipuie că se poate face caz de canoane pentru toate fleacurile, şi că nu mai are nimic de adăugat, îşi netezi barba-i scurtă şi creaţă şi-l iscăli apăsat şi surâzând. După ce-şi privi de la distanţă şi cu oarecare mândrie semnătura, porunci să vie chelarul.

— Cum îţi merg afacerile, părinte Calist?

— Bine… cu ajutorul lui Dumnezeu.

— Dă-i ’nainte!…

*

La patru sau cinci zile după ce expediase răspunsul cerut de cel mai mare, tocmai când era mai sigur că chiriarhul şi cu sfetnicii săi se vor fi convins de nedreptatea pe care ar face-o mânăstirii, lipsindu-o de un venit aşa de mare, numai de dragul cutărui canon, stareţul primi un răvaş de la cuviosul Filaret, economul episcopiei – şi totodată iscoada sa pe lângă cei în drept, cu următorul cuprins:

Preacuvioase şi preacinstite părinte stareţ,

Despre păduche se spune că atunci când se satură de sângele cui îl are, iese pe frunte; iar despre şarpe – că atunci când i se urăşte cu viaţa, îşi scoate capul la drum; iar despre om – că atunci când se umflă de bine face şi el câte-o prostie de se miră singur. Preacuvioşia Voastră, după cât ştiu şi după cum înşivă mi-aţi mărturisit adesea, huzureaţi acolo ca în sânul lui Avram. Nici cei mari nu vă apăsau, nici de cei mici nu vă poticneaţi. Dar diavolul, carele are de obicei să-şi vâre codiţa mai ales unde vede că domneşte pacea şi unde Duhul Sfânt pluteşte mai aproape de oameni, v-a pus la cale să deschideţi cârciumă în mijlocul sfintei mânăstiri, ca şi când nu ajungeau câte sunt prin sate şi prin târguri. El, încornoratul, trebuie să dănţuiască acum de bucuria izbânzii, iar Preacuvioşia Voastră vă veţi fi zgâind ochii şi vă veţi fi frecând mâinile la vederea banilor – arde-i-ar focul! – luaţi de la taraba lui Scaraoschi. Dar Preasfinţitul meu şi al vostru stăpân, de când a primit raportul pe care i l-aţi trimis, nu-şi mai găseşte astâmpăr şi pace. Că până aci îi era grijă mare de canoane să nu se calce, dar acuma se pare că alte pricini îi tulbură sufletul… Ci pentru asta eu nu pot să scriu pe hârtie; însă Preacuvioşia Voastră veţi afla chiar pe ziua de mâine, ce sabie v-aţi atârnat singur deasupra capului. Eu numai atâta pot să vă spun: că pedeapsă cumplită vă aşteaptă. Care pedeapsă nu se cheamă nici surghiun, nici simonie, nici tinichea de coadă, ci cu totul altfel. Un arhiereu are dreptul să osândească – şi după canoane şi după legile mireneşti, dar şi după buna lui chibzuinţă. Că pentru aceasta i s-a dat puterea

sfinţilor doisprezece apostoli, iar Duhul Sfânt atârnă peste capul Preasfinţiei Sale cum atârnă deasupra apelor în ziua de Bobotează.

Pregătiţi-vă dar şi aveţi curaj să suferiţi mucenia; dar faceţi-vă şi un pic de nădejde în suflet, căci dracul care ţine afacerea aceasta şi cu mâinile şi cu picioarele, va găsi tot el un mijloc să vă uşureze năduful – şi… poate şi altceva. Totuşi nu vă bizuiţi numai pe milostivirea lui, ci, lăsând lenevirea la o parte, faceţi la noapte şi câteva închinăciuni – mătănii ştiu că nu vă sumeteţi –, căci s-ar putea întâmpla să se amestece şi Dumnezeu; şi atunci lucrurile se mai pot îndrepta.

Cu smerită mătanie,

Filaret Păcătosul.

Preacuviosul Pangratie citi scrisoarea fără să-i prindă întocmai înţelesul. Apoi îşi şterse năduşeala care se pornise din tâmple, şi iar o mai citi. Pricepu, negreşit, că pentru vina lui va fi pedepsit fără multă nădejde de scăpare. Ştia din auzite – şi chiar din experienţă, că oamenii aşezaţi dintr-odată în locuri înalte, o iau la început cu otuzbirul, până se lovesc de obiceiuri şi de năravuri, şi până se dedulcesc ei înşişi de ceea ce la început le zgândărea nervii şi le aprindea mânia. Până atunci însă – umilinţă şi răbdare. Dar înţelegerea lui se poticnea acolo unde economul îl prevenea că n-o să fie nici înlocuit, nici uşurat la buzunar şi nici vremelnic surghiunit, ci pedeapsa va fi mai mare şi mai aspră. Şi Preacuvioşia Sa ştia doar că osândă mai mare decât darea afară din slujbă nu poate să fie.

Îşi şterse din nou năduşeala, apoi zâmbi. Îi trecuse o clipă prin minte bănuiala că economul îşi permite o glumă. Dar în răvaşul acestuia mai sta scris – negru pe alb – că urgia îl aşteaptă chiar în ziua următoare. Desigur, gândi Pangratie, că însuşi Preasfinţia Sa va veni în persoană, să-i comunice osânda, ca astfel greşeala lui să pară şi mai grozavă, iar pedeapsa să fie mai pilduitoare.

— Uff, ce nădufuri ţi-e dat să tragi din pricina unui vlădică nou care, dacă e burduf de carte – cum se vorbeşte – şi

primeşte leafă mare, crede că toţi sunt sătui, că lucrurile merg după cărţi şi că toată lumea e cu mintea numai la canoane. Mânăstirile sunt sărace, dom'le, că le-a luat Statu' averile, şi până nu toceşti scările ministerelor şi până nu globeşti un butoi de vin, nu scoţi un pic de ajutor.

Aci, părintele stareţ îşi smulse fesul turchez de pe cap şi-l zvârli într-un pisoi ce părea că vrea să-l contrazică. Apoi se apucă să măsoare cerdacul, repetând ceea ce auzise de la un protopop, relativ la soarta rezervată clerului, atunci când Statul s-ar cotorosi de Biserică.

— Vom ajunge cerşetori... Vom umbla în zdrenţe şi cu stomacurile hămesite... Trebuie să ne îngrijim din vreme... Să încercăm tot – absolut tot ceea ce ne-ar putea aduce venituri... Ce sunt alea canoane, când eşti în pericol să se surpe casa pe tine şi să rămâi muritor de foame?...

Şi, după ce slobozi o înjurătură mirenească, în cinstea canoanelor, îşi săltă burta cu mâinile ca să răsufle bine, apoi dădu ordin să vină chelarul.

— Tot vinul care se găseşte în chelărie, să-l duci la loc, în pivniţă, iar măsurile să le ascunzi în cămară. Alte lămuriri îţi voi da mâine dimineaţă.

Chemă pe econom.

— Scoate toată obştea şi toată argăţimea, şi până în seară să-mi faci mânăstirea ca sticla, că mâine avem vizita episcopului.

După ce porunci şi marelui eclesiarh să pună regulă în biserici şi la vestmântărie, iar casierului şi secretarului să-şi rânduiască scriptele şi... capetele, goli jumătate din sticla ce-şi aştepta soarta într-o găleată cu gheaţă şi se trânti pe-o canapea cu îmbrăcămintea tocită şi cu arcurile stâlcite.

Pe tavanul balconului din faţa stăreţiei, un stareţ habotnic avusese prostul gust să zugrăvească pe Iov zăcând pe gunoi – gol şi plin de bube. Părintele Pangratie, numai ce dădu cu ochii de tabloul care, după părerea Preacuvioşiei Sale, îşi avea locul mai degrabă în sala de mâncare, zbârci din nas, şi, izbăvind canapeaua de povară, se îndreptă din nou către găleata cu gheaţă. De data asta nu mai puse sticla în gură ci

o aşează pe masă lângă paharul osândit să stea aproape veşnic ud; şi se apucă să măsoare restul. Ceea ce nu-l împiedică să mai citească o dată scrisoarea cerberului episcopesc, repetând fiecare cuvânt şi oprindu-se mai mult asupra locurilor unde Filaret devenea dintr-odată zgârcit şi iscusit la vorbă.

Economul nu minţea şi nici nu glumea. De asta era sigur stareţul. Îl plătea pentru serviciile aduse şi el se achita conştiincios. Niciodată însă n-a fost aşa de dubios ca acum. Trebuia să-i scrie lămurit, după cum porunceşte evanghelia: da-da şi nu-nu. Spune el: „Va găsi diavolul un mijloc să vă uşureze năduful şi poate şi altceva”. Adică „altceva” cam ce-ar putea să fie? – se întrebă Pangratie, făcând cu ochiul, ca şi când ar fi avut în faţă un protopop sau un consilier-referent… Punga? Minunat! N-ar fi pentru întâia oară. Dar pentru astfel de operaţii, un episcop, oricât de novice ar fi, nu se deplasează de la reşedinţă. L-ar fi chemat pe el acolo. Şi când şeful îţi uşurează buzunarul înseamnă că-ţi lasă libertate să-l mai umpli… Ori, despre noul episcop se şopteau lucruri puţin obişnuite. Că are să fie „biciul lui Dumnezeu”; că are să cureţe eparhia de „elementele compromise” şi că e hotărât să stârpească „anumite moravuri” ce încă se mai practică de subalternii Preasfinţiei Sale. Aşa a făgăduit în cuvântarea ţinută cu prilejul instalării în Scaunul episcopesc şi tot aşa se pronunţă, e drept că tot mai rar, în convorbiri particulare. Negreşit că se va mai domoli el; însă abia atunci când îşi va da seama că de la vorbă până la faptă e mai departe ca de la mână până la gură; şi că chiar în practica religioasă tradiţia e de multe ori mai tare decât litera evangheliei… Deocamdată însă a căzut beleaua pe capul lui şi nu vede chip de scăpare.

Preacuvioşia Sa oftă aşa de tare că mişcă anteriul întins pe frânghie. Apoi trimise după bibliotecar.

— Părinte Climent, sfinţia ta – ca mai bătrân şi mai citit – ce pedeapsă socoteşti că ar putea să dea un episcop?

— Canon, surghiun, destituire, escludere din tagmă…

— Şi mai ce?

Părintele Climent, care pe lângă slujba de a citi singur

cărţile din bibliotecă mai avea cinstea de a fi la un an o dată şi sfătuitorul stareţului, se cutremură.

— Blestem…

Pangratie făcu ochii mari, apoi răbufni într-un râs ce stârni spaima gâştelor şi înfioră pe bibliotecar.

— Decât un „pomelnic” de câteva zeci de mii de lei, e mai de preferat un blestem, gândise Preacuvioşia Sa, într-o clipeală.

Şi răsuflând uşurat, slobozi cu cinste pe Climent şi-şi văzu de sticlă.

Până în seară supraveghe în persoană pregătirile în vederea importantei vizite ce credea c-o să aibă a doua zi. Temeiul cu care îndemnă pe ajutoarele sale să pună ordine era scurt şi cuprinzător: „Cu nebunul nu te pui!” „Nebunul”, adică, era episcopul. Căci, în judecata nărăvitului stareţ, nu putea fi socotit altfel un arhiereu care în loc să stea în palat şi să primească „pomelnice”, dezgroapă canoanele şi se osteneşte la drum lung, ca să constate în persoană dacă la mânăstirea X se vinde vinul cu litrul sau cu bolobocul.

În câteva ceasuri mânăstirea era curată ca o basma. Se târnuise curtea, se dreseseră porţile, se spoise lăptăria şi pităria, se îndreptaseră crucile şi se cosiseră urzicile din cimitir; preoţii învăţaseră pe dinafară pomelnicul ctitoricesc, casierul îşi obişnui memoria cu câteva serii de cifre, secretarul puse ordine în scripte, vestmântorul numără odăjdiile, eclesiarhul şi paracliserii curăţiră bisericile, arhondarul îşi primeni paturile, – într-un cuvânt mânăstirea fusese gătită cu adevărat pentru primirea unui prinţ cu blazon de provenienţă divină. Numai cazanele de la bucătărie rămaseră nespoite. Bucătarul însă primi poruncă să le umple până la gură ca să nu se observe că pe dinăuntru sunt roşii şi vinete după cum pe dinafară sunt negre şi turtite.

Când fu înştiinţat că totul e în regulă, preacuviosul Pangratie tuşi ca după o înghiţitură delicioasă, îşi netezi barba şi burta, şi luând poza unui comandant de cetate bine întărită, zise semeţ:

— Să poftească Preasfinţia Sa!

Se vede însă că nu chiar aşa de mare îi era curajul, căci imediat se scărpină după ceafă şi rugă pe Climent să cerceteze Pidalionul şi să-i arate şi lui canoanele care îi pricinuiesc atâta „deranj”.

*

Părintele stareţ doarme, de obicei, bine. Sforăie, se îneacă, asudă, dar doarme. N-are insomnie decât în nopţile când socoteşte el că e dator să mai dea şi pe la utrină, când e prea cald şi când îl nelinişteşte vreo chestie de bani. În seara aceasta, preocupat de cele ce s-ar putea întâmpla în ziua următoare, adormi târziu. La început condamnă din nou pe episcop pentru ideea năstruşnică de a-l judecă după canoane şi compătimi pe cei din jurul său care vor fi asudând primind observaţii întemeiate pe legi prăfuite; – ca să isprăvească prin a-l compătimi pe el pentru lipsa de experienţă şi a condamna pe sfetnicii mai de aproape că nu sunt în stare să-l convingă precum că… una e teoria şi alta e practica. Totuşi adormi. Dar peste o jumătate de ceas se deşteptă buimac şi năduşit. Visase că-l bătea arhiereul cu Pidalionul în cap… Când se încredinţă că totul se petrecuse în vis, se lăsă pe pernă şi adormi din nou. Pesemne însă că Preasfinţia Sa nu mai avea în noaptea asta altă treabă căci iar îl pocni cu colecţia canoanelor…

Speriat, Pangratie aprinse lumânarea şi se luă de gânduri. Fusese vis sau minune? Se putea să fie un simplu vis, după cum era posibil să fie şi o minune, admise Preacuvioşia Sa, care, la drept vorbind, nu era împuţinat în credinţă. Un ierarh care ţine seamă de canoane tocmai atunci când lumea le crede uitate, ar fi în stare să facă şi minuni…

Trimise după bibliotecar. Părintele Climent tocmai dăduse peste ceea ce căuta:

(Canonul 76 al sinodului al 6-lea ecumenic): „Cum că nu trebuie înlăuntru, în sfintele curţi, a se aşeza cârciumă, că Mântuitorul nostru şi Dumnezeu poruncea a nu se face casa părintelui Său casă de neguţătorie. Carele şi mesele schimbătorilor de bani le-a răsturnat, şi pre cei ce făceau biserica lăcaş mirenesc i-a izgonit.

Deci, de se va prinde vreunul în greşeala aceasta să se afurisească”.

— Teribil canon, părinte Climent; ce zici?

— Grozav şi înfricoşat, cinstite părinte, răspunse bătrânul făcându-şi cruce.

Stareţul simţi clei în gură. După ce îşi udă limba cu un pahar de apă, puse în cunoştinţă pe bibliotecar cu ceea ce îl neliniştea atunci, şi-l rugă să se lipsească de somn şi să mai caute – poate o găsi vreun canon care să mai uşureze asprimea acestuia. Apoi stinse lumânarea, şi după ce îşi închipui în treacăt pe Mântuitorul izgonind cu biciul pe zarafi din templu, adormi iarăşi – aşa binevoind Dumnezeu. Dar somnul din noaptea asta era ursit să-i fie de pomină. Episcopul pregetă să-l mai viziteze; în schimb văzu în vis lucruri petrecute aievea – sub ochii lui care nu vedeau şi la urechile lui care nu auzeau…

…Se făcea că părintele Calist – chelarul – vindea vin la uşa chelăriei, având înfăţişare mai mult de drac decât de călugăr; negru ca un harap, cu două ciompuri de coarne ieşite prin culionu-i moale de pâslă, unghiile de-o jumătate de metru, iar din gură şi din nas îi ţâşneau flăcări… Văzu lume de tot felul – care cu sticle, care cu damigene: ţărani veniţi să asculte sfânta slujbă, ofiţeri, moşieri, negustori, oameni politici, etc. Cât ai clipi din ochi curtea mânăstirii se umplu de mese; colo cântă un taraf de lăutari, dincolo zbârnâie o mandolină, apoi patefoane, armonici şi chiar tobe; jocuri fără ruşine, femei goale, bătăi; simpli jandarmi învăţând pe generali cum trebuie să se poarte într-o mânăstire, ofiţeri beţi rupând epoleţii celor însărcinaţi cu ordinea, călugări servind pentru un pahar de vin, alţii cerşind pe la mesele îmbelşugate…

Se deşteptă a treia oară, gemând, şi apucând mătăniile începu să înşire la jumătăţi de cruci şi să se roage. Toată strădania lui însă de-a izgoni din minte şi dinaintea ochilor scenele din vis fu zadarnică. Rugăciunile erau întrerupte de claxoanele maşinilor şi de gălăgia celor care chiuiau sau se certau şi se băteau, iar ochii – de-i ţinea închişi sau deschişi – nu zăreau decât pe chelar în chipul satanei şi pe cuviosul

arhondar vărsând lighenele de prin camere, încărcând socotelile „în folosul sfintei mânăstiri” şi îndemnând pe vizitatori la consumaţie…

Dacă văzu că nu-i chip să-şi facă rugăciunea, părintele Pangratie înfăşură mătăniile după mână şi se lăsă îngândurat pe marginea patului. Nu mai avea acum nici pic de îndoială că noul episcop e omul lui Dumnezeu, şi că fapta lui va primi dreaptă răsplătire – şi pe tărâmul acesta şi pe celălalt. Recunoştea că făcuse greşeală urâtă deschizând cârciumă în mânăstire; şi cum cei cincisprezece ani de administraţie nu-i stinseseră cu desăvârşire multa-puţina educaţie călugărească pe care o primise de la duhovnicul său, socotea pedeapsa arhierească necesară pentru a scăpa de greutatea ce o simţea tot mai apăsătoare pe suflet…

Trimise după bibliotecar.

— Am mai găsit un canon, cinstite părinte, dar nu spre uşurarea ci spre îngreunarea celui dintâi… Ascultaţi: *„Niciunui cleric să fie iertat a avea prăvălie de cârciumă. Că dacă unuia ca acesta a intra în cârciumă nu este iertat, cu cât mai vârtos altora întru aceasta a sluji. Iar de va face ceva de acest fel să se caterisească”. (Canonul al 9-lea al celui de al 6-lea Sinod ecumenic)*.

Stareţul simţi o moleşeală în tot corpul. Vasăzică după un canon trebuie afurisit şi după altul caterisit… Abia acum pricepu el ce vrea să-i spună economul de la episcopie. Nu-l dă afară… dar îl afuriseşte. Ceea ce înseamnă că-i ia şi stăreţia. Căci nu e de închipuit ca un cleric blestemat de arhiereu să mai rămână conducător. Cât pentru caterisire – nădăjduia că mânia episcopului nu va merge aşa departe. Ce bucuros ar fi fost el acuma să schimbe blestemul pe-un pomelnic – oricât de scump l-ar fi plătit!

— Părinte Climent, fă dragoste şi mai caută prin scripturi să vezi ce i se poate întâmplă unui cleric care ar cădea sub afurisenie arhierească; şi să vii să-mi spui.

Când ieşi în cerdac, soarele apăruse în fundul văii şi părea că stă pe loc ca să privească mânăstirea ale cărei turle albe şi pline de cruci se înălţau deasupra pădurii de fagi, ce în zadar

se trudea să le ajungă şi să le astupe. Privită din locul unde se oprise soarele, mânăstirea, deşi pe costişă, dar încunjurată de fagi şi de mesteceni, nu înfăţişă ochiului străin decât un bloc nelămurit de turnuri şi turnuleţe, ce putea fi tot aşa de bine un mare castel de vânătoare după cum era un locaş de meditaţii şi de reculegere pioasă…

Văzută din cerdacul stăreţiei, natura încunjurătoare – cu văi line, străbătute de pârâiaşe în creştere; cu dealuri împădurite, menite să obişnuiască pe călător cu greutăţile ce-l aşteaptă în munţii din apropiere, alcătuia un tablou a cărui frumuseţe, ochiul obişnuit şi insensibil al părintelui stareţ n-o admirase niciodată. Şi n-o simţi nici acum. Preacuvioşia Sa privea, cu capul gol şi în cămaşa de noapte – doar ca să-l izbească aerul rece pentru a-i potoli zvâcneala din tâmple şi morişca ce ameninţă să-i crape tigva şi să-i scoată ochii. Şi nu se înşelă căci, în mai puţin de-un pătrar de oră, tâmplele i se liniştiră, roşeaţa din ochi începu să dispară, iar în locul încâlcelii din creier, provocată de vise şi de teama urgiei episcopale, prindea să se reaşeze calmul şi încrederea în tăria celor moştenite…

— Păcat! – îşi zise el privind poiana de la intrarea mânăstirii. Cu banii câştigaţi – în doi, trei ani – din vânzarea băuturilor, la chelărie, ridicam aci un hotel şi un restaurant care să asigure pentru totdeauna existenţa mânăstirii…

Şi iar se revoltă împotriva episcopului. Îl făcu nepriceput, nechibzuit, îngâmfat şi zăpăcit de prea multă învăţătură. Când deschise gura să-i tragă şi-o ocară, îşi aduse aminte de ceea ce pătimise peste noapte şi duse mâna la frunte ca şi când ar fi vrut să întâmpine o nouă lovitură cu Pidalionul.

Apoi oftă prelung şi dădu ochii peste cap. În această clipă zări pe Iov plin de bube, zăcând pe grămada de gunoi, şi se gândi la căderea pe care ziua de azi putea s-o aducă Preacuvioşiei Sale însuşi…

Oftă din nou şi se apucă să boxeze în gol.

— Miluieşte-ne pre noi!

— Amin.

— Cinstite părinte, am găsit în „Sfătuirile” lui Efrem Sirul

cum că un oarecare episcop afurisind pe un oarecare mirean, a intrat satana în el.

— În cine, mă rog? În episcop? în mirean? sau în Efrem Sirul?

— În mirean…

— Măi omule, zise stareţul nemulţumit şi iritat, după toate semnele ce mi s-au arătat, episcopul nostru pare să aibă încă multă trecere la Dumnezeu. Deci nu e vorba de un „oarecare” episcop! Şi nici de un oarecare „mirean”, căci eu sunt – cât voi mai fi – gogeamite stareţ. Aşa că sfinţia ta să cauţi şi să afli ce s-a întâmplat cu clerici şi cu mireni din dregătorii înalte, după ce au fost blestemaţi de către arhierei învăţaţi şi neprihăniţi. Apoi să mai cauţi şi prin canoane că poate o fi vreunul mai nou şi mai îndurător, cu care să mă apăr în faţa Preasfinţiei Sale. Iar dacă dovedeşti că s-a mai făcut neguţătorie în vreo mânăstire din cele pomenite în Vieţile Sfinţilor, să pui şi acolo semn şi să nu-ţi faci de uitare.

Cuviosul Climent, obosit de citire şi de nedormire, ieşi clătinând din cap, iar stareţul trimise după eclesiarh, econom şi chelar.

— Părinţilor, după cele ce am visat astă noapte, sunt încredinţat că preasfinţitul nostru stăpân este hotărât să ne pedepsească după toată slova canoanelor. Şi pedeapsa ne va ajunge pe câteşitrei fiindcă, precum vă amintiţi, hotărârea de a vinde băuturi la chelărie am luat-o în deplină înţelegere cu frăţiile voastre. După cât am citit în Pidalion – canoanele sunt straşnice. Dar întrucât noi am săvârşit „nelegiuirea” în folosul mânăstirii, (aici preasfinţia sa închise ochii) – vina se micşorează. S-ar putea să ne alegem doar cu o mustrare mai mult sau mai puţin duhovnicească. Să căutăm deci a mai tăgădui din unele fapte ce ar fi putut ajunge la urechea Preasfinţiei Sale, şi să mai micşorăm altele – chit că am săvârşi încă un păcat, călcând adevărul. Ca să-şi scape pielea, ştiţi că însuşi apostolul Petru a tăgăduit că e ucenic al Mântuitorului. Să fim dar înţeleşi. Vom spune că tot câştigul pe care-l dă chelăria intră în casa mânăstirii; că musafirii se bat şi când beau din vinul adus de ei; şi că băuturile noastre

nu s-au vândut decât la oameni socotiţi de bună condiţie. Acu, că se întâmplă să se mai certe şi aceştia – e din vina lor că beau prea mult, iar nu din a mânăstirii că le vinde cât cer…

Apoi dădu dispoziţii ca toţi monahii care n-au ascultări afară din cuprinsul mânăstirii, să vină la biserică îmbrăcaţi cu ce au mai curat; să slujească şi un diacon, iar stranele să fie ocupate de cei mai buni cântăreţi. În vârful dealului să se posteze pădurarul – gata să sune din corn când va zări un automobil cu preoţi, iar în clopotniţă să vegheze clopotarii ca să tragă clopotele toate îndată ce limuzina sfintei episcopii va păşi pe poartă.

*

Nu mai puţin amărât era şi părintele Pitirim. Cuvioşia Sa trăise mulţi ani într-o mânăstire de prin părţile de sus ale Olteniei, unde călugării se îndeletnicesc numai cu slujbele bisericeşti şi cu mulsul caprelor. Acolo – picior de femeie nu calcă, iar bărbaţii n-au slobozenie decât să se închine şi să se roage; deci niciun fel de tulburare nu se face. Aicea însă viaţa călugărească fiind mult mai împuţinată, sfinţia sa asudă între canoanele care nu îngăduie a se obişnui cele lumeşti prin sfintele mânăstiri şi între acelea care opresc pe monah să se creadă mai înţelept decât stareţul său şi să facă pără împotriva lui. Până într-o zi… În ziua aceea, smintindu-se de toate câte vedea şi de câte auzea, a luat condei şi hârtie şi a făcut denunţ neiscălit, la episcopie. A scris cum s-a priceput, dar a scris cinstit şi curajos. E drept că după ce a pus plicul la poştă, s-a căit de fapta sa şi a plâns cu jale. Dar acum, când a aflat de venirea episcopului, plângea numai cu un ochi iar cu celălalt râdea. Plângea de teamă ca stareţul să nu fie pedepsit, iar el însuşi descoperit şi ruşinat; şi râdea pentru bucuria ce o va avea când episcopul, ostenindu-se după scrisoarea lui, va înlătură în persoană obiceiuri lumeşti şi drăceşti, care numai la mântuirea sufletului nu ajută…

Parcă îl vedea, cu cârja în mână şi cu engolpionul de gât, mustrând cu înţelepciune şi cu asprime pe stareţ şi dând poruncă să se sfarme sub ochii săi măsurile blestemate cu

care cuviosul Calist otrăveşte trupul vizitatorilor şi strică rostul mânăstirii… În ceasul acela sufletul lui va săltă de bucurie că, aşa prost cum e socotit, şi fără treaptă, cum se găseşte, a făcut o ispravă întru slava lui Dumnezeu şi întru cinstea numelui de monah.

Somnul însă nu prea l-a înghesuit nici pe el. La început nu putea să adoarmă de bucurie, iar după ce a adormit s-a deşteptat speriat de un vis înfricoşat… Se făcea că episcopul, în loc să osândească pe stareţ, l-a descoperit pe el, ca denunţător, şi legându-i ocalele de gât a poruncit să fie plimbat prin toată mânăstirea şi să fie silit să strige în gura mare, ca borfaşii prinşi cu mâna în coteţ: „Cine-o face ca mine, ca mine să pătimească!…” Iar o ceată de arapi – desigur draci – jucau pe alături şi-şi băteau joc de el, zicând: „Ai fost şi tu odată om, Pitirime; ci mai bine îţi legai curmeiul de gât şi te spânzurai… Că din rob al lui Dumnezeu, vei fi de acuma slujitor al nostru…”

Lungă şi neagră a fost noaptea aceasta pentru sărmanul Pitirim. Nu prea era el îngreunat de prea multă deşteptăciune, dar tot a priceput că dacă ar fi fost să iasă lucrurile după planul cuvioşiei sale, ar fi plimbat el pe satana cu măsurile de grumazi, iar nu satana pe el. S-a sucit bietul călugăr, s-a învârtit, şi-a frecat mâinile, şi-a smuls câteva fire de păr, – până s-a domolit şi s-a obişnuit cu ideea că e vinovat şi că pe bună dreptate va fi pedepsit… Când eşti un simplu călugăr, şi nici prea pricopsit la minte, nu se cade să te crezi mai înţelept decât alţii şi să te ridici cu război împotriva celor mai mari. „Călugărul trebuie să se supună stareţului său ca fierul la covaci”, zice sfântul Teodor Studitul. Iar sfântul Vasile porunceşte: „Călugărul nu are drept nici să se plângă şi nici să murmure”. „Cel ce grăieşte de rău pe egumen, nu va zăbovi a cădea în rele”, spune şi cuviosul Efrem Sirianul…

Poruncile acestea le cunoştea el, bietul Pitirim, dar în ceasul acela când a luat creionul în mână, n-a mai ţinut seamă de ele. A socotit că această grea abatere îi va fi iertată de oameni şi de Dumnezeu, pentru că a săvârşit-o întru izbăvirea unui sfânt locaş, iar nu pentru a trage el vreun folos

oarecare. Acuma, amintindu-şi de ele şi temându-se că fapta stareţului va fi socotită – şi de oameni şi de Cel de Sus – ca aducând mânăstirii mai mult câştig decât pagubă, îşi muşcă dreapta cu care scrisese, căindu-se că n-a tăiat-o la timp, aşa cum porunceşte sfânta evanghelie şi cum a făcut ucenicul Sfântului Sava, care şi-a tăiat mădularele că să nu cadă în desfrânare…

Se duse la biserică, având chipul unui câine flămând, bătut şi plouat. Când intră în sfântul altar, ca să-şi pomenească morţii, stareţul tocmai poruncea preotului slujitor să facă rugăciuni pentru vrăjmaşi şi pentru a întoarce milostivirea lui Dumnezeu. Pitirim simţi că se clatină. „Vrăjmaşul” desigur că el era – şi pe el îl va ajunge urgia Cerului. Fără să mai zăbovească o clipă, căzu la picioarele stareţului:

— Iartă-mă, cinstite părinte!

— Ce-ai greşit, Pitirime? îl întrebă Pangratie zâmbind.

— Iartă-mă, cinstite părinte, că… şi-a bătut diavolul joc de mine… Tot necazul Sfinţiei Voastre de la mine – păcătosul şi nevrednicul – se trage…

Stareţul holbă ochii. El bănuia pentru pâră pe vreunul din vizitatorii nemulţumiţi, iar acum ce auzea nu-i venea să creadă. Mai ales că Pitirim era cel mai blând şi mai sfios călugăr din mânăstire. Mărturisea însă singur…

— Ce-ai făcut, nenorocitule?

— Ce să fac… uite… n-am mai putut suferi cele ce se petreceau din pricina cârciumii de la chelărie… şi… am făcut jelanie la sfânta episcopie…

— Tu?!

— Eu…

— Ticălosule!

— Iartă-mă, cinstite părinte!

— Aş putea să ştiu şi eu ce-ai scris?

Pitirim scoase din sân ciorna denunţului la care lucrase mai o săptămână, şi i-o întinse tremurând. Stareţul, abia stăpânindu-şi mânia, se dădu în dreptul ferestrei şi citi cu multă anevoinţă.

Preasfinţite Stăpâne,

Sunt un biet monah slab la minte şi la trup; – şi nici în curaj nu mă aflu mai pricopsit. Dar fiindcă sfântul şi marele Vasilie ne învaţă, că atunci când e vorba de apărarea credinţei, să fim tari şi obraznici, – ce am grăit către sine-mi: — Cuvioase Pitirime, te ştiu prost la cap şi nevolnic la trup, dar nici toţi sfinţii mucenici n-au fost mai vârtoşi decât tine şi totuşi, pentru apărarea credinţii lui Hristos, s-au împotrivit împăraţilor şi ighemonilor, au suferit munci şi arsuri, au fost ucişi cu pietre şi aruncaţi în prăpăstii adânci; unii au fost hierăstruiţi, alţii lepădaţi în varniţe şi în mijlocul fiarelor, – neclintindu-se nicicum în răbdare şi în dreapta credinţă. Ci tu n-ai a te luptă nici cu împăraţi păgâni, nici cu antipaţi îndrăciţi şi nici cu Iany sau cu Iliodor – vrăjitorii. S-a aşezat un drac în mânăstire, carele îndeamnă pe părintele stareţ să neguţătorească băuturi beţive – întru ocară lui şi întru desfătarea mirenilor ce nicicând nu se lenevesc a-şi împila gâtlejurile şi stomacul, şi nici nu cunosc cuvintele proorocului Isaia, carele zice: „Vai celor ce se scoală de dimineaţă şi umblă după sichera!” Şi nici sfatul pe care sfântul apostol Pavel l-a grăit celor din Efes: „Nu vă îmbătaţi de vin întru carele este curvia”. Ci m-am poftit atunci, cu îndrăzneală, să mă duc la părintele stareţ şi să-i pun înainte cuvintele Mântuitorului, când zice: „Mustră pre cel înţelept şi te va iubi”. Dar mai la urmă am socotit că părintele stareţ, fiind iute la mânie şi trufaş la minte, se va turba asupră-mi; şi din îndrăzneala mea nu voi agonisi pentru sfânta mânăstire nimic, iar pentru sine-mi – ocară şi necinste. Atunci, am chibzuit în prostia mea, cum că mai înţelept lucru este să pui plângere la episcopul locului, luându-mi obraz din cuvintele Apostolului: „Grăit-am mărturiile tale înaintea împăraţilor şi nu m-am ruşinat”. Iar episcopul, de va fi om înţelept, mă va ascultă, aşa cum altădată patriarhii şi episcopii ascultau, în soboare, cuvântul diaconilor şi al monahilor. Iar dacă altfel îi va fi judecata, tot nu mă va osândi, căci zice la cartea înţelepţilor: „Cel mic de iertare şi de milă este vrednic”. Iar marele Vasilie aşa grăieşte: „Războiul, carele fără de voie

cade peste noi, nevrând trebuie să-l primim; iar de voie a ni-l face nouă înşine, prea fără de socotează este”. Căci ce altă vitejie a săvârşit părintele stareţ, aşezând prăvălie de cârciumă la uşa sfintei biserici? A poftit de voie război cu duhurile cele viclene, dându-ne pre sine şi pre noi la oameni iscoditori, ca să fim clevetiţi şi să ne înfigem înşine sminteli. Că dacă vor vedea pe călugăr, zice marele Vasilie, că nu cu totul fără de milă se află către trup, şi măcar în parte îşi mângâie lipsurile, îl ocărăsc şi îl clevetesc. Căci şi monahul este om; nu e nici înger, nici drac. Şi dacă ochii văd ceea ce învăţătura osândeşte, se vor slobozi de minte şi vor trage trupul spre păcat şi sufletul spre Gheena. Că dacă bărbaţii când se îmbată pricinuiesc scârbă, fără să aducă sminteală; muierile însă aduc fierbinţeală şi tulburare. Că-şi lasă trupul îmbrăcat ca şi când ar fi dezbrăcat, iar când văd vreun călugăr trecând se fac unealtă satanei şi-şi strâmbă ochii – ca şi când ar dori împreunare; şi aşa râd şi se întind ca şi când ar fi întru împerechere. Iar unii călugări şi fraţi cască gura pe la mese, uitându-se cu totul pe sineşi şi lăsând ochii să privească trupurile muierilor, iar mintea să se tulbure de neruşinarea lor.

Zice Isus, fiul lui Sirah: „De faţa muierii ca de faţa şarpelui să fugi”. Iar Psalmistul grăieşte despre cei ce se îmbată: „s-au alăturat cu dobitoacele cele fără de minte şi s-au asemănat lor”. Dar marele Vasilie zice că şi mai rău, fiindcă dobitoacele au rânduite pornirile cele spre împerechere, iar oamenii beţi, umplându-şi trupul de fierbinţeala cea afară de fire, ca de o streche se zădăresc spre înverşunări şi spre împreunările cele mai scârnave se împing. Ci aicea, fiind vinul tare şi iarba verde, fierbinţeala e şi mai vârtoasă, că vezi cum se dezmiardă în faţa călugărilor care cască gura; apoi se duc şi se împerechează în arhondărie sau prin chiliile părinţilor pofticioşi de câştig nelegiuit. Iar ca să încerci să le zici ceva, înseamnă să grăieşti către urechi moarte şi însuţi să te amăgeşti de ochi hicleni şi de trup de şarpe.

Aşa că eu îndrăznesc să scriu Preasfinţiei Voastre carte proastă, cu vorbe aşezate fără meşteşug, dar scrisă din inimă

curată, nădăjduind că, fiind ministrul lui Hristos pe pământ, veţi trimete iscoadă – sau înşivă veţi pofti şi, ca odinioară Mântuitorul, veţi lovi cu biciul pe cei ce au călcat poruncile, făcând din casa Domnului locaş pentru beţii şi pentru înverşunări, risipind tot ce-au agonisit bun şi nedefăimat cei mai dinainte adormiţi părinţi şi fraţi ai noştri. „Dacă dreptul abătându-se, va greşi, nu voi pomeni dreptăţile pe care le-a făcut înainte”, zice Dumnezeu prin rostul proorocului. Oare n-avem pildă pe Moisi care a pierdut pământul făgăduinţei? Pe David, după ce a ucis pe Urie? Pe Solomon, după ce a căzut la închinare de idoli? Pe Ghezi care s-a umplut de lepră? Ci dreptatea Preasfinţiei Voastre să fie fără zăbavă. Căci satana, văzând scrisoarea mea, se va turba cu mai multă înverşunare asupra părintelui stareţ şi a mânăstirii. Iar de nu, veţi cădea în păcatul celor ce nu judecă după dreptate. „Viermele lor nu va muri şi focul lor nu se va stinge”, zice Dumnezeiescul Hrisostom despre aceştia. Iar eu, urmând pilda cuviosului Ştefan cel nou, carele nu s-a sfiit a mustra pe împăratul Constantin Copronim; a cuviosului Maxim Mărturisitorul, carele s-a luptat cu patriarhul Pir; a cuviosului Isidor, carele sfătuia pe episcopul Paladie al Elinopoliei cum să se poarte cu muierile; precum şi a lui Acsentie cel din munte, carele a strigat împotriva eresului lui Evtihie şi al lui Nestorie, – îmi voi scoate numele la arătare şi nu voi înceta războiul cu satana, cu părintele stareţ şi cu Preasfinţia Voastră, până ce – ori Hristos va birui, ori eu voi primi mucenia…

După ce admiră o clipă priceperea negândită şi îndrăzneala nebunească a lui Pitirim, stareţul îl scuipă drept în frunte şi vru să-i înfigă mâinile în păr, dar se stăpâni. N-ar fi folosit nimic. Scrâşni din măsele, apoi deodată se însenină. Îi venise o idee.

— Îţi dai tu seama ce-ai făcut, Pitirime?

— Îmi dau, cinstite părinte…

— Şi… ştii că amândoi suntem ameninţaţi să păţim buclucul? Eu, fiindcă am deschis cârciumă în mânăstire, iar tu – pentru că te-ai ridicat împotriva stareţului tău şi chiar a

episcopului…

— Ştiu, cinstite părinte…

— Ca să scăpăm mânăstirea de ruşine, şi tu să-ţi ispăşeşti greşeala, iată ce să faci. Când va veni Preasfinţia Sa, să-i pui mătanie şi să-i spui că ai fost beat când te-ai apucat să scrii denunţul. Şi că nici pe sfert din cele arătate acolo nu sunt adevărate…

Pitirim holbă ochii. Nu numai că nu se îmbătase niciodată, dar nici măcar mirosul băuturii nu-l putea suferi. Altceva însă îl rodea la inimă.

— Bine… dar asta înseamnă să mint.

— Nu-i nimic. Minţi ca să dregi o prostie şi ca să faci o faptă bună. Cât pentru păcat, ca să fii cu sufletul liniştit, ţi-oi da să faci un canon.

— Aşa – da! – conveni Pitirim.

Şi sărută mâna superiorului. Acesta îl concedie aproape îmbrâncindu-l. Apoi făcu semn economului şi chelarului să se apropie.

*

După liturghie, care în zadar fu prelungită în vederea sosirii episcopului, preotul slujitor şi diaconul se postară în pridvorul bisericii, cu crucea şi cu evanghelia şi învestmântaţi în toate odăjdiile cu care oficiaseră. Ceilalţi călugări se aşezară în formă de semicerc, la intrarea cetăţii. În mijlocul şirului – părintele stareţ flancat de proistoşi, având în apropiere grupul de cântăreţi, gata să cânte „Pre stăpânul şi arhiereul nostru”. În vârful uneia din coade se răsnise bietul Pitirim, mai bleg şi mai smerit de cum îi era firea.

S-aude cornul pădurarului. Toată lumea îşi verifică poziţia, cântăreţii îşi dreg glasurile, iar stareţul, roşu ca un măr pădureţ, cheamă pe Pitirim şi-i aminteşte făgăduiala. Dar maşina trece glonţ pe la poarta mânăstirii, lăsând în urmă o dâră de praf şi un clinchet pentru portar, care-şi îndoise spinarea degeaba.

Fusese un domn cu barbă.

Părintele Pangratie răsuflă uşurat. Dorea ca evenimentul să

întârzie cât mai mult, pentru a da răgaz bibliotecarului să mai cerceteze scripturile. Dar acesta, biruit de somn, sosi cu putină ispravă.

— Ei?

— Am mai dat peste un canon, care şi el afuriseşte pe clericii beţivi, răspunse cuviosul Climent, căscând cu smerenie.

— În partea noastră nimic?

— Să mai caut…

— Dar în privinţa blestemului arhieresc, ai mai găsit ceva?

— Să mai caut, făgădui Climent după ce îşi adună gura dintr-un căscat prelung.

În aşteptarea apăsătoare, călugării se despart în grupuri şi discută vioi. Au aflat motivul înaltei şi neaşteptatei vizite şi se bucură: câţiva pentru desfiinţarea cârciumii, iar restul pentru necazul stareţului. Toţi însă sunt de acord că Preacuviosul Pangratie nu se va mai culca în dregătoria de care „n-a fost vrednic”.

În toiul discuţiilor, episcopul e socotit mereu ca un om corect şi energic, hotărât să pună mâna pe harapnic şi să îndrepte viaţa mânăstirilor şi a întregii eparhii. Era asemănat – când cu Calinic al Râmnicului, când cu Ambrosie al Mediolanului, când cu Chesarie al Buzăului, când cu Atanasie al Alexandriei…

Numai Pitirim şade singuratic şi trist. Nu intră cu nimeni în vorbă, şi nimeni nu-l bagă în seamă, căci niciun călugăr nu aflase încă de isprava lui.

Sună a doua oară. Mişcare mare. Toată lumea e sigură că în câteva minute episcopul va descinde din limuzină, cu faţă de sfânt şi cu priviri de fiară… Cântăreţii îşi dreg din nou glasurile, pe când stareţul face semne disperate bibliotecarului să-i aducă ce mai descoperise.

— Am dovedit că Isachie Mărturisitorul, egumenul mânăstirii Dalmaţilor, fiind supărat de arianul împărat Valent, l-a blestemat să moară ars de duşmani. Şi aşa s-a întâmplat…

Stareţul şuieră nemulţumit că Climent nu-l înţelesese. În acest moment un automobil se apropie de poartă.

Preacuvioşia Sa păleşte, gata să-şi piardă firea. Dar maşina îşi vede de drum. Era ocupată de doi preoţi în propagandă electorală. Faţa părintelui Pangratie mai prinse culoare, dar inima îi bate puternic. După ce-şi şterse năduşeala de pe frunte, scoase hârtia de la Pitirim şi începu s-o silabisească din nou. Se cunoaşte după mişcările feţei că e înduioşat. Se mai şterge cu batista. Dă din cap afirmativ. La sfârşit o lacrimă mare se iveşte către coada ochiului stâng. Cheamă pe econom, pe chelar şi pe Pitirim.

— Părinte Pitirime, Dumnezeu şi Maica Domnului te-au inspirat când ai făcut această scrisoare către Preasfinţia Sa. Ai spus lucruri groaznice dar adevărate, pe care noi, amăgiţi fiind de satana şi de câştig, nu le-am băgat în seamă. Părinţilor, eu sunt de părere că e mai bine, mai călugăresc şi mai creştinesc, să spunem adevărul şi să ne cerem iertare în genunchi. — Preasfinţite Stăpâne, am greşit înaintea lui Dumnezeu şi a Preasfinţiei Voastre! Iertaţi-ne, că suntem proşti la învăţătură şi neputincioşi la suflet, iar diavolul este puternic şi osârduitor… Nu-i mai înţelept şi mai cinstit aşa, fraţilor?

Economul şi chelarul, surprinşi de această bruscă întoarcere a stareţului, se priviră nedumeriţi şi ridicară fricoşi din umeri; pe când bietului Pitirim îi venea să joace de bucurie că însuşi stareţul îi dădea dreptate şi că era scutit de-a tăgădui lucruri adeverite de însăşi mâna lui.

Pădurarul sună prelung. Figura stareţului e umilă şi senină… Clopotarii pun mâinile pe frânghii iar cântăreţii deschid gurile. Pe poarta mânăstirii îşi face apariţia – trăsnind şi bufnind… autocamionul episcopiei. Călugării îşi încrucişează privirile cu ale stareţului. Nimeni nu ştie ce să creadă. Maşina se apropie. Lângă şofer se vede capul păros al cuviosului Filaret, iar în spate o mogâldeaţă mare acoperită cu muşama.

Părintele Pangratie e năpădit de sudori. Desigur, gândeşte Preacuvioşia Sa, zăpăcit, episcopul e ascuns acolo… Vrea să ne surprindă… Trebuie să fie un smintit… Deschise gura spre a şopti ceva chelarului, dar îl împiedică un gest prin care

economul episcopal vrea să spună: „V-a luat Aghiuţă!” Ca la comandă clopotele încep să sune, iar grupul de cântăreţi ţipă cât poate: „Pre stăpânul şi arhiereul noostruuu…”

Filaret râde cu hohote. Maşina stopează şi, odată cu ea, se opreşte şi corul. Numai clopotele sună ca de sărbătoare. Intrigat peste măsură, stareţul ridică un colţ al muşamalei şi scoate la iveală pântecele unui boloboc enorm… Cască gura şi face ochii cât ceapa. Gândeşte că e prea mult pentru un episcop începător… Dar, în sfârşit, tot mai bine decât un blestem – cu toate urmările lui…

— Ce înseamnă asta, părinte FilaretI Vrei să ne goleşti pivniţa?

— Dimpotrivă: vreau să mai adaug…

Stareţul râse cu poftă, dar îndată îl fulgeră un gând.

— Ci vorbeşte, omule, lămurit!

— Iaca vorbesc. Porunca Preasfinţiei Sale sună aşa: Dacă e vorba să se vândă vin la chelăria mânăstirii, drept este să se desfacă mai întâi al sfintei episcopii…

— Adică… al Preasfinţiei Sale.

— Nu ştiu…

Pangratie râse silit.

— Dar cu canoanele cum rămâne, mă rog?

E rândul economului să râdă.

— Cum să rămână? În urma raportului atât de documentat şi de convingător, al Preacuvioşiei Voastre, s-a încredinţat şi Preasfinţia Sa că într-adevăr, nu se mai potrivesc „veacului acestuia”…

Preacuviosul Pangratie oftă un kilometru.

— Şi… cam cât vin are episcopia?

— Atâta cât să vindeţi până la toamnă…

— Apoi?

— Apoi… vă aduc din noua recoltă.

Stareţul se revoltă.

— Da bine, dom’le, se poate ca un gogeamite episcop să-şi bată joc în aşa hal de sfintele mânăstiri şi de sfintele canoane? Astfel îşi ţine el făgăduielile făcute la instalare? Aici e mânăstire domnească, părinte, cu testament şi cu blestem

de la ctitori, precum că nimeni nu e slobod – ori Domn de-ar fi, ori Episcop de-ar fi…

— Ori Egumen…

— …să-i schimbe rostul, prefăcând-o în cârciumă şi în local de petrecere şi de scandal… Of, unde eşti sfinte Ilie?… Ai avut dreptate, econoame, când mi-ai scris că osândă mai mare decât blestem mă aşteaptă…

— Pitirime!

— Blagosloviţi!

— Te-a luat dracu! Pentru meritele Cuvioşiei Tale, de mâine încolo vei lăsă pravila… şi denunţurile, şi te vei ocupă cu vânzarea vinului sfintei episcopii… adică al episcopului… Ai înţeles?

CALEA ÎMPĂRĂTEASCĂ

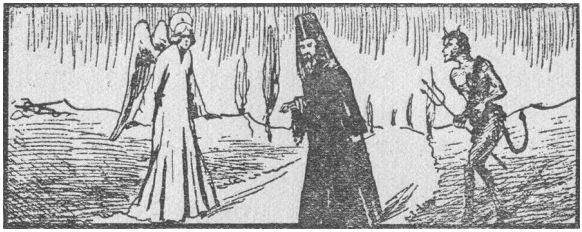

S-a dus cuviosul Iosif la cuviosul Pimen cel Mare şi l-a întrebat, cu smerenie:

— Spune, avva Pimene, cum se cuvine a trăi călugărul?

Iar marele pustnic, cu toate că ducea viaţă aspră, sau tocmai pentru aceasta, – i-a răspuns:

— Este mai bine pentru călugăr să ţină calea de mijloc, căci aceasta este *calea împărătească*, mai uşoară şi mai lesnicioasă. Ca nici mintea să se trufească şi nici diavolul să-l bântuie prea tare cu răutatea lui.

Şi s-a răspândit sfatul cuviosului Pimen prin toată frăţimea pustiei. Dar călugării nu prea l-au ţinut în seamă, căci erau înverşunaţi asupra diavolului şi hotărâţi să-şi dobândească mântuirea printr-o luptă necurmată împotriva lui. Iar satana, hulit şi prigonit de suflarea neagră, bântuia oastea lui Hristos cu toată puterea şi cu toată îndârjirea lui.

De atunci s-au crestat pe răboj multe veacuri, iar călugării, după grele încercări, au ajuns să se încredinţeze de înţelepciunea sfatului dat de către cuviosul Pimen, cuviosului Iosif, şi să urmeze calea împărătească, – unii pe mijloc, alţii mai pe margini, fiecare după firea şi după înţelegerea lui.

Părintele Carion, din sfânta mânăstire Căldăruşani, îşi căută şi el mântuirea pe aceeaşi cale, fiindcă o găsise mai largă şi

mai bătută. N-are nici spini, nici întortocheri. Mai făcea cuvioşia sa şi de-ale călugăriei – ca să nu supere pe Dumnezeu; se mai îndulcea şi cu de-ale lumii, ca să nu întărâte prea mult pe satana. Şi, în felul acesta, trăia fără tulburări. E drept că nici firea lui nu i-ar fi îngăduit să apuce pe alte drumuri. Să-l fi văzut cu barba roşie-zbârlită şi cu nasul ridicat de vârf, nici n-aţi fi bănuit cât de paşnic era el în cugetul ca şi în faptele lui.

Pe statornicia omului însă nu trebuie să pui temei neclintit. Căci chiar şi celui mai înţelept şi mai liniştit, când nu te aştepţi atunci îi vine un gust sau vreo toană, de stai în loc şi te cruceşti. Aşa i-a venit într-o zi cuviosului Carion. Tocmai citea în „Viaţa Sfântului Pahomie”, cum acest mare sihastru se lupta cu dracii, fiindcă îi întărâta cu vieţuirea lui aspră şi neprihănită, – şi ce şi-a zis Carion: „Ia să încerc şi eu să mă pun niţel mai rău cu satana, să vedem ce-are să-mi facă?”

Şi fără să cugete mai îndelung, a părăsit îndată şi vremelnic „calea împărătească” şi s-a pornit pe post uscat şi pe pravilă necurmată. Căci toate le-o suferi satana, dar postul şi rugăciunea niciodată. Mai ales când întrec orice măsură.

O săptămână întreagă a trăit părintele Carion cu aghiazmă, anafură uscată, puţine fructe şi apă – la mare sete. A citit „ceasuri” după ceasuri, a poftorit Psaltirea de trei ori, a făcut carne vie la genunchi şi la buricele degetelor din pricina mătăniilor, şi nici de la biserică şi de la ascultare n-a lipsit. Şi după atâta canon, cu ce credeţi că s-a folosit? Aproape cu nimic. Doar o cămaşă i-a pierit de pe gard; însă nici pentru răul acesta nu era convins că i l-a făcut necuratul sau vreun ţigan din satul vecin…

Care să fi fost pricina nepăsării diavolului?

Tocmai aşa ager la minte nu era el, cuviosul Carion, dar că dracul îi cunoaşte gândurile şi face haz de osteneala lui nu-i fu greu să priceapă. Şi era cât pe-aci să se lase. Îi fu însă ruşine de el însuşi să se dea bătut, după o săptămână, când sfinţii cuvioşi luptau o viaţă întreagă – fie cu răutatea, fie cu batjocura dracului. Să mai meargă însă cu aşa post şi cu atâta citanie, nu mai avu curaj. Astfel că, după îndelungată

chibzuire, găsi alt mijloc, şi încă straşnic, să întărâte pe ucigă-l toaca.

*

În vremea aceea se afla în mânăstire un meşter care meremetisea zugrăveala paraclisului. La aceasta se duse Carion şi-i porunci un tablou cu… satana.

— Să mi-l faci, domnule zugrav, cât mai repede, şi cât o fi cu cale îţi plătesc. Să nu întârzii mult, că am treabă cu el…

Meşterul se uită chiorâş la călugăr, gata să-i zică: „Dacă simţi nevoie de dracu, ce-ţi trebuie zugrăvit? Fă-i semn, că vine el…” Dar fiindcă avea prilej de câştig, tăcu şi se învoi.

— Cum vrei să ţi-l fac, cuvioase? Numai capul, ori şi trupul, până la mijloc?

— Ba să-l faci întreg, din creştet şi până în tălpi: cu coarne, cu gheare şi cu păr, – aşa cum e el.

În puţine zile zugravul mâzgăli un drac aşa cum îl mai făcuse prin tinde de biserici: negru şi păros, coadă lungă şi încovrigată, cioc ascuţit, nasul încovoiat, cu doi ochi de jar şi cu o furcă de fier în mâini, gata să înhaţe sufletele păcătoşilor şi să le arunce în iad.

Când îl văzu părintele Carion, îşi frecă mâinile de bucurie. Dar fiindcă simţi şi un fior rece prin inimă, rugă pe meşter să-i şteargă furca, să-i facă ochii ceva mai stinşi şi să-i mai tocească ghearele şi coarnele… Când schimbarea fu gata, Carion duse tabloul la chilie şi-l aşează în peretele dinspre apus al odăiţei în care dormea şi îşi făcea pravila. După ce îl ţintui bine şi-l mai privi – când de departe, când mai de aproape, când din faţă, când din profil –, dădu semnalul de luptă scuipând pe dracu drept în ochiul stâng. Fiind vopseaua încă udă, scuipatul porni la vale… cu ochi cu tot. Când văzu pe Sarsailă chior, Carion râse de-l duru mijlocul. Apoi luă sula şi se puse să-l împungă – în faţă, în piept, în cap, în picioare – şi unde nimerea, zicându-i cu răutate:

— Ha, te doare? Ce zici, Michiduţă? Gândeai că o să întâlneşti în mânăstirea asta, un călugăr cu atâta îndrăzneală?

Într-acest chip chinuia Carion pe necuratul ori de câte ori îi venea gust să-l întârâte şi să-şi arate curajul. Îl înţepa, îl scuipa, se strâmba la el, îl mânjea la gură cu mâncări de post, îl afuma cu tămâie – şi tare mândru se mai simţea pentru nefrica lui. Numai când se gândea că într-o bună zi o să se isprăvească şi răbdarea dracului, lucru pe care el îl dorea, de altfel, să se întâmple cât mai curând, simţea un nor în gât şi puţină strânsoare la inimă.

Într-o zi vine la el duhovnicul Gavriil, şi când dă cu ochii de tablou se trase un pas îndărăt şi se închină cu spaimă.

— Ce-i cu ăsta aici, Carioane?

— Uite… mi l-a făcut zugravul, cinstite părinte, şi l-am pus în perete ca să-l batjocoresc niţel… că frică nu-mi e.

Duhovnicul râse silit şi iar îşi făcu cruce. Apoi luând înfăţişare aspră, zise fiului său de spovedanie:

— Ţi-ai dat tu seama ce faci, când ai băgat sărăcia asta în chilie?

— Da, cinstite părinte!

— Ai gândit să-ţi baţi joc de satana, ai?

— Chiar aşa, cinstite părinte, să vedem ce-o să-mi facă el?

Gavriil se închină a treia oară.

— Tii, da prost mai eşti, Carioane! Păi bine, omule, cum ţi-ai putut închipui tu că o să fii în stare să te măsori cu ucigă-l crucea? Cine se pune cu el? Unul ca tine?! Pfiu, pfiu, mare nebunie ai făcut! Puteai să te lupţi cu el prin nevoinţe călugăreşti, aşa cum porniseşi, – ce trebuia să-l mai întărâţi şi în felul acesta? N-ai citit ce a păţit cuviosul Moise Arapu? Că s-a luat prea rău cu diavolul până când acesta, sâcâit peste măsură, l-a pândit într-o noapte şi l-a pălit cu un par în spate de l-a lăsat abia viu. Atunci s-a dus cuviosul Isidor la cuviosul Moise şi i-a zis: „Frate Moise, încetează de a te mai lupta cu diavolii mai presus de măsură, căci şi în această vitejie se cade a păzi o măsură!” Aşa ai să păţi şi tu – ca mâine. Mai bine ia tabloul şi bagă-l în foc sau aruncă-l în lac. Eu ţi-am spus ca să n-am păcat…

Înţelept o fi fost sfatul duhovnicului, dar părintele Carion îşi pusese şi el în minte, o dată în viaţa lui, să facă o ispravă – şi

ţinea să meargă până la capăt. Ce-o păţi o păţi. Aşa că în loc să asculte povaţa bătrânului, începu să chinuiască pe dracu şi mai rău. Acuma nu-l mai înţepă cu sula rece, ci o roşea mai întâi în foc. Şi mare plăcere simţea când auzea fierul sfârâind în trupul vrăjmaşului.

— Hm, miroase a friptură de drac! – zicea el după ce făcea isprava. Apoi se milostivea şi-i da pace, uitându-se cu băgare de seamă să vadă un cât de mic semn de supărare, pe faţa lui. Dar satana părea că nici nu se sinchiseşte.

Numai într-o seară, după ce şi-a chinuit duşmanul cu şi mai multă ură ca până aci, i s-a părut că vede un corn mişcându-se de la jumătate spre vârf. Dar în loc să se înfricoşeze, a simţit că-i saltă inima de bucurie. Pentru orice întâmplare însă şi-a făcut socoteala că nu strică să citească în seara aceasta cât mai multe rugăciuni.

Se duse dar la analog şi deşiră la psalmi până începură rândurile să se urce unul peste altul şi slovele să-i fugă dinaintea ochilor. Când obosi peste fire, închise sfintele cărţi şi, fără să vrea, îşi aruncă privirea spre tablou... Dar ce să fie asta? Părere sau minune? Coarnele dracului se mişcau, amândouă... Se frecă la ochi şi se uită din nou: coarnele se mişcau într-una. Carion îşi făcu cruce: coarnele se lungiră deodată până trecură peste pânză. Speriat, cuviosul nostru aprinse repede tămâie multă şi o puse dedesubtul tabloului, cu un gând că s-o mai potoli vrăjmaşul şi cu altul – că s-o înfuria şi mai tare. După câteva clipe, când mirosul de tămâie ajunse pesemne la nasul necuratului, Carion văzu cu groază, prin rotocoalele de fum, cum cele două coarne drăceşti se strâmbau, se încovrigau, apoi se lungeau, şi iar se strâmbau, şi iar se încovrigau. Începu să tremure şi se uită o clipă spre uşă... Apoi repezi câteva cruci pe piept, suflă cu putere în lumânare şi se vârî în pătură, cu faţa la perete.

Dar coarnele vrăjmaşului îl urmăriră şi în pat. Aci le vedea largi, ca de bou; aci pe spate, ca de ţap; aci ţepure ca de taur; aci boante ca de viţel mic. Apoi deodată se lungiră până ajunseră la el. Când simţi că-i ating spatele, cuviosul dădu un ţipăt şi sări speriat în sus. Dar în loc de uşă nimeri cutia cu

chibrituri. Cu picioarele tremurând şi cu mâinile bâţâind, Carion aprinse lumânarea şi cu mare teamă se uită la tablou: dracu sta liniştit şi cuminte…

Răsuflând uşurat, monahul se dădu mai aproape şi privi lung la Michiduţă. Bietul diavol, cu ochiul scos, cu ghearele tocite şi fără nicio armă, părea smerit şi ponosit. Carion îl scuipă din vârful limbii, apoi mai de la jumătate. Spurcatul nu cârti în niciun chip. Atunci, călugărul, îşi ridică ochii la coarne, şi văzându-le înţepenite pe pânză, îl cuprinse bănuiala că toată spaima lui s-a tras dintr-o părere. Apoi se gândi că n-o fi fost părere şi că Sarsailă a căutat într-adevăr să-l sperie ca să nu-l mai batjocorească. Şi iar bănui c-a fost părere, apoi iar se gândi că n-a fost părere. În cele din urmă, chibzui el că e mai bine să lase pe dracu… ciut. Şi, cu toate că era în puterea nopţii, se duse la zugrav de-i ceru o pensulă înmuiată în vopsea, şi trase cu ea peste coarnele vrăjmaşului.

Acuma, bietul drac era şi chior şi ciut. Carion îl privi, cu mâinile în şolduri, şi-i zise, scrâşnind din măsele:

— Aşa-ţi trebuie, blestematule!

Apoi se culcă fără nicio teamă şi adormi dus.

*

În seara următoare, după ce a scuipat şi a înţepat tabloul, ca de obicei, Carion s-a aşezat pe pat şi l-a privit o vreme, căci simţea plăcere mare să-l vadă pe dracu aşa slut, cum era. Această plăcere însă nu i-a ţinut de cald, deoarece vrăjmaşul, fie că-l ajunsese supărarea, fie ca să-şi bată şi el joc de călugăr, i-a încurcat gândurile. Căci, tot uitându-se Carion la tablou, a ajuns la convingerea că dracul, aşa cum e, nu mai seamănă a drac. Deci, coarnele trebuiesc făcute la loc. Negreşit că nu-l sileşte nimeni să le facă tot aşa de lungi, ci cât mai scurte… Numai coarne să fie.

Şi pe loc începu să-şi făurească în minte tot felul de coarne, să vadă care i-ar veni mai bine năpăstuitului diavol. Când, după multă chibzuinţă, se hotărî să i le facă răsucite, ca la unii berbeci, îşi aduse aminte ce-a păţit în seara trecută, şi parcă le şi văzu deşirându-se ca un sfredel la spatele lui…

Se ridică de pe pat şi începu să se plimbe prin chilie, cu o mână la spate şi cu una în barbă. Se plimbă el în lung şi în lat până găsi că e mai cuminte să-l lase pe Michiduţă aşa cum se găseşte. Apoi păşi spre lampă, s-o stingă. Satana însă îl trase de spate şi iar îi întoarse gândurile.

— Se poate, oare, să mă ţin eu că am pe diavolul în chilie, când el n-are coarne? – îşi zise Carion, ducând mâna din barbă la tâmplă. Şi iar începu să măsoare chilia. Dar n-apucă să facă un târcol că mintea i se lumină şi-i veni pe buze o întrebare, care poate nu mai ispitise pe nimeni până atunci:

— Toţi dracii vor fi având coarne? Nu s-or fi găsind printre ei şi ciuţi? De unde poate să afle adevărul?

Cuviosului îi veni să râdă de-o idee aşa scrântită, şi stingând lumina se lungi pe pat, grăind aproape tare:

— Odată ce e drac, fireşte că trebuie să aibă şi coarne!

Şi cel din urmă gând îi fu că a doua zi să cheme pe meşter ca să încornoreze din nou pe Sarsailă.

D-odată păru el, Carion, că o să adoarmă. Dar când prinse a răsufla mai lung, îi pieri somnul ca alungat de-un duşman şi neroada întrebare iar îi veni pe buze:

— Toţi dracii or fi având coarne?

Se suci el pe-o parte, se învârti pe cealaltă, dar Ene nu se putea apropia de gene din pricina diavoleştilor coarne. Se gândi bietul călugăr la cele ce a citit în Vieţile Sfinţilor, căută să-şi amintească dacă a văzut undeva scris sau a mai auzit pe cineva vorbind despre ceea ce îl frământă, dar degeaba, căci oriunde citise şi ori de la cine auzise, Satana era zugrăvit cât mai încornorat.

Scos din balamale de această ispită neaşteptată, Carion vru s-o scuture în uitarea somnului. Zadarnică încercare, căci ori de închidea ochii, ori de-i ţinea deschişi, vedea acelaşi rând cu slove mari şi supărătoare: „Toţi dracii or fi având coarne?” Când strângea pleoapele mai mult, slovele luau diferite chipuri şi culori, iar când piereau pentru o clipă îi ţiuia în urechi: toţi dracii or fi având coarne?

Dacă văzu cuviosul că nu scapă cu una, cu două, dădu iarăşi drumul gândului. Şi gândul zbură de îndată la vitele

cornute, care seamănă cu ucigă-l toaca, adică la capre. Aceste dobitoace au coarne, dar se găsesc destule şi ciute. Carion crezu că se apropie de dezlegare. Căci, socoti el, cu mintea lui, că dacă printre capre sunt destule şi fără coarne, de ce n-ar fi şi în lighioanele de draci măcar câteva mii, sau chiar câteva sute, ori zece, ori unul fără această podoabă? Dar socoteala iar se poticneşte: dracii sunt draci, şi caprele capre!...

Atunci îşi aduse aminte că a văzut o dată la ieromonahul Avimelec o carte cu tot felul de vietăţi în ea, şi gândind că poate o fi scriind acolo şi despre satana ceva, luă papucii în picioare şi tăie curtea cetăţii.

— Cinstite părinte... nu te supăra... dă-mi niţeluş cartea aia cu toate jivinele.

Avimelec deschise, somnoros, fereastra.

— Nu poţi, măi frate, s-o laşi până dimineaţă?

— Nu... fiindcă îmi trebuie acuma.

Ieromonahul aprinse lumânarea şi dibuind cartea i-o întinse printre zăbrele, râzând a căscat:

— Ţine-o, părinte Carioane, că-mi pare că te bântuie diavolul în miez de noapte.

Când se întoarse la chilie, cuviosul deschise cartea şi o răsfoi – întâi mai repede iar a doua oară mai încet, – dar satana nicăieri. Căută la dobitoace şi găsi unele mult mai pocite decât ucigaşul; umblă la şerpi şi dădu peste unii mult mai groaznici decât cel care a amăgit pe Eva, – Sarsailă însă deloc. La pasări nu mai răscoli, căci dracul nu putea să fie pus – dacă ar fi fost – decât în rândul animalelor...

Ostenit de atâta frământare a minţii, bietul Carion nu ştia ce să mai facă pentru a scăpă de năpastă, – când dădu Dumnezeu şi sună clopotul de utrenie. Se îmbrăcă la iuţeală şi porni la biserică.

Când boarea rece îi atinse fruntea, simţi că-l slăbesc durerile de cap, iar până la biserică băgă de seamă că i se mai limpezi şi mintea. Dar când păşi în sfântul locaş, îl puse păcatul să-şi ridice ochii pe pereţii tindei, unde sunt zugrăviţi cel puţin douăzeci de draci... şi toţi încornoraţi. Carion simţi

că iar i se încâlceşte mintea, şi ieşi afară, la răcoare. Întâlnind sub clopotniţă pe arhimandritul Neonil îşi luă inima în dinţi şi-l opri din cale.

— Cinstite părinte... v-aş întrebă ceva... dacă nu vă supăraţi...

— Spune.

— Uite... cinstite părinte... sfinţia voastră ce credeţi: or fi şi draci fără coarne?

Arhimandritul holbă ochii la Carion, apoi îşi făcu cruce mare către răsărit şi scuipă către apus.

— Tu nu eşti în toate minţile, Carioane? Păi n-ai văzut pe vrăjmaşul zugrăvit în biserică? Ce mă mai întrebi?

— Ba-l văzui şi acu, cinstite părinte...

— Ei, are coarne, ori ba?

— Negreşit că are... dar... eu îmi închipuiam că s-or găsi şi d-ăi fără coarne...

Preacuviosul Neonil râse cu poftă.

— Ăăă, da' sărac mai eşti cu duhul, măi omule! Cum o să-ţi închipui tu astfel de bazaconii? Nu ştii că în călugărie nu merge pe închipuite? Ce e scris, e sfânt! Haidem la utrenie, şi pe urmă, când te-i întoarce acasă, să faci o sută de închinăciuni şi să te culci în pace. Nu-ţi mai stâlci capul cu astfel de prostii. Odată ce e drac, fireşte că are şi coarne!

Cuvintele arhimandritului fură ca o lumânare ce se aprinse în capul lui Carion. Acuma înţelese el, fără zăbavă, că toată comedia cu coarnele e scornită de satana ca să-l chinuiască până i-o da pace. Şi tare se bucură că în sfârşit dracu s-a răzvrătit asupră-i şi caută să-l sperie cu fleacuri.

— Hi, Sarsailă, Sarsailă, nu mă înmoi tu cu una cu două! Scorneşte alte ispite mai grozave, prostule!.. Iar până atunci dă-mi voie să te joc eu cum îmi place...

Aşa gândea părintele Carion, păşind în urma lui Neonil. Dar când se înapoie la chilie şi se uită la tablou, simţi un fel de milă pentru ucigă-l toaca; şi în loc să ia sula şi să-l înţepe, se apucă să-i mângâie ciocul...

— Lasă, Michiduţă, nu mai fi supărat, că mâine aduc zugravul să-ţi facă ochiul şi coarnele la loc. Apoi... care pe

care!

Şi s-a culcat şi a adormit somn de om mulţumit.

N-a trecut însă un ceas – şi viteazul nostru s-a pomenit, ţipând, tocmai în mijlocul casei… Visase o ceată de draci, cu tot felul de coarne, aşa cum văzuse la animalele din cartea lui Avimelec. El făcea haz privindu-i cum se schimonosesc, şi tot lua seama să zărească măcar unul ciut, – când se pomeni faţă în faţă cu dracul de pe tablou… Se arătă mai întâi aşa cum îl zugrăvise meşterul. Apoi – îi sări ochiul stâng, după ochi îi săriră coarnele, şi în locul rănilor ţâşniră şuvoaie de sânge. Dracul începu să urle de durere, şi apucă pe Carion de grumazi. Se suci el, biedă, se smunci, dar n-avu nicio putere. Dădu să strige, dar îi era gura încleştată. Vru să ridice dreapta pentru a-şi face cruce, dar mâna era moleşită. Atunci se rugă în gând lui Dumnezeu, să-l scape; şi se deşteptă ţipând şi leoarcă de sudoare…

Auzind ceilalţi călugări care locuiau pe-o sală cu el, veniră în grabă, – şi tare se mai speriară când îl văzură gâfâind, scăldat în năduşeală şi cu ochii tulburi.

— Ce s-a întâmplat, Carioane?

Părintele Carion oftă de la ficaţi şi le făcu semn precum că n-are nevoie de ajutor. Iar după plecarea lor, desprinse pânza din ramă, o făcu sucălete, o vârî în sobă şi-i dădu foc…

De atunci nu s-a mai abătut cuviosul Carion nici c-un deget din „Calea împărătească”.

DRAGOSTE ŞI SMERENIE

După ce aşeză bolobocul în cămăruţă, părintele Chiril luă creionul şi făcu următoarea socoteală: trei deca = treizeci de litri; treizeci de litri = şaizeci de jumătăţi; şaizeci de jumătăţi = o sută douăzeci de litre... Dacă ar bea câte-o jumătate pe zi, i-ar ajunge butoiul tocmai două luni; iar dacă se va mulţumi c-o litră, e asigurat de băuturică până pe la sfinţii patruzeci de mucenici...

După multă chibzuinţă, se hotărî pentru cantitatea din urmă. Ca să nu-şi facă însă de uitare şi să întreacă măsura, scrise cu tibişir pe fundul butoiului: *O litră pe zi*.

Exact în acelaşi timp, cuvioşii ieromonahi Iachint şi Ermolae, care bănuiseră că în motâlca pe care Chiril o coborâse cu mare cazną din căruţă se ascunde ceva lichid, rezolvară aceeaşi socoteală – mult mai simplu: *trei deca – trei oameni*...

*

— ...Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, miluieşte-ne pre noi!

— Amin!

Iachint şi Ermolae îmbrăţişară frăţeşte pe Chiril, sărutându-l pe amândoi obrajii, strângându-i mâinile şi bătându-l pe

spate.

— Da’ bine, omule al lui Dumnezeu, unde te-ai ascuns vreme de peste trei săptămâni, de n-ai mai dat niciun semn de viaţă? Ne-am făcut fel de fel de închipuiri: ba c-ai murit – Doamne fereşte! – ba că te-ai însurat, – Doamne fereşte! – ba că îi fi umblând să te muţi la altă mânăstire, îl atacă Ermolae.

— Mai întâi că n-am lipsit trei săptămâni, ci numai zece zile şi jumătate; şi al doilea – mă prinde mirarea de-atâta grijă ce mi-aţi purtat şi de-aşa dragoste ce mi-arătaţi, răspunse Chiril – neştiind ce să creadă.

Iachint îl bătu dojenitor pe umeri.

— Nu fi ticălos, frate Chirile! Te-am asuprit noi cândva, sau ţi-am arătat un pic de duşmănie vreodată? Haide, spune-ne cinstit şi ne vom cere iertare.

Chiril era paracliser iar cei doi vizitatori purtau darul de preoţi. Făcând slujbă împreună, nu o dată avusese el prilejul să simtă mânia lui Iachint şi nedreptatea lui Ermolae. Acuma însă, în faţa dragostei neaşteptate pe care aceştia i-o arătau, se îndoi şi se apără cu vorbe din Pateric:

— „Nu mă tem de duşmănie, ci mi-e groază de făţărie…”

Preoţii protestară, şi făcând pe supăraţii se îndreptară spre uşă. Chiril se căi şi li se puse în cale.

— Cinstiţi părinţi, blagosloviţi şi iertaţi. Am grăit o vorbă proastă, e drept, credeţi-mă însă că n-am făcut-o din mândrie sau din răutate, ci fiindcă… de… dacă nu mă înşală mintea, e pentru întâiaşi dată când vă văd în vizită, la mine…

— Părinte Chiril, zise Ermolae, ai dreptate când spui că nu prea ţi-am tocit pragul. De altfel, poruncile începătorilor de obşte opresc pe călugări să-şi facă vizite. Afară de această oprelişte însă, care la drept vorbind nu prea se mai ţine, n-am avut niciun motiv să te vizităm. Te-am văzut mereu la biserică, întotdeauna mulţumit şi sănătos şi niciodată nu te-am auzit plângându-te de nimic şi împotriva nimănui. Aşa că n-am avut prilej să împlinim porunca evangheliei care zice să cercetăm pre cei bolnavi; sau pe cea a Apostolului care ne îndeamnă să purtăm slăbiciunile celor neputincioşi…

— Absolut! – adeveri Iachint, certăreţ.

— Dar acuma, continuă Ermolae, fiindcă ţi-am observat lipsa de la biserică, apoi am auzit că eşti plecat din mânăstire, ţi-am purtat mereu de grijă. Totdeauna vorbeam cu fratele Iachint: parcă e biserica pustie fără Chiril…

— Absolut!

— Iar când am văzut că zăboveşti cu întoarcerea, ne-a cuprins îngrijorarea. „Să ştii că a păţit ceva, frate Iachint”, ziceam eu. Iar Iachint: „Tot ce se poate, fiindcă diavolul n-are putere asupra călugărilor buni decât afară din mânăstire…”

— Parcă tot nu-mi vine a crede, bâlbâi Chiril, cu sfială.

— Eşti un prost! – îl certă Iachint. Dacă te cheamă Toma Necredinciosul, hai cu mine la biserică să-ţi arăt zăloaga pusă la rugăciunile ce se citesc pentru cei care călătoresc. Săptămâna trecută am fost de rând şi nu mi-a scăpat zi de la Dumnezeu să nu te pomenesc. Dacă tot nu crezi, ascultă să-ţi repet rugăciunea, că am învăţat-o pe dinafară…

— A, nu, nu! – se împotrivi Chiril cu jumătate de gură.

— Ba lasă-l s-o spună, interveni Ermolae. Spune-o, frate Iachint.

— „Doamne Dumnezeul nostru, – începu Iachint cu faţa spre icoane – cel ce ai călătorit împreună cu Iosif, sluga ta, călătoreşte, stăpâne, şi cu robul tău, Chiril monahul, fratele nostru. Izbăveşte-l de tâlhari şi de toată bântuiala vrăjmaşului. Păzeşte-i viaţa lui nevătămată, – şi sufletul lui cel curat, de toată întinăciunea îl fereşte. Mişcările lui bine sporeşte-le, apucăturile lui îndreaptă-le, sănătos şi vesel întru cele ce doreşte arată-l – şi încărcat de daruri să se întoarcă la chilia şi la metania sa. Amin”.

Chiril se ridică să sărute, cu recunoştinţă, mâna lui Iachint. Observând însă un zâmbet în colţul gurii lui Ermolae, iarăşi se îndoi.

— Sfinţiile voastre vă bateţi joc de mine…

Preoţii se întristară. Ermolae îşi făcu o cruce mare, iar Iachint se aşeză lângă Chiril şi privindu-l sever îi zise:

— Ascultă, părinte Chiril. Cu toate că eşti călugăr bun şi blând, şi nici în citirea scripturilor nu prea te leneveşti, totuşi te îndoieşti de cuvântul unor preoţi, care sunt, după cum ştii,

urmaşi ai celor şaptezeci de apostoli! Am fi în dreptul nostru să te mustrăm şi să-ţi aducem aminte de anumite ziceri din sfintele cărţi. Deocamdată însă îţi cer să-mi răspunzi la câteva întrebări. Dar să-mi răspunzi cinstit, aşa cum stă bine unui călugăr care mai îndeplineşte şi slujba de paracliser. Ai fost mulţumit pe unde ai umblat?

— Am fost, răspunse Chiril, roşindu-se.

— Ţi-a mers bine?

— Slavă Domnului!

— Ai găsit neamurile sănătoase?

— Tun.

— Ai căzut vreodată în ispita satanei? îl întrebă şi Ermolae.

— Defel, răspunse Chiril, mai roşindu-se încă.

— Ei, acuma te mai îndoieşti că ne-am rugat pentru tine? – îl certă Iachint. Spune-mi o singură pildă din Pateric sau din Limonar, ori din Vieţile Sfinţilor, când un călugăr a ieşit măcar un ceas din mânăstire fără să fie înşelat de oameni, jefuit de hoţi sau ispitit de femei…

— Absolut!

Chiril lăsă capul în jos. Era convins acum că dacă nu s-ar fi rugat nimeni pentru el, nu-i mergea aşa de bine. Se ridică ruşinat şi sărută dreapta preoţilor.

— Iertaţi-mă, cinstiţi părinţi, că am fost prost şi m-am îndoit o clipă de cuvintele sfinţiilor voastre. Acuma cred şi vă mulţumesc.

— Nu face nimic, îl mângâie Iachint, căci însuşi Sfântul Petru s-a îndoit atunci când i s-a arătat învăţătorul pe mare şi era să se înece. Noi suntem bucuroşi că ne-a ascultat Dumnezeu rugăciunile şi te-a apărat de săgeţile vrăjmaşului. Acuma să mergem, frate Ermolae, că părintele Chiril, de, ca omul sosit de la drum, o fi obosit şi poate vrea să se culce…

— Absolut! încuviinţă Ermolae; şi se ridicară să plece. Chiril ar fi vrut să-i mai oprească, dar se codea. În cele din urmă, ca omul care îşi cunoaşte datoria, îndrăzni şi le zise:

— Cinstiţi părinţi, aş vrea să vă rog ceva…

— S-a făcut! – răspunseră preoţii cu o gură.

— Uite, am nişte vin într-o sticlă…

— O fi oţeţit, strâmbă Ermolae din nas.

— Ba din contră: e nou nouţ, dar e niţeluş cam tulbure, că am venit cu el de la drum.

Cei doi se priviră ironic.

— Ce zici, Ermolae, îţi place aşa tulbure?

— Ei, asta e şi cu tine! N-o să refuzăm dragostea părintelui Chiril, numai pentru pricina că s-a bătut vinul niţeluş în sticlă!

Până se aşezară preoţii în jurul mesei, Chiril aduse o sticlă ceva mai mare de-un litru, din care lipsea ca o pătrime.

— Cinstiţi părinţi, să iertaţi că am mai gustat eu din ea pe drum.

— Ai păstrungă în gură? – întrebă Ermolae.

— Nu!…

— Nici cancer la stomac? – întrebă şi Iachint.

Chiril îşi dibui burta-i pornită spre rotunjire şi răspunse râzând:

— Nici.

— Apăi atunci ce mai calea-valea, omule! Pune-o la bătaie.

La al doilea pahar Ermolae observă că Iachint cam face nazuri.

— Ce strâmbi din nas, Iachinte? Nu-ţi place, ori ţi-e teamă că nu s-ajunge?

— Şi una şi alta, răspunse Iachint, cinstit. Nu prea merge fiindcă sunt cu stomacul gol; iar dacă am avea ceva mezelic, o să fie sticla prea mică…

— Să iertaţi, cinstiţi părinţi, că n-am nimic de-ale mâncării. Abia sosii de pe drum.

— Nici ceapă n-ai? – întrebă Ermolae, depărtând paharul. Că vinul merge de-o minune cu ceapă – şi ceapa cu vinul. Vorba cântecului:

Decât friptură cu apă,
Mai bine vin cu ceapă…

— Cum nu, părinte Ermolae! Ceapă berechet!

În câteva clipe Chiril aduse două cepe mari şi vinete şi o bucată de azimă de casă, căpătată de pe unde umblase. Ermolae sparse o ceapă între palme şi muşcă puţin dintr-o

foaie. Apoi dădu paharul pe gât.

— Vezi ce înseamnă să aşterni ceva în stomac? Merge vinul parcă ar fi uns!

— O fi mergând, zise Iachint, privind chiorâş la sticla aproape goală.

Ermolae observă gestul şi-l imită. Apoi schimbă vorba.

— Şi ce-ai mai făcut, părinte Chiril, pe unde ai fost? Ia povesteşte-ne şi nouă cum trăieşte lumea, dacă mai are evlavie ca altădată şi cum mai priveşte pe călugări? Hi, ce încărcat am venit eu, acum vreo doisprezece ani, când m-am dus să-mi mai văd rudele! N-a fost chip să iau tot ce mi s-a dat. Ce lume! Ce vremuri!

— Apăi atunci erau alte vremuri, iar lumea nu se depărtase de Dumnezeu, oftă Iachint dezgolind fundul sticlei. Mă prind că bietul Chiril abia s-a ales, din atâta cale, cu o azimişoară de pâine şi cu sticluţa asta de vin…

— Şi ni le dădu şi p-astea nouă, adause Ermolae, privind galeş, spre gazdă.

— Aşa e Chiril; tu de azi îl cunoşti? Ce are pune la mijloc…

— Ba, ce să zic, din mila lui Dumnezeu – n-am venit chiar aşa cu mâna goală, mărturisi Chiril, scărpinându-se după o ureche.

Dar Iachint ţinu vorba dinainte.

— Ai tată, părinte Chiril?

— Cum nu!

— Şi… tot aşa e de slobod la inimă, cum eşti sfinţia ta?

— O, ba el e darnic, sărmanul, răspunse Chiril oftând. Atâta că… nu prea are de unde să dea.

— Şi sfinţia ta la fel să fii, părinte Chiril, după cum scrie la Pilde: „Fiule, să păzeşti legile tatălui tău!”

— „Mângâiaţi-vă unii pre alţii şi vă zidiţi”, grăieşte Pavel apostolul, în epistola către Tesalonicheni, adăugă şi Ermolae, ca să nu rămână mai prejos de Iachint.

— Mai ales „mângâiaţi-vă”, oftă acesta. Cât despre „zidire”, cam grea afacere. Toţi suntem păcătoşi.

Vorba se opri. Sticla se golise, iar în paharele preoţilor parcă nu fusese vin de când lumea. Numai al cuviosului Chiril

era plin. Iachint lovi cu piciorul pe Ermolae; acesta îi întoarse lovitura. Iachint se mai chiori o clipă la sticlă, apoi izbi cu pumnul în ceapa care mai rămăsese. Bietul Chiril se găsea în mare încurcătură. Să înceapă butoiul, călca hotărârea luată abia cu un ceas mai înainte; să nu le mai dea, îi era ruşine. Nu-i rămânea decât să se ducă la chelărie să cumpere.

— De ce nu-ţi goleşti paharul, frate Chiril? – întrebă Iachint muşcând din ceapă ca dintr-un măr.

— Cum să bea, omule, dacă n-a mâncat nimic? – se răsti Ermolae. Crezi că toţi sunt porci, să mănânce ceapă cu pâine, ca tine?

Apoi, după o scurtă tăcere:

— Măi frate Chiril, când sosişi tu, eu tocmai prăjeam nişte şalăiaş în tigaie. Şi ce mă gândii: ia să prăjesc două-trei bucăţi mai mult şi să duc şi lui Chiril. A venit bietul om de la drum. O avea ceva să mănânce, n-o avea, Dumnezeu ştie. Dar fiindcă se brodi să intru la tine odată cu porcul ăsta, îl păstrai să ţi-l dau la plecare, că altfel l-ar fi hălpăit până acu. Aşa – s-a săturat săracul de ceapă.

Şi scoţând din buzunar un pacheţel, îl puse pe masă. Iachint îl desfăcu la iuţeală, apoi tuşi a bucurie şi se scărpină în barbă.

— Să nu te atingi! – porunci Ermolae, ameninţător.

Iachint se îmbufnă.

— Ho, mă, că nu m-ating! Am mai văzut şi eu peşte prăjit. Mănâncă-l tu! Nu-i mai da nici lui Chiril. Să nu iei din mâna avarului ăstuia, părinte Chiril, că-ţi merge rău toată viaţa.

Şi se ridică să plece. Dar părintele Chiril, copleşit de atâta dragoste, – nu e lucru puţin ca un preot să pregătească mâncare pentru un simplu paracliser – interveni cu împăciuire.

— Cinstiţi părinţi, vă rog nu vă certaţi din pricina mea. Faceţi-mi plăcere şi staţi să ne împărtăşim câteşitrei din osteneala părintelui Ermolae, – mai ales că nici sfinţiile voastre n-aţi stat la masă.

— Foarte frumos, încuviinţă Iachint. Dacă m-ar fi poftit zgârie-brânză ăsta, n-aş fi primit; dar fiindcă zici sfinţia ta,

rămân…

Şi se porniră să mănânce şalău prăjit cu azimă de casă, toţi cu gândul la sticla goală. Văzând că Chiril nu se poate hotărî, Ermolae se prefăcu că se îneacă.

— Dă-i un pahar cu apă, Chirile, că moare.

— Apă după peşte să bei tu! – se răsti Ermolae. Eu mă duc la chelărie să iau un chil de vin.

Şi apucând sticla se ridică de la masă. Chiril se ruşină.

— Părinte Ermolae, se rugă el, nu te mai duce că mai am eu un clondir. Îl păstram pentru părintele eclesiarh, dar acuma… nenorocul lui.

Cei doi preoţi, care erau gata să facă nazuri, când auziră pentru cine era sticla pregătită, bătură în palme, de bucurie.

— Hei, dacă e vorba de eclesiarh, dă-o încoa’, frate Chiril, că pe el nu-l plângem noi. Are şi tain mai mare, are şi pe ce să-şi cumpere, dacă nu-i ajunge.

Părintele Chiril trecu în cămară şi începu butoiul, hotărât ca timp de patru zile să nu mai umble la el…

— Cinstiţi părinţi, să iertaţi că şi ăsta e cam tulbure. Încă nu s-au limpezit vinurile cele noi, şi s-a mai zdruncinat şi în căruţă.

Iachint privi sticla albă la lumina lămpii. Vinul avea culoarea vişinei putrede.

— Cam tulbure, zise el.

Apoi umplu paharele. Ermolae îl ridică pe-al lui şi-l privi în lumină.

— E numai bun… Hai noroc, frate Chirile! Să dăruiască Dumnezeu viaţă lungă părinţilor; iar sfinţiei tale – tot ce doreşti, spre mântuirea sufletului.

— Rod însutit să dea Dumnezeu – şi preot să te văd, ură şi Ermolae.

Chiril se roşi ca o cireaşă pârguită.

— A, nu, nu! Mântuire să-mi dea Dumnezeu. Pentru preoţie, nu mă simt vrednic.

— Ai dreptate, încuviinţă Iachint cu ochii la pahar. Preoţia e sarcină grea.

Se mâncă un rând de bucăţi şi se goliră două rânduri de

pahare.

— Şi ia mai spune, măi Chirile, ce-ai mai văzut pe unde ai fost? Mai ştie lumea de frica lui Dumnezeu?

— De, părinte Ermolae, eu zic că mai ştie. Am văzut că se închină, cinsteşte pe clerici…

— Şi… mă rog… sunt multe vii în satul sfinţiei tale?

— Tot omul are câte-un petec.

— Şi tu ai venit cu două sticle de vin! Nevoiaş eşti, mă Chirile!

— Măcar un bolobocel de două-trei deca să fi adus, regretă şi Iachint.

Chiril se roşi încă pe cât era. Dar nu putu să zică nimic. Dacă ar fi spus drept, îşi făcea singur bucluc; dacă ar fi tăgăduit, păcătuia minţind.

— Da ce era să facă Chiril cu atâta vin, frate Iachint? El e băiat delicat şi cuminte. Aproape că nu-şi bea nici porţia de la chelărie…

Chiril protestă. Atât de ligav nu era nici el. Dar adevărul tot nu-l mărturisi. Ermolae deşertă sticla. Şi cum tocmai paharul lui rămăsese pe jumătate gol, strânse clondirul de mijloc.

— Nu mai e, – nu mai e…

— Ce, mă, nu te-ai mai săturat? – se răsti Iachint.

— Da şi nu. M-am săturat de ceapă şi de peşte, dar pentru vin a mai rămas niţel loc… preţ de două pahare.

— Toarnă apă, că tot a fost vinul tare.

Ermolae luă sticla.

— Mă duc la chelărie…

— Du-te şi crapă acolo cât vrei, că eu nu mai beau. Iar părintele Chiril e ostenit şi trebuie să se culce. Nu-i aşa, Chirile?

Obosit era cuviosul Chiril, dar ce gândi sfinţia sa: dacă e vorba că părintele Ermolae mai are lipsă de două pahare, de ce să-l las să se mai ducă noaptea la chelărie? Barem să-mi fac pomana deplină.

— Cinstiţi părinţi, să iertaţi că am cam ocolit adevărul. De, ce să-i faci, trebuie să-i mulţumeşti pe toţi, ca pe toţi să-i dobândeşti, cum porunceşte scriptura…

— Mai ai o sticlă…

— Mai am una… gândeam s-o dau părintelui econom…

Preoţii se revoltară.

— Da’ pentru ce s-o dai economului? N-are sub stăpânire toate butoaiele din pivniţă?

— De, ştiam că nu duce lipsă, dar vream să-mi arăt şi eu mulţumirea, că mi-a mai făcut câte-un bine.

— Ce mulţumire să-i arăţi? C-o sticlă de vin? Te-ar fi luat în bătaie de joc. Lasă că e dator să te încurajeze. Sfinţia ta faci ascultărică, eşti călugăr cu frica lui Dumnezeu şi de mult folos mânăstirii. Nu vorbesc eu drept, Ermolae?

— Ba poate şi mai de folos decât economul, întări acesta.

Chiril trecu în cămară şi umpli a doua sticlă, socotind că trebuie să se abţină opt zile de la băutură…

— Măi Chirile, îi zise Iachint când sosi cu sticla, – nu cumva ai adus şi pentru casier vreuna?…

Chiril râse din toată inima. Ermolae şi mai cu poftă. Văzând că n-are încotro, gazda se hotărî să nu mai ascundă ceea ce părea că se ştie. Dar tocmai când să deschidă gura, pocniră bătăi puternice în uşă. Se priviră cu acelaşi gând: dracul îl mai trimise şi p-ăsta?

— Miluieşte-ne pre noi!

Era glasul ierodiaconului Arcadie, cel mai vesel şi cel mai bun cântăreţ din mânăstire…

— Amin! – răspunseră câteşitrei, bucuroşi de aşa oaspete rar.

Arcadie dădu buzna peste Chiril şi-i umplu obrajii de sărutări.

— Bine, măi frate, pe-unde ai rătăcit atâta vreme, de era cât pe-aci să-ţi facem parastas? Bătute-ar mântuirea să te bată!

Şi iar îl sărută.

— Îmi pare că în seara asta o să mă înăbuş de atâta dragoste, gândi cu ciudă Chiril.

— Heeei! – făcu Arcadie când văzu masa întinsă şi pe cei doi ieromonahi. Blagosloviţi, cinstiţi părinţi, şi mă iertaţi pre mine păcătosul. N-am ştiut că vă găsiţi în aşa treabă, că…

— Veneai mai devreme, îl tachină Iachint.

— Iacă, fie şi aşa. Veneam mai devreme şi vă dam o mână de ajutor. Că, după cât îmi dau cu socoteala, fratele Chiril n-a venit cu mâna goală de pe unde a umblat. Hm, vin nou, tulburel… D-ăsta să bei până-i vedea doi în loc de unul. Măi Chirile, ai adus barim vreun butoiaş mai barosan?

— Da’ de unde, zise Ermolae cu oarecare regret. A adus două sticle, şi i le băurăm noi.

Arcadie, care văzuse şi el când Chiril coborâse butoiaşul, pricepu că gazda n-a spus adevărul, iar cei doi nu cunosc taina. Tuşi în sec şi se hotărî la răbdare. Dar nu fără a mustră mai întâi pe Chiril.

— Păcat de tine, mă Chirile, dacă ai lipsit tu două săptămâni ca să te întorci cu două sticle de vin! Hi, cum aş mai trage acu măcar o duzină de bardace!

Şi oftând de la ficaţi vru să scurgă sticla. Dar Iachint îl opri.

— Stai, omule, vrei să te îmbolnăveşti? Vinul care nu e încă limpezit, nu trebuie să-l bei fără mezelic.

Şi pe loc scoase din buzunare un pumn de nuci şi le trânti pe masă. Ermolae îl privi cu duşmănie.

— De ce eşti porc, măi frate Iachint?

— Cum, mă, sunt porc?

— Păi bine, creştinul lui Dumnezeu, cât avuserăm vin nu scoseşi nucile, iar acuma când văzuşi că nu mai e, hop şi tu cu ele?

— Da’ de unde ştii tu, mă, că nu mai e?

— Păi dacă ar fi, nu ne-ar mai ţine el, Chiril, cu paharele goale, dinainte.

— Mai bea şi apă.

— Apă după nuci? Da’ ce sunt nebun? Tu bei Arcadie apă după nuci?

— Ba eu nu mănânc nici nuci, că-mi strică vocea…

Chiril se scărpină după ceafă, după urechi, apoi îşi drese barba – vorba vine – şi-şi făcu curaj.

— Cinstiţi părinţi, vă rog să nu vă certaţi, că Dumnezeu este milostiv, şi din mila Sfinţiei Sale se cade să se împărtăşească cel ce are şi cel ce n-are; cel drept ca şi cel

păcătos. Zice la Psaltire: „Pierde-voi pre toţi cei ce grăiesc minciună”. Şi cum noi călugării suntem datori să păzim mai vârtos poruncile, vă rog să mă iertaţi că m-am făcut vinovat faţă de sfinţiile voastre, ascunzându-vă adevărul…

— Ai adus un butoi, îl întrerupse Ermolae, iritat de greutatea cu care scotea Chiril cuvintele.

— Aşa e, cinstite părinte. Am adus un butoiaş de trei vedre, după măsura kilogramului. Mi l-a dat un frate al meu şi nu m-a lăsat inima să-l refuz. Ce mi-am zis: să-l am aci, în cămară, şi să mă îndulcesc în fiecare zi cu, câte-un pahar. Bine am făcut sau rău am făcut, judece Dumnezeu. Dar acuma, fiindcă sfinţiile voastre aţi avut dragoste şi n-aţi pregetat să intraţi în chilia mea nu se cade să vă las să plecaţi nemulţumiţi. De unde am rupt două sticle, mai rup şi pe-a treia, mai ales că fratele Arcadie abia veni.

Preoţii se împotriviră – vorba vine – şi se ridicară să plece, sub cuvânt că ei „s-au cam săturat”. Dar Chiril îi ameninţă că se supără, dacă nu mai rămân. Arcadie – îi rugă şi el să cinstească împreună câte-un pahar.

— Rămânem numai ca să nu ziceţi că vă refuzăm; dar vă prevenim că numai la sticla asta, zise Ermolae şi în numele lui Iachint.

Şi iar se aşezară.

— A, păi nici n-aş îndrăzni să vă mai opresc, îi asigură Chiril, cu smerenie. Eu mă mulţumesc şi vă sărut mâinile şi pentru atâta.

Şi a treia oară vârî tâlvul pe vrana butoiului gândind, fără părere de rău, că are să rabde douăsprezece zile…

— Pentru rugăciunile sfinţilor părinţilor noştri…

— Tata Daniil! – esclamară toţi, făcând acelaşi gest de surpriză plăcută.

Chiril puse sticla pe masă şi se grăbi spre uşă.

— Ia seama, Chirile, îl preveni Arcadie, că rămâi fără vin. Când o începe unchiaşul să-ţi tâlcuiască din toate scripturile… fii sigur că mâine opăreşti butoiul…

— Pe părintele duhovnic nu se cade să nu-l primesc, se apără Chiril ducând o mână la piept. Şi apoi… Domnul a dat,

Domnul a luat... Amin!

Arhimandritul Daniil se opri în prag. După ce plimbă ochi-i slăbănogi pe fiecare din cei de faţă, îşi mângâie barba-i albă şi cam în neorânduială şi grăi astfel:

— Spune în Pateric, că pe vremea aceea când Egiptul era plin de anahoreţi, un călugăr milostiv şi-a părăsit coliba sa din Tebaida şi, ridicându-şi alta în drumul ce ducea spre Alexandria, se ostenea cu ospătarea şi cu găzduirea monahilor călători. Mă uit la Chiril, privesc la sfinţiile voastre cum staţi în jurul mesei şi parcă văd coliba primitoare a cuviosului Egiptean... Bravo, Chirile! îmi place că ai inimă bună, şi din ce ţi-a dat Dumnezeu împărtăşeşti şi pe fraţii tăi. Să trăieşti, fiule!

Mişcat până aproape de lacrimi, Chiril făcu mătanie bătrânului şi-i sărută mâinile. Acesta îl binecuvântă şi-i sărută obrajii. Apoi, după ce primi mătanie şi de la ierodiacon şi dădu mâna cu preoţii, se aşeză în capul mesei. În dreapta avea pe Iachint şi pe Ermolae iar în stânga pe Arcadie şi pe Chiril. Îi privi din nou, pe fiecare, privi lung sticla înjumătăţită, paharele pline, păstrama de oaie pe care Arcadie o desfăcu chiar în aceste clipe, îşi drese mustăţile şi zise, ca pentru sine:

— Sfânta Treime, când a vizitat pe Avraam, a fost ospătată cu lapte de capră şi cu friptură de viţel; împăratul şi proorocul David, când a intrat în pământul Galaadului, a fost primit cu miere şi cu brânză de vacă; cuviosul Pahomie, când s-a dus în vizită la cuviosul Teodosie, a prânzit cu afine şi cu smochine; iar Smerenia Mea – am găsit aci masa plină de bunătăţi...

— Fiecare cu norocul lui, cuteză Iachint, îmboldind cu cotul pe Ermolae şi cu piciorul pe Arcadie.

— Fireşte! – încuviinţă bătrânul.

Apoi ridică paharul.

— Fiule Chiril! Nu te aştepta să-ţi doresc de la Dumnezeu – nici averea lui Iov, căci vei fi dat satanei spre ispitire; nici înţelepciunea lui Solomon, căci vei cădea întru închinare de idoli; nici darul de-a face minuni, căci te va supune dracul mândriei. Ci îţi doresc să-ţi dea Domnul Savaot inima pe care

o cere David în psalmul al 50-lea şi dragostea de care ne învaţă cuviosul Maxim şi ne porunceşte proorocul Miheea. Să fii blagoslovit!

— Cum îţi pare tulburelul părintelui Chiril, tată duhovnice? – îl întrebă Ermolae, după ce aşteptă să golească paharul.

— Părinte Ermolae, eşti prea grăbit întru a-mi cere părerea. Ca să poţi răspunde: da-da şi nu-nu, după cuvântul Domnului, bine este să vezi pe om de două ori şi apoi să spui dacă e frumos sau urât, dacă e curat la cuget sau gândeşte numai rele…

Chiril pricepu unde bate duhovnicul şi-i umplu paharul. Preacuviosul Daniil, ca să-şi dea părerea fără zăbavă, îl goli îndată.

— Părinţilor, cu mare mâhnire vă spui – să mă ierte duhovnicescul meu fiu –, că vinul e slab… şi cam ciumăros. Ba pot să zic că e chiar prost. Acuma poate că unde nu s-a limpezit, sau poate limba mea s-a îngroşat de bătrâneţe şi nu mai simte gustul…

Aci, părintele Daniil privi îngândurat spre cămară, iar ceilalţi musafiri făcură gesturi disperate. De unde se aşteptau ca bătrânul să găsească o pricină pentru a mai stoarce măcar o sticlă, el întrista acuma şi inima lui Chiril, care ar fi avut poate de gând să mai scoată un tâlv. Dar se înşelaseră.

— Măi părinţilor, grăi Daniil după ce făcu o mişcare ca şi când şi-ar fi adus aminte de-un lucru, – să nu vă supăraţi dacă vă voi întrebă ceva, duhovniceşte. Rogu-vă, cu blagoslovenie a scos Chiril sticla asta, ori fără blagoslovenie?

Feţele celor trei se înseninară şi ochii râseră de bucurie. Chiril, care-şi văzu numai decât vinovăţia, că nu respectase această elementară regulă călugărească, se roşi şi lăsă capul în jos.

— Am priceput, zise bătrânul, dojenitor. Fiule Chiril, ia scoate, tată, o sticlă, cu blagoslovenie, să vedem tot aşa o să-mi pară la gust?

Chiril se codi puţin, mai înghiţi în sec, apoi luă sticla şi trecu în cămară. Înainte de-a vârî tâlvul pe vrană, strigă – cam cu mânie:

— Blagosloviţi!

— Domnul! îi răspunseră cu o gură, oaspeţii.

Iar când scoase tâlvul şi vru să-i dea drumul în sticlă, iar strigă:

— Blagosloviţi!

— Domnul!

— Patru am scos sau cinci? – se întrebă Chiril, după ce aşează tâlvul la loc, ca să ştie cât să postească, în urmă.

Ierodiaconul Arcadie, ca mai tânăr, luă slujba gazdei şi umplu el paharele. Bătrânul sorbi o dată, şi-şi încreţi fruntea; sorbi a doua oară mai din plin şi faţa i se înseninã.

— Părinţilor, nu m-am înşelat. Nu i-am putut prinde gustul de la început, fiindcă era scos fără blagoslovenie. Dar acuma, când harul Domnului s-a pogorât asupra lui, pot să spun fără frică de minciună: e vin de cea mai bună calitate. Cred că v-amintiţi sfinţiile voastre cu ce plăcere a mâncat împăratul Teodosie cel Mare, ierburi fierte, la un pustnic din apropierea cetăţii Vizantiei. Dar Matei Basarab, la Căldăruşani?! Cică plecase în fruntea oastei să se bată cu Vasile Lupu – Dumnezeu să-i ierte pe-amândoi! – şi în drum s-a abătut puţin în ostrovul unde se află astăzi acea falnică a lui ctitorie. Aci, a dat peste o mână de pustnici fierbând ştir la foc. Domnul, curios să vadă cu ce se hrănesc ei, a cerut să guste puţin. Atunci, bucătarul, a luat o strachină şi o lingură de lemn, şi înainte de a turna din oală, a zis către stareţ: „Blagosloveşte!” Neîncrezător în bunătatea acelei ciorbe, Matei Basarab, care nici nu mai gustase, ba poate nici nu auzise până atunci de această buruiană care se cheamă ştir, a strâmbat din nas şi a sorbit din vârful lingurii, apoi a înghiţit lingura toată… şi dacă a văzut el că zeama e pe cinste, – acuma nu ştiu dacă o fi fost acrită cu prune verzi ori cu sare de lămâie – s-a aşezat, tată, pe vine, ori cum s-o fi aşezat, şi a mâncat o strachină d-ale mari. Mirat de aşa bunătate de ciorbă, el care mâncase în viaţa lui tot mâncăruri boiereşti, a zis către pustnici: „Părinţilor, rogu-vă să-mi spuneţi şi mie ce i-aţi făcut de e aşa gustoasă? Că văd că nici bucăţele şi nici unsoare n-are…” „Are blagoslovenie, Măria Ta”, a răspuns stareţul. Şi adevărat

a grăit. Căci orice lucru făcut cu blagoslovenie, e mai plăcut la vedere şi mai gustos la mâncare. Eu mă prind că dacă nu i-ar fi plăcut lui Matei ştirul pustnicilor, n-ar fi zidit acolo mânăstire. Că aşa sunt ăştia care au bani de prisos: pentru un gust al lor, fac câte-o prostie ori câte-o faptă mare, de se miră şi ei... Ia mai pune, Arcadie.

Ierodiaconul umplu paharele... deşertând sticla. Văzând faţa tristă a gazdei, duhovnicul căută cuvinte de mângâiere.

— Fiule Chiril, oricât de mare ar fi dragostea cuiva, ea nu poate merge până a-şi pricinui sieşi nelinişte iar fratelui ispitire. Şi oricât de frumos la vedere şi de plăcut la limbă ar fi vinul, călugărul nu se cade să se lăcomească, pentru că-l vor ajunge cuvintele prooroculuiIoil, care zice: „Treziţi-vă şi vă plângeţi pagubele beţiei voastre”. Frăţia ta ne-ai ospătat după cuviinţă. Du-mi-te acuma şi bagă preduful în vrană ca să-ţi mai rămână şi pentru mângâierea frăţiei tale. Te-ai ostenit aducându-l din locuri îndepărtate şi, vorba evangheliei: „Vrednic este lucrătorul de plata sa”. Să-l păstrezi şi să bei în fiecare zi câte puţintel, căci, după cum ne învaţă sfântul Antioh, pământul adăpat la vreme, cu ploaie măsurată, rodeşte din belşug; iar dacă e înecat la o lună o dată cu câte un potop, creşte numai spini şi pălămidă. Cât pentru noi – vom mai vorbi şi cu paharele deşarte. Ori, dacă ne-o fi sete, ne-i mai da frăţia ta şi apă de la izvor... Pfiu, ce cald! Să mă ierţi, fiule, că-mi scot anteriul. Am un năduf, ştii ca la bătrâneţe; şi când dau de căldură începe să mă supere...

Faţa lui Chiril se mai învioră. Bucuros că şi-a îndestulat musafirii şi că-i rămâne vin destul şi pentru el, se duse să bată dopul la butoi, în timp ce ieromonahii, imitând pe arhimandrit, se lăsară şi ei numai în cămăşi.

— Înţepeneşte-l bine, Chirile, îl îndemnă cuviosul Ermolae în râsul abia stăpânit al celorlalţi.

— Îl înţepenesc, fiindcă tocmai peste vreo douăzeci şi patru de zile îl mai scot, zise Chiril, cam nesigur asupra acestei socoteli. Apoi reveni şi curăţi masa de sticle şi de firimituri.

*

Liniște. Părintele Daniil înțepenise cu ochii la icoane; Iachint cu ei la floarea din fereastră; Ermolae își curăță barba de resturi închipuite; Arcadie își lărgea intervalele dintre dinți, cu un băț de chibrit, iar Chiril își plimbă ochii – nedumerit – de la masa goală la musafiri, întrebându-se pentru ce s-or fi dezbrăcat tocmai acum când să plece? Iar dacă nu pleacă – de ce-au amuțit?

— Un' te gândești, cinstite părinte Ermolae? – întrebă el, așa ca să rupă tăcerea.

— Știi unde mă gândeam, părinte Chiril? Mă dusesem cu mintea la axionul pe care l-a cântat Arcadie ieri, la slujba sfinților Arhangheli. Păcat că n-ai fost aci, să-l auzi! Părinte Arcadie, ți-a dat Dumnezeu un glas ca al lui Cucuzel și un meșteșug ca al lui Nectarie din sfântul Munte. Vezi, să nu te mândrești…

— Absolut! – zise Iachint, după ce înțelese unde vrea să ajungă Ermolae.

Arcadie făcu pe smeritul, dar numai cu jumătate de gură. Chiril, fu și el de părerea celor doi preoți. Aceștia se uitară la bătrân, așteptând ajutor. Dar duhovnicul continuă să fixeze icoanele. Iachint făcu o mișcare să-i dea un ghiont, dar îl trase de mânecă și-i zise, smerit:

— Cinstite Părinte, ai plăcere să ne cânte Arcadie ceva?

Bătrânul tresări bucuros.

— Da' pentru ce nu? Părintele Arcadie are glas frumos. Însă cu o condiție: să cânte lin, ca să nu calce hotărârile celui de-al 6-lea sinod ecumenic…

După ce se mai lăsă puțin rugat, Arcadie își arătă talentul într-un axion compus de Anton Pan pe calapodul manelelor turcești. Cu glasu-i duios, cu evlavia pe care o punea în cântare – la un pahar de vin ca și în biserică, execută cu atâta măiestrie opera tânguioasă a finului Pepelei, că scoase un oftat de la ficații unchiașului; făcu pe Iachint să-și ducă mâinile la piept, și pe Ermolae să moțăie a plăcere; iar bietului Chiril, care se cam ameți se, îi stoarse câteva lacrimi…

— Părinte Arcadie, zise el la sfârșit, fiindcă mi-ai făcut

cinstea să cânţi axionul Maicii Domnului, în chilioara mea, şi aşa de frumos cum numai sfinţia ta eşti în stare, dă-mi voie să-mi fac datoria. Cinstite părinte duhovnice, dezleagă-mă de oprelişte ca să cinstesc pe Arcadie. C-o sticlă de vin mai mult sau mai puţin – nici nu sărăcesc, nici nu mă îmbogăţesc şi nici în beţie n-o să cădem...

— Nu numai că-ţi dau blagoslovenie, dar chiar îţi poruncesc, răspunse bătrânul în aprobarea zgomotoasă a lui Iachint şi a lui Ermolae.

— Blagosloviţi!

— Domnul!

Părintele Chiril se înapoie cu sticla... numai pe jumătate... Ermolae făcu un semn deznădăjduit către duhovnic. Acesta găsi la iuţeală un temei în scriptură, şi lărgindu-şi braţele în semn de mirare, zise:

— Fiule Chiril, sfântul Apostol Pavel, în epistola sa către Efeseni, scrie aceste cuvinte în care atârnă toată milostenia: „Cine seamănă cu scumpete, cu scumpete va şi secera”. Ţi-a plăcut cântarea părintelui diacon – şi ce ţi-ai zis: să mai scot o sticlă în cinstea lui şi spre mulţumirea mea. Până să ajungi însă la butoi, a venit diavolul şi ţi-a şoptit să umpli sticla numai pe jumătate...

— Ba eu cred că îngerul mi-a şoptit, cinstite părinte, răspunse Chiril, amestecând smerenia cu niţică supărare. Eu am gândit să pui numai în paharul sfinţiei tale şi al părintelui Arcadie, fiindcă părintele Iachint şi cu părintele Ermolae, care au venit mai înainte, s-or fi cam ajuns...

Cei doi, ieromonahi vrură să zică ceva, dar arhimandritul, cu un gest autoritar, le închise gura.

— Fiule Chiril, grăi el, tot monahul carele a citit „Vieţile Sfinţilor” ştie că adeseori satana îndeamnă pe călugăr să facă rău ca şi când l-ar ispiti să facă bine. Ai vrut ca din darul şi din osteneala altora să împărtăşeşti şi pe fraţii tăi întru Domnul. Şi de fapta asta diavolul nu s-a bucurat, căci el nu vrea dragoste între fraţi, ci numai zavistie şi ură. Aşa că a pândit clipa când să-i vie bine şi şi-a vârât coada tocmai când sufletul tău era mulţumit de cântarea axionului, şi ţi-a pus în

minte, ca şi când te-ar fi povăţuit la un lucru cuviincios, să umpli sticla numai pe jumătate. Scopul lui însă a fost să te fure de plata pe care ai fi avut-o înaintea Celui de Sus. Căci a zis Mântuitorul către ucenicii săi: „Dragostea voastră să fie deplină”. Adică nu pe jumătate... Şi ai mai socotit cum că drept este să umpli numai paharul meu şi pe-al lui Arcadie. Şi aici tot diavolul te-a pus la cale, căci iată ce grăieşte cuviosul Maxim: „Dragostea adevărată este aceea care nu deosebeşte pre oameni”...

— Blagosloviţi şi iertaţi! – zise Chiril, cu oarecare căinţă. Şi umplu sticla.

După ce o albiră din nou, cuviosul Ermolae duse un deget la frunte şi găsi o idee.

— Părinte Daniile, ştii ce gândesc eu? Că n-ar fi păcat, dacă la o aşa gustare şi la atâta dragoste ce ne-a arătat Chiril, să adăugăm şi un pic de veselie. Să ne cânte, adică, părintele diacon şi ceva mai de lume, mai ales că-şi făcu datoria de călugăr şi glăsui mai întâi pentru Măicuţa Domnului...

Arcadie se împotrivi, Ermolae încuviinţă discret, iar Chiril se scărpină după ceafă şi privi la duhovnic. Acesta, păru o clipă că se întunecă la faţă, dar îşi reveni repede şi zise:

— Poate să cânte, dacă are plăcere, dar cu gândul şi cu inima să fie tot la cele călugăreşti, fiindcă Dumnezeu la cele dinlăuntru caută... Aşa a grăit El către Samuil, pentru fiii lui Israil. Şi mai ales să ia aminte ca să nu zbiere, căci atunci ar călca legile puse de-al 6-lea sobor.

Fiind îndemnat de toţi şi dezlegat de scripturi, Arcadie îşi drese glasul şi cântă... din toată inima:

Lume, lume înşelătoare,
Ce înoţi în viclenii,
Fericirea ta deşartă,
Mă alungă în pustii...
Ce cutremur mă apucă!
Ce lacrimi şi ce fiori!
Când gândesc la vremi trecute,
Vărs a morţii reci sudori...

Cântecul e nespus de înduioşător. Şi cuvintele şi melodia îţi

înalţă sufletul, îţi înmoaie inima şi-ţi răscolesc amintirile…

Părintele Daniil aşează capu-i – jumătate nins, jumătate chel – între palmele-i osoase, şi închise ochii; Iachint întoarse scaunul cu spatele înainte şi-şi rezemă bărbia de el; Ermolae ţinea batista în amândouă mâinile gata să-şi usuce lacrimile, iar Chiril căscă gura… Când Arcadie se opri, toţi aveau ochii înlăcrămaţi. Ba, cuviosul Chiril, plângea de-a binelea…

*

Sună clopotul de utrenie. Ca la poruncă, toţi părinţii se ridică, unii cu oarecare sforţări, şi-şi fac cruce. Duhovnicul închipui trei mai mari, apoi săltă capul către icoane şi dădu drumul glasului său piţigăiat şi încă plăcut:

— Bine este cuvântat Dumnezeul nostru totdeauna, acum şi pururea şi în vecii vecilooor!

— Amiiiin! – răspunseră ceilalţi cu câte-un sfert de gură, neştiind ce gând are bătrânul.

— Pentru rugăciunile sfinţilor părinţilor noştri, Doamne Iisuse Hristoase, Dumnezeul nostru, miluieşte-ne pre noooi!

— Amiiin! răspunseră tovarăşii – de data asta cu toată vocea. Ba cuviosul Chiril, socotind că sfârşitul priveşte nu numai slujba abia începută ci şi „dragostea” cuvioşiei sale, mai repetă o dată. Dar duhovnicul, după ce pofti pe Arcadie să zică în taină psalmul 50, se aşeză tacticos pe scaun. Iachint şi cu Arcadie îl urmară, Chiril îi privi dezamăgit, iar Ermolae îşi drese glasul şi se închină de trei ori. Apoi iar îşi drese glasul şi făcu o plecăciune către duhovnic:

— Blagosloveşte, cinstite părinte!

— Domnul şi Maica Domnului! – răspunse bătrânul, făcând şi semnul cuvenit.

— Părinţilor, începu Ermolae, după ce mai tuşi o dată, vă cer iertare că nu-mi dă mâna să vorbesc din scripturi, ca avva Daniil. Am citit şi eu îndestul şi cu luare aminte, dar capul meu se deosebeşte de capul Preacuvioşiei Sale, după cum spune sfântul apostol Pavel: „Nu tot trupul este acelaşi trup; ci altul trupul oamenilor şi altul trupul dobitoacelor”. Ci vă voi vorbi din inimă, după zisa Psalmistului: „Inima mea va grăi

cuvânt bun”. Şi cuvântul meu va fi mai mult către fratele şi prietenul nostru Chiril şi mai puţin către sfinţiile voastre. Vă rog dar să-l ascultaţi cu frica lui Dumnezeu şi cu dragoste frăţească.

— Iubite părinte Chiril, citim adesea în „Vieţile Sfinţilor” cum marii noştri cuvioşi îşi părăseau – când şi când – peşterile în care se mântuiau şi se duceau în pustie să cerceteze obştiile de călugări, ca să laude lucrurile bune şi să mustre pe cele rele. Sfinţia ta, n-ai, după cât ştiu, nici peşteră şi nici fii duhovniceşti răspândiţi prin Tebaida, au prin Paflagonia, ca să te duci să-i cercetezi; dar ai părinţi şi fraţi după trup. Şi, cu toate că regulile călugăreşti ne poruncesc să-i uităm, sfinţia ta însă cinsteşti mai vârtos pe a cincea din cele zece porunci date de Dumnezeu, lui Moisi, în muntele Sinai. Ce ţi-ai zis: tată îmi e şi mamă mi-e şi fraţi sau surori îmi sunt; ia să mă duc să văd cum o mai duc cu cele trupeşti şi cum se află în cele sufleteşti. Şi s-a întâmplat – tainele lui Dumnezeu nu le cunoaşte nimeni! – să nimereşti către sfârşitul toamnei, când pivniţele şi hambarele sunt îndestulate, iar oamenii cu inimă bună şi cu mână slobodă… La rândul lor, părinţii şi fraţii şi surorile sfinţiei tale, ce şi-au zis: sângele nostru este şi faţă bisericească se cheamă. Ia să punem mână de la mână şi să-i rostim un butoiaş de vin, să-i pară şi lui bine că nu-l oropsim de la noi şi să ne mai pomenească pe la sfintele miroane. Fiindcă să crezi sfinţia ta, părinte Chiril, că bieţii oameni ţi-au dat vinul mai mult pentru sufletele lor decât în cinstea rudeniei şi a prieteşugului. Şi, drept vorbind, rău n-au brodit-o. Sfinţia ta eşti călugăr bun şi temător de Dumnezeu. Ai luat ce ţi-au dat, ai mulţumit din toată inima şi ai plecat spre mânăstire împăcat şi fericit, cântând împreună cu proorocul David: „Povăţuieşte-mă, Doamne, în calea ta şi voi merge întru adevărul tău”. Te-ai gândit, fireşte, că, nefiind preot cu darul lui Dumnezeu, vei jertfi de-acolo, de unde n-ai muncit – măcar două-trei sticle şi le-i da preoţilor ca să pomenească numele voitorilor de bine. Când te-ai văzut însă acasă, cu butoiaşul nevătămat şi cu trupul tot nevătămat, a venit duhul cel rău al înşelăciunii – vorba cuviosului Maxim Kavsocalivitul,

– şi ţi-a tulburat mintea. E drept că nu sunt înainte-văzător, dar mi-am dat seama de cum am intrat pe uşă că diavolul te-a pus la cale să-ţi faci alte socoteli. Te rog să spui în frica lui Dumnezeu, ce gând aveai cu butoiaşul umplut din mila Celui prea Înalt şi din dragostea creştinilor?

Strâns cu uşa, părintele Chiril spuse drept.

— Cinstiţi părinţi, îmi făcusem planul să beau câte-o litră pe zi, ca să-mi ajungă timp de patru luni…

Mărturisirea lui Chiril stârni un râs cu lacrimi şi cu plescăituri din palme. După ce râsul se domoli, Ermolae continuă:

— Ei, vezi frate Chiril? Recunoşti barem că planul acesta l-ai făcut din îndemnul satanei?

— Recunosc…

— Bravo! Acuma, ca să ţi se ierte fărădelegea, se cade să mai recunoşti şi aceasta: cum că Dumnezeu, ştiind inima ta şi cunoscând uneltirile diavolului, a trimis pe îngerul său ca să ne îndemne pe noi să venim degrabă şi să stricăm ticălosul şi păgânescul plan…

— …Şi cum s-a întâmplat, întrerupse Iachint, că ne-am găsit tot d-ăi care nu iubim apa…

— Nu e o întâmplare, protestă Ermolae, ci rânduiala lui Dumnezeu. Întâi: pentru că vinul trebuia împuţinat – întru pacea şi liniştea lui Chiril; şi al doilea – că acei ce se vor osteni întru această ascultare, să fie preoţi, ca să pomenească la sfântul Jertfelnic pe cei care au dăruit din rodul viţei. Aşa că datori suntem să mulţumim în primul rând făcătorilor de bine, urându-le spor şi berechet; să le dea Dumnezeu vii întinse ca ale lui Achab şi ca ale lui Navut şi ca ale lui Gaal şi ca ale lui Traian şi ca ale lui Decebal… Şi struguri gustoşi ca acei din via Kalitropiei, după care tânjea nelegiuita muiere a împăratului Arcadie. Datori suntem, iarăşi, să-ţi mulţumim şi sfinţiei tale, pentru osârdie, dar mai vârtos Celui de Sus că n-a lăsat să pierzi împărăţia cerurilor pentru un butoiaş de vin, şi nici numele bunilor şi evlavioşilor creştini să rămână nepomenite. Acuma, sfinţia ta, părinte Chiril, să faci dragoste şi să însemnezi pomelnicul pe-o bucată

de hârtie, iar noi ne vom face datoria de preoţi, – mâine poate că nu, fiindcă ne-om întrece cu somnul şi n-om auzi toaca, dar poimâine negreşit. Aşa e, fraţilor?

— Absolut! – încuviinţă Iachint cu zgomot.

— Drept este! – aprobă şi ierodiaconul.

— Fireşte că sunt de aceeaşi părere, zise şi duhovnicul. Daţi-mi voie însă ca să fac o mustrare părintească fiului Chiril. Sfântul Efrem, cel din Siria, precum şi alţi sfinţi şi cuvioşi părinţi, învaţă cum că nu se cade călugărului să ţină în chilie nimic peste cele de apropiată şi nemijlocită trebuinţă. Căci ori câte planuri am face, dracu e mai tare decât noi şi ne va ispiti la lăcomie. „Cine va pune, cu mâna sa, foc în sân şi nu se va arde?” – zice înţeleptul Solomon. Dar eu îl iert pentru tinereţea şi pentru neştiinţa sa, nădăjduind că, atunci când ar mai cădea în astfel de ispite, nu va pregeta să ceară şi sfatul duhovnicescului său părinte. Amin.

Cuviosul Chiril, zăpăcit de atâtea discursuri şi de atâta cinste; mişcat de mustrările ce i se făceau; ameţit puţin şi de băutură, – se clătină câteva clipe pe picioare, apoi răspunse umil şi gângav:

— Cinstiţi părinţi, mustrările aspre dar drepte, ale sfinţiilor voastre, au aruncat în jale mare inima mea. Îmi recunosc greşeala şi mă rog de iertare. Dacă părintele Ermolae nu-mi aducea aminte că numele celor care m-au miluit trebuiesc pomenite la sfântul Proscomidie, eu, păcătosul şi nevrednicul, aş fi căzut în păcat de lăcomie; şi osândă grea m-ar fi aşteptat pe lumea cea de dincolo. Vă mărturisesc, cu ruşine, că de mare plăcere n-am tras nici măcar un tâlv din butoi; dar acuma n-am cuvinte să dau slavă lui Dumnezeu că v-a îndemnat să veniţi şi să mă scăpaţi de ispită. Iertaţi-mă că n-am la îndemână nici hârtie, nici condei şi nici cerneală. Mâine însă am să fac rost şi am să vă dau fiecăruia câte un pomelnic ca să-l pomeniţi la sfântul Altar, precum şi câte un clondir de vin pentru ostenealã. Vă rog de pe acuma să nu-mi refuzaţi dragostea, căci voi cădea în şi mai mare mâhnire.

— Ce-ar fi dacă ne-ar da acuma clondirele şi mâine pomelnicele? – şopti Arcadie la urechea lui Iachint.

— Ar fi spre uşurinţa lui, răspunse acesta, închizând dintr-un ochi. Ia încearcă, Arcadie.

Ierodiaconul căută vorba potrivită, dar Ermolae îi luă înainte.

— Fraţilor, zise el, să fim îngăduitori cu părintele Chiril şi să-i primim jertfa cu toată inima. Iar acuma – destul ne este. Am băut, am mâncat, am cântat, – să-i dăm pace că e ostenit de pe drum şi trupu-i cere odihnă. Aibi grijă, frate Chiril, să baţi bine preduful, ca să nu se trezească vinul. Iar mâine – vei face cum vei găsi de cuviinţă.

După ce-l sărutară – care pe obraji, care pe urechi, care pe ceafă, musafirii plecară – nu cu puţină obidă. Iachint o luă înainte, Daniil după el, iar Ermolae şi cu Arcadie în urmă. Când se văzu slobod pe puntea de scânduri, unchiaşul şovăi. Cei doi îl sprijiniră. Ca să nu fie bănuit că vinul e de vină, iar nu bătrâneţea, duhovnicul luă de mărturie cuvintele Mântuitorului către apostolul Petru:

— „Adevăr zic ţie Petre: când erai mai tânăr, te încingeai singur şi umblai unde vreai; dar dacă vei îmbătrâni, altul te va încinge şi te va duce unde tu nu voieşti…”

*

Noapte de toamnă înaintată, cu cer lipsit de podoabe, cu aer îmbâcsit de ceaţă şi un pământ ce-şi aşteaptă resemnat osânda iernii. Clopotniţa înaltă nu mai stă de vorbă cu luna, lacul nu mai oglindeşte stelele, iar arhondaricul, cu un trecut mai variat decât al mânăstirii propriu-zise, se odihneşte şi el: „credincioşii” nu se deranjează pe vreme urâtă. În nucul din faţa casei ieromonahului Ignatie cântă o cucuvaie: popa e de nouăzeci de ani. În biserică – nu s-a terminat utrenia. Vor fi ajuns cei de acolo – câţi vor fi? – poate la canoane, poate la „laude”. Prietenii noştri se întreabă şi ei – fără să se audă bine şi fără să-i intereseze răspunsul. Toţi s-au rezemat de câte-un copac – pentru anumite trebuinţe. Unul îngână un cântec, altul se căzneşte să-şi strângă buzele pentru un fluier. Duhovnicul vorbeşte singur: îşi face reproşuri…

— Ştiţi ce mă gândii eu? – zise Iachint după ce părăsi

copacul. Când s-o scula Chiril, mâine dimineaţă, şi o vedea butoiul jumătate, nu ne mai dă nici picătură de vin. Ba s-ar putea să nici nu-şi mai aducă aminte de făgăduială. N-ar fi înţelept să ţinem lucrurile din scurt?…

— Ba bine că nu! – se grăbi să aprobe, Ermolae.

Aşteptară şi răspunsul lui Daniil. Acesta, după ce izbuti în sfârşit să se dezlipească de-un tei bătrân şi răbdător, se pronunţă favorabil. Ierodiaconul Arcadie însă, din mândrie sau chiar din convingere, încercă să se opună.

— Cinstiţi părinţi, iertaţi-mă, că sunt şi mai tânăr şi mai mic în grad, dar mi se pare că numai vrăjmaşul ne îndeamnă să ne întoarcem la Chiril. Ce Dumnezeu? Am băut destul…

Daniil îl bătu pe umăr:

— „Dacă vrei să placi lui Dumnezeu, zice cuviosul Petru, de puterile cele înşelătoare ale vrăjmaşului să nu te temi, ci te îmbărbătează şi te întăreşte ca să le înfrunţi cu vitejie”…

— O s-audă părinţii şi o să ne facem de vorbă şi de râs.

— „De batjocura oamenilor să nu te biruieşti”, grăieşte proorocul Isaia.

— Ş-apoi n-o să mai rămânem acolo, interveni Ermolae. Luăm sticlele şi ne întoarcem acasă ca nişte călugări de treabă.

— Absolut!

Duhovnicul tuşi, iar Arcadie ridică din umeri.

Se înapoiară câteşipatru. Înviorat de aerul rece de afară, preacuviosul Daniil nu mai avu nevoie să invoce cuvintele Mântuitorului către sfântul Petru.

Uşa era deschisă. Totuşi, ca oameni bine crescuţi, o traseră spre ei şi ciocăniră. Dar Chiril nu răspundea. Ermolae îşi aruncă ochii pe fereastră: lampa aprinsă, uşa de la cămară la perete, patul neatins – şi Chiril nicăieri. Traseră cu urechea şi auziră vorbe mânioase.

— Tu eşti, Chirile?

— Eu…

— Ce faci, omule, acolo? Nu vii în casă?

— Ba viu, dar… nu găsesc uşa.

Cei patru râseră înfundat. Chiril dibuia uşa casei pe lângă

gardul dinspre răsărit, al curţii. Arcadie, ca mai tânăr, se oferi să-i arate calea.

— Fiule Chiril, i se adresă Daniil, sfătos, un proverb bătrânesc ne învaţă să nu lăsăm lucrul de azi, pe mâine. Iar sfântul evanghelist Matei scrie: „Niciodată nu m-am culcat să dorm având ceva asupra cuiva; nici am lăsat pe cineva să se culce, având ceva asupra mea”. Sfinţia ta ai avut dragoste şi ne-ai făgăduit, pentru mâine, câte-o sticlă de vin întru pomenirea celor ce ţi l-au dăruit. Noi chibzuirăm însă că ar fi mai bine să ni-l dai acum, ca să nu calci porunca evangheliei şi să nu fii nevoit să mai umbli şi mâine la butoi. Te-ai purtat bine, şi am păcătui dacă nu te-am cruţa de-o nouă osteneală. Afară de acestea, te culci şi sfinţia ta cu sufletul împăcat că ţi-ai făcut datoria către cei ce te-au miluit. Mai ales că s-ar putea ca până mâine să vină diavolul lăcomiei, să-ţi întunece din nou judecata... Fiindcă duhul e osârduitor, iar trupul neputincios...

— Absolut! – întări Iachint.

— Poftiţi! – îngână Chiril, fără să arate bucurie sau supărare. Pânã umplu eu clondirele, sfinţiile voastre mai luaţi loc pe scaune.

— A, nu! – se grăbi să refuze, Ermolae. E târziu şi trebuie să ne ducem şi noi la culcare...

Se aşeză numai bătrânul.

După ce cotrobăi prin toate ungherele, Chiril se întoarse ruşinat.

— Cinstiţi părinţi, n-am decât o sticlă mai curată, aşa că tot pentru mâine o să rămână...

Ermolae îmboldi pe Iachint. Acesta găsi o idee.

— Da’ nu-i nevoie numai decât de sticle, părinte Chiril! Pentru mine şi pentru porcul ăsta, ne pui într-un ibric sau într-o oală, că-l împărţim noi acasă.

După multă caznă şi nu fără oarecare risipă, Chiril izbuti să umple o sticlă pentru duhovnic şi o oală pentru cei doi preoţi. Lui Arcadie nu-i făcu parte. Acesta primi, în schimb, însărcinare de la unchiaş să-i ducă sticla, pe temeiul cuvintelor sfântului Apostol Pavel: „Cei tari să purtaţi

slăbiciunile celor slabi”. Oala o înhăţă Ermolae. Iachint privi cu obidă vinul porfiriu din sticla duhovnicului şi-l întrebă, pe acesta, în batjocură:

— Părinte Daniil, ce-o să faci sfinţia ta, om bătrân, cu un kil de vin?…

Bătrânul se uită aspru.

— Am să beau „puţin câte puţin”, după cum învaţă Pavel pe Timoftei. Acum te-ai lămurit?

— Dar sfinţiile voastre ce-o să faceţi cu pârnaia aia? Că până mâine se trezeşte, grăi şi Arcadie către Iachint.

— Da’ nici vorbă nu e să-l lăsăm să se trezească, răspunse acesta. Ne ducem la Ermolae şi-l bem îndată.

— Numai de-aţi ajunge cu oala zdravănă acasă, că părintele Ermolae se cam clatină… N-ar fi mai înţelept să-l beţi aici?

— Bravo, Arcadie! – zise Iachint, lovindu-l în spate. Felicitările mele că avuseşi şi tu o idee. Pune oala pe masă, Ermolae. Adă pahare, Chirile, şi nu te supăra. E păcat să-l risipim pe drum, şi e lucru diavolesc să-l bem numai noi doi. Scoate sticla de pe mânecă, Arcadie. E rândul părintelui Chiril să mai bea şi el de la alţii…

— Păcat că nu mai avem mizilic, se tângui Ermolae, după ce se aşezară din nou în jurul mesei. Nu mai ai vreo ceapă, Chirile?

— Ba ceapă s-ar mai găsi, dar lipseşte pâinea, răspunse acesta dibuind după pahare.

Iachint zări o firimitură în barba lui Ermolae, şi după ce râse singur, ca omul care-şi aduce aminte de ceva, se adresă, cu smerenie, duhovnicului:

— Preacuvioase Părinte Daniile, după cât ştiu şi din câte am auzit, sfinţia voastră duceţi o viaţă înaltă… N-aş putea să cred că aţi ajuns la desăvârşirea unui Antonie, dar pe vameşul din evanghelie – sunt sigur că l-aţi întrecut… N-aţi putea să faceţi o minune?

Bătrânul îşi încreţi sprâncenele şi scrâşni din dinţi:

— Nu mă ispiti, satano!

— Deloc, îl încredinţă Iachint, în râsul lăcrămos al celorlalţi.

Uite, veni vorba de pâine, şi fiindcă spuse Chiril că nu mai are, îmi adusei aminte de-o minune a sfântului Teodosie cel Mare. Plecase el odată, însoţit de ucenicii lui, la Vitleem, ca să se roage. Pe drum, fiind obosit şi flămând, s-a abătut în chilia cuviosului Marchian. Acesta era atât de sărac, că n-a avut să le pună dinainte decât un blid de linte fiartă. Atunci au scos ucenicii lui Teodosie pâine din trăişti şi au mâncat cu toţii. La plecare, cuviosul Teodosie a văzut un bob de grâu spânzurat în barba lui Marchian – Dumnezeu l-o fi pus acolo – şi blagoslovindu-l, îndată s-au umplut hambarul lui Marchian de grâu curat, fără secară şi fără neghină. Şi ce-mi zisei: dacă sfântul Teodosie a umplut un hambar, dintr-un bob, oare n-o fi în stare şi părintele nostru Daniil să facă măcar o pâine din fărâmiţa ce atârnă în barba lui Ermolae?

Când văzură şi ceilalţi firimitura de pâine, izbucniră într-un râs de răsună chilia lui Chiril. După ce se mai potoliră, duhovnicul, care se mulţumise numai să zâmbească, se adresă lui Iachint, certându-l cu arătătorul de la mâna stângă:

— „Nu numai cu pâine poate trăi omul, ci şi cu cuvântul lui Dumnezeul”

— Absolut! – aprobă Ermolae, cu o vorbă obişnuită lui Iachint.

Văzând că Chiril, în loc să vină cu paharele, se rezemase de pat şi căscase gura la Iachint, duhovnicul îşi vârî mustăţile în oală; apoi îşi vârî şi Iachint nasul, iar Ermolae lăsă vinul să se scurgă pe lângă urechi.

— Lacomi mai sunteţi, nenişorule! – cârti Arcadie. Şi, de necaz, ţinu oala la gură până simţi că se înăbuşă. Apoi dădu drumul unui cântec bătrânesc de sperie pe duhovnic şi pe Chiril, care tocmai se chiora sub pat în căutarea unui pahar.

Foaie verde măturică,
Şapte văi ş-o vale adâncă,
P-aici lupii mă mănâncă...
Stai, lupe, nu mă mânca,
Să vie şi mândra mea,
Care m-am iubit cu ea.
Ş-atunci, lupe, m-ăi mânca –
Ori pe mine, ori pe ea:

Din doi care ţi-o plăcea...

Chiril ascultă cântecul cu paharele goale între degete, Ermolae ajută lui Arcadie la stări, Iachint ţinu ison, iar duhovnicul bătea tactul şi purtă de grijă să nu se calce canoanele sinodului al 6-lea, care poruncesc celor ce cântă „să nu strige”...

Veselia era în toi. Cântecul alungase şi oboseala şi somnul şi aşternuse iarăşi bunăvoinţa pe faţa lui Chiril. Iachint, dispus ca în zile bune, abia aşteptă să închidă diaconul gura, şi se porni cu glasul lui de bariton necivilizat:

Hei! De-am avut, de n-am avut,
Mândra mea, draga mea,
Am făcut cum am putut,
Mândra mea, draga mea,
Zis-a mândra către mine:
Mândrul meu, dragul meu,
Mă mărit, te las cu bine...
Te mărită cu noroc,
Că nu-mi pare rău deloc...
Că mai sunt în lume fete;
Mi-oi găsi şi eu pereche...

Cu toată silinţa pe care şi-o dădea preacuviosul Daniil, în calitatea lui de cerber al sinodului „Trulan”, Iachint lăsă gâtlejul să urle în toată libertatea; Arcadie îl întovărăşi ţipând şi el cât putea; iar Ermolae, ca să fie în notă, bătu tactul şi cu oala şi cu pumnul. Când încetară, bătrânul se ridică mânios, şi sprijinindu-şi spatele în perete, îşi îndulci firea şi zise:

— Fiilor, mă găsesc în mijlocul vostru aşa cum sfântul Ioan Hozevitul, bunăoară, se găsea în mijlocul ucenicilor săi. Nu vă dau altă pildă, ca să nu gândiţi cum că dracul mândriei s-a furişat printre cele câteva păhăruţe cu vin şi a pus stăpânire pe mine. Aşa. Drept judecând, sfinţiile voastre nu sunteţi ucenicii mei, dar îmi datoraţi ascultare ca unuia mai bătrân şi care, pe lângă preoţie, mai este învrednicit de la Dumnezeu cu darul de a tâlcul scriptura şi de a ierta păcatele. Aşa, sfinţiile voastre însă, ca nişte fii netrebnici, aţi uitat datorinţa

şi aţi călcat canonul 75 care s-a dat de către soborul celor o sută şaptezeci şi patru de sfinţi părinţi, ţinut la leatul 680, sub împărăţia lui Constantin Pogonatul. Care canon opreşte pe clerici să rage ca boii şi ca vacile. Aşijderea şi dumnezeiescul Gură-de-Aur, în voroava din tomul al V-lea, faţa 120, opreşte săltările şi răcnetele cele necuvioase şi fără de rânduială. Iar împăratul şi proorocul David, zice: „Cântaţi cu înţelegere”. Iar în cartea lui Iov – capitolul 12, stihul al II-lea, scrie: „Gâtlejul gustă bucatele iar mintea judecă cuvintele”. Adică: gâtlejul are pricepere numai la sosuri şi la dulceţuri; iar la vorbă şi la cântare se cade să-l dai în stăpânirea minţii, ca să nu sloboadă prostii şi răcnete.

— Absolut! – aprobă Iachint, pocnind cu pumnul în masă.

— Blagosloviţi şi iertaţi, – ziseră şi ceilalţi. Şi făcând mătănii, mai mult în batjocură, sărutară mâna unchiaşului.

Mulţumit că are autoritate, părintele Daniil îşi mângâie faţa şi se aşează tacticos la loc. Arcadie îi umplu paharul… din sticlă. Dar duhovnicul păru că nu-l observă. După gimnastica discretă a bărbii şi a sprâncenelor, se cunoştea că scotoceşte ceva prin cap. Deodată faţa i se înseninã, ochii-i sclipiră şi mâna apucă paharul. După ce-l sorbi fără opriri, faţa i se înveseli cu totul, ochii-i prinseră a râde, iar mustăţile se depărtară atât de mult de barbă, că i se văzură gingiile. Ceilalţi simţind că moşul pregăteşte ceva, îşi dădură cu coatele şi cu picioarele şi aşteptară.

Deodată bătrânul se încruntă şi se uţupi cu toată vlaga să alunge tusea din gâtlej. Când izbuti, lăsă faţa să i se prefacă toată într-un zâmbet şi începu să cânte – cu ochii închişi, cu glasul ascuţit, forţat pe la cotituri, cu gâtul întins şi sâcâindu-şi barba spre toate punctele cardinale:

Bulgăraş de gheaţă rece,
Iarna vine, vara trece –
Şi n-am cu cine-mi petrece…
Căci cu cine-am petrecut –
S-a dus şi n-a mai venit,
La biserică-n mormânt…

Când isprăvi şi deschise ochii, nu se afla lângă el decât Chiril, cu gura căscată şi cu ochii înlăcrămaţi. Ca să poată să râdă, Iachint se retrăsese într-un colţ, Ermolae se făcea că drege focul în sobă, iar Arcadie examina tâlvul, în cămară.

— Ei, aţi văzut cum trebuie să cânte un călugăr?

— Am văzut...

— Dacă aţi văzut, luaţi pildă, şi altădată să nu mai răcniţi ca măgarii şi ca fiarele sălbatice. Orice ar face călugărul, zice cuviosul Pimen cel Mare, să facă cu smerenie. Şi mâncarea să-i fie cu smerenie, şi cântarea cu smerenie, şi plânsul, şi postul şi rugăciunea tot cu smerenie...

— Şi beţia aşişderea, adăugă Ermolae.

— Absolut!

— Negreşit că tot cu smerenie, urmă Daniil. Că de cât să faci pe grozavul şi să bei prin cârciumi ca să te vadă mirenii, mai călugăreşte este să-ţi iei sticla şi să te smereşti în chilie, singur ori cu fraţii tăi, să nu te ştie decât Dumnezeu... Căci smerenia, fiilor, e mare lucru înaintea lui Dumnezeu. Se zice că diavolul poate să facă şi milostenie şi răbdare; poate chiar să postească, dar de smerit nu se poate smeri. A mărturisit el însuşi către Macarie Egipteanul. Cea mai teribilă armă a călugărului împotriva lui, este, deci, smerenia. Aşadar, ţineţi minte de la mine: o prostie dacă o faceţi, s-o faceţi cu smerenie...

*

Tăcere. Duhul smereniei luă locul duhului mândriei şi al altor duhuri care se mai aciuiaseră în chilia lui Chiril. Toţi stau ca muţi, cu privirile înţepenite, cu gândurile pierdute, căindu-se desigur pentru mândria cu care băuseră, cu care cântaseră şi cu care vorbiseră. Oala, sticla şi paharele goale de pe masă, ca şi mutra amărâtă a gazdei, sunt martori nemincinoşi ai fărădelegii săvârşite...

Simţind pesemne mustrarea vaselor goale, cuviosul Iachint întinse mâna, cu multă smerenie, şi le întoarse cu gura în jos. Când să apuce sticla, Ermolae îl opri brusc. Apoi, ca inspirat de sus, se ridică ţanţoş, aruncă o fărâmiţă de tuse pe umărul

lui Iachint, şi zise:

— Fraţilor, suntem nişte păcătoşi şi nişte ticăloşi. De atâţia amar de ani auzim într-una propovăduindu-se smerenia şi totuşi noi am rămas stăpâniţi de acelaşi drac al mândriei. Sunt peste şase ceasuri de când facem numai pe placul lui: ba lăudăm vinul că e aşa şi pe dincolo; ba lăudăm pe bietul Chiril că e aşa şi pe dincolo; ba unul îşi arată darul vorbirii; ba altul se făleşte cu glasul; ba celălalt se sumete în ştiinţa scripturilor. N-am văzut smerenie decât în cântarea părintelui Daniil. Şi, drept vă spun, am simţit o aşa de mare mulţumire sufletească, ascultându-l, că parcă moştenisem…

— Râie căprească, îl întrerupse Iachint.

— Ba chiar împărăţia cerurilor, apăsă Ermolae. Aşa că, ce mă gândii eu: dacă duhul smereniei s-ar fi sălăşluit întru noi – încă de când am intrat aci, – şi mâncarea ar fi fost mai săţioasă, şi vinul mai prietenos şi dragostea lui Chiril mai primită înaintea lui Dumnezeu… Ia să încercăm noi, numai aşa spre încredinţare, să bem o sticlă, cu smerenie, adică să nu mai lăudăm gustul sau culoarea vinului, să nu mai urăm şi să nu mai amestecăm Scriptura unde nu se cuvine. Frate Chirile, ia încearcă şi sfinţia ta şi scoate o sticlă fără să mai cârteşti şi fără să te mai mândreşti că ai în chilie oaspeţi numai dintre feţe preoţeşti. Apoi să ne spui şi nouă ce ai simţit în sufletul sfinţiei tale, că şi noi îţi vom spune ce am simţit într-ale noastre…

Chiril, om blând cu firea, se încruntă şi se învineţi la faţă.

— Nu vă mai dau nici pic, zise el răstit. Mi-aţi dijmuit butoiul – şi tot mai vreţi?

Şi ridicându-se de la masă se rezemă cu spatele de perete. Musafirii încrucişară priviri disperate.

— Măi Chirile, încercă Iachint, e vorba numai de-un kil, ca să facem o probăluire. Unde s-a dus mia, ducă-se şi suta…

— Nici măcar un pic! – se răţoi Chiril izbindu-se cu dosul de perete.

— Numai o sticlă, omule!

— Doamne fereşte! – se apără gazda lovind cu piciorul în podea. Apoi, către duhovnic: Cinstite Părinte, judecă sfinţia

ta: nu v-am dat destul? Şi nu intru eu în păcate, dându-vă să beţi peste măsură? Nu zice în sfânta evanghelie că „vai de acela prin care vine sminteala”?

Bătrânul înălţă din umeri, apoi ridică privirea spre Chiril şi zise:

— Ai avea dreptate… dacă aci n-ar fi altă chestie la mijloc. Când îţi porunceşte un preot să faci cutare lucru, nu mai încape nicio pricină. „Toate câte îţi va porunci ţie preotul, fă-le; nu te abate nici în dreapta, nici în stânga, căci cine nu ascultă de preot, vrednic este de moarte…”

— Unde scrie aşa ceva? Aş putea să ştiu şi eu?

— Cum nu! În a Doua Lege…

— A Doua Lege a dat-o Moisi, şi mie puţin îmi pasă de legile lui Moisi!

Arhimandritul Daniil se încruntă şi lovi cu pumnul în masă.

— Moisi a fost prooroc, nesocotitule!

— Ereticule! – îi strigă şi Iachint.

— Muiere afurisită! – sări şi Ermolae. (Chiril nu prea are barbă).

— Nu-i adevărat! – protestă gazda. Că dacă ar fi avut darul proorociei, ar fi ştiut că Jidovii lui vor răstigni pe Domnul şi nu i-ar mai fi scos din robia Egiptenilor…

— Nu-ţi şade bine să judeci astfel de lucruri, neruşinatule! – îl certă Ermolae.

— Dar sfinţiei tale îţi şade bine să comanzi în casă la mine, ca să-ţi dau să bei? „Preoţii să nu bea vin!”, porunceşte Iezechil proorocul…

Strânşi cu uşa, musafirii încrucişară priviri. Cei mai tineri nădăjduiră în iscusinţa duhovnicului. Acesta le pricepu gândul şi nu se lăsă biruit de unul ca Chiril.

— Fiule Chiril, e drept că aşa a grăit proorocul Iezechil. În vremea aceea însă vinul era socotit pesemne ca o băutură spurcată, dar acuma e însuşi sângele Domnului… „Beţi dintru acesta toţi, acesta este sângele meu, al Legii celei Noi”, a zis Mântuitorul la Cina cea de Taină. Deci, vinul de care face oprelişte Iezechil, era al Legii Vechi; pe când vinul la care ne pofteşte Fiul lui Dumnezeu, e al Legii celei Noi. Şi noi, slavă

Domnului, nu mai trăim după Legea Veche, ci după cea Nouă…

— Drept e; dar Mântuitorul Hristos, când a grăit aşa, a arătat ucenicilor paharul iar nu butoiul…

Oaspeţii priviră cu milă la Chiril.

— S-a ticăloşit de tot băiatul ăsta, oftă Ermolae moţăind din cap.

Daniil – oftă şi el, când îi veni rândul. Apoi, luând înfăţişare de judecător, zise:

— „Am dat înaintea ochilor voştri calea vieţii şi calea pierzării”, grăieşte Domnul Savaot prin rostul proorocului Ieremia. Tâlcuirea, fiilor, ar fi aceasta. Dumnezeu, după ce i-a dat omului înţelepciune să judece, nu i-a pus hotar, ci l-a lăsat să se conducă singur pe marea vieţii, până la limanul cel neînviforat. Şi nici sfântul Apostol Pavel n-a pus îngrădire, căci zice: „Ori de mâncaţi, ori de beţi, ori altceva de veţi face, toate întru slava lui Dumnezeu să le faceţi”. Adică mâncaţi cât puteţi, şi beţi tot aşa…

— Dacă aveţi de unde, întrerupse Iachint.

— …dar nu uitaţi pe Dumnezeu, de la carele şi prin carele se dă vouă toate. Ori noi, ce am făcut, fiule Chiril, de când ne-am adunat în chilia sfinţiei tale, ca să călcăm această poruncă? Băut-am, oare, până am căzut cu feţele la pământ? Grăit-am cuvinte de hulă pentru cele sfinte? Întovărăşitu-ne-am cu muieri şi am călcat podvigul călugăresc? Vorbit-am de rău sau am clevetit pe stareţul şi pe fraţii noştri cei întru Hristos? Luat-am în deşert numele lui Dumnezeu? Nu. Ci am cinstit câteva păhărele din rodul viţei, ca să nu lepădăm dragostea sfinţiei tale şi ca să fie pentru sufletul celor ce ţi l-au dat, – în toată vremea vorbind cu temeiuri din sfintele scripturi şi lăudând pre Dumnezeu şi faptele lui. Acum, că a răcnit oarecum fratele Iachint, când a vrut să cânte, nu e cine ştie ce crimă mare, fiindcă sfinţia lui n-a zbierat ca să facă râs, ci tot în slava Celui de Sus, ca să arate că are plămâni şi gâtlej, şi că vinul mai puternice le face…

— Absolut!

— Drept este, răspunse Chiril, dar sfântul Apostol Pavel

scrie lui Timoftei că beţivii nu vor moşteni împărăţia cerurilor, ci vor intra în iad cu furii şi cu ucigaşii. Iar sfinţiile voastre aţi ajuns demult la hotar... Unde mai pui că din pricina băuturii am pierdut şi slujba utreniei.

Iachint vru să zică ceva, dar duhovnicul i-o luă înainte.

— Am vegheat şi am citit şi am cântat la mii de utrenii, Chirile, aşa că Dumnezeu nu va ţine socoteală că am jertfit una sau două sau nouă întru cinstea sângelui iubitului său fiu. Şi apoi, cele cinci fecioare din evanghelie, au fost lipsite de împărăţia lui Dumnezeu – nu pentru beţie, nici pentru zavistie, nici pentru desfrânări, ci pentru că n-au avut untdelemn în candele, adică nu se pocăiseră la vreme. Dar noi, toţi câţi suntem de faţă, ştie Dumnezeu cât am privegheat şi cât am plâns pentru păcatele noastre...

— Absolut!

— Cuviosul David a fost mai înainte tâlhar mare şi tot s-a mântuit! – adăugă Ermolae cu supărare.

— Şi Moise Arapu la fel, zise şi Arcadie.

— S-a mântuit Maria Magdalena...

— Şi Maria Egipteanca...

— Şi vameşul...

— Şi tâlharul de pe cruce...

— Manasse a propovăduit vreme de cincizeci şi doi de ani, Evreilor, închinarea la idoli, şi tot s-a mântuit...

— David proorocul a făcut ucidere de om, şi tot s-a mântuit...

— Dar noi, nişte sărmani călugări, care am lăsat case şi părinţi şi fraţi şi surori, să pierdem mântuirea pentru că am băut un pahar de vin mai mult? – încheie cu amărăciune părintele duhovnic. Şi trăgând mâneca de la cămaşă, îşi şterse o lacrimă care se ivise la coada ochiului. Ceilalţi îl imitară, deşi n-aveau ce să-şi şteargă.

Chiril însă rămase neînduplecat. Rezemat de perete, aşteptă tăcut şi bosumflat să-i vadă odată plecând. Niciun temei din scriptură şi nici lacrimile de care se tot ştergeau musafirii, nu erau în stare să-l încredinţeze că nu i-a cinstit îndeajuns. Uitase numărul sticlelor, dar îşi dădea seama că

trebuie să se fi apropiat de jumătatea vasului…

— Să mergem, propuse Iachint, cu necaz.

— Dragoste cu sila nu se poate, bălmăji Ermolae ridicându-se cu zgomot.

— N-aş fi crezut că fratele Chiril… – vru să zică şi Arcadie ceva, dar nu nimeri.

Tustrei ajutară duhovnicului să-şi pună anteriul şi scurteica, apoi se îndreptară bodogănind spre ieşire. În prag, părintele Daniil se opri şi căină purtarea lui Chiril, ca şi când acesta n-ar fi auzit.

— Vedeţi cum îşi bate satana joc de om? Bietul Chiril o păţi întocmai ca Ioan Grădinarul, despre care stă scris în Limonar. Acest Ioan, cică avea grădină de zarzavat prin părţile Nilului sau ale Eufratului, şi-şi făcuse obicei să împartă legumele de pomană. Nu lua de la nimeni niciun ban şi nu refuza pe nimeni: nici Egiptean de era, nici Sarachin şi nici Israiltean. Aceasta până pe la Adormirea Născătoarei de Dumnezeu. Atunci vrăjmaşul l-a strâns de inimă şi nu l-a mai lăsat să dea, din care pricină a pierdut bietul Ioan, înaintea lui Dumnezeu, toată milostenia pe care o făcuse mai înainte. „Dragostea voastră să fie deplină”, a poruncit Mântuitorul ucenicilor săi. Iar proorocul zice, pentru cei ce se abat de la fapta bună: „Dreptăţile lor nu se vor pomeni”. Aşa a păţit şi bietul Chiril… Ne-a miluit până ce a venit satana şi l-a strâns de mână, ca să n-aibă nicio plată de la Dumnezeu. Căci ce pagubă mare era, dacă mai scotea o sticlă?

— Ba chiar şi o oală…

— Netriştea lui…

Duhovnicul ridică ochii la cer şi oftă pentru păcatul lui Chiril. Apoi trecu pragul…

— Ţineţi-mă, tată… Uf, că nu mai e tinereţe!… „Adevăr zic ţie Petre…”

Chiril auzise tot. Şi cum inima lui nu era de piatră, până să ajungă oaspeţii la poartă, se înmuie. Încă o sticlă – nu era a pagubă… Şi apoi nu se cădea să lase ca patru preoţi să plece mâhniţi din chilia lui.

— Părinţilor, vă rog să mă iertaţi şi să poftiţi înapoi.

Cei patru se răsuciră ca la poruncă. Intrară tăcuţi şi posomorâţi, şi tot aşa îşi reluară locurile în jurul mesei. Chiril, negăsind cuvinte potrivite, se cam fâstâci, şi se duse în cămară fără să ia sticla.

Părinte Arcadie, fii bun şi adă-mi clondirul, se rugă el când îşi văzu mâinile goale.

— Du-i oala, îl sfătui Iachint pe ierodiacon.

După ce scoase, cu multă caznă, preduful înţepenit, Chiril vârî tâlvul pe vrană şi trase – şi trase – şi trase… Deodată îşi dezlipi gura de pe el, faţa i se schimbă şi izbucni într-un râs prostesc.

— Să ştiţi c-a-nebunit, ziseră cu o gură Iachint şi Ermolae.

Duhovnicul făcu ochii mari şi aşteptă.

— „N-am văzut pe dreptul părăsit”, strigă Chiril, înjumătăţind un vers din Psaltire. Apoi, întinzând tâlvul lui Arcadie, izbucni şi mai tare, în râs.

— Fraţilor, zise diaconul, după ce făcu aceeaşi încercare ca şi Chiril, – nu mai ajunge tâlvul la vin… Ce-i de făcut?

Pe faţa părintelui Daniil se aşternu îngrijorarea, dar Iachint, care ştia ceva, dădu un ghiont lui Ermolae.

— Ia încearcă tu Ermolae, c-ai fost chelar.

Ermolae se uită urât la vecin, apoi pricepând cum stau lucrurile, scoase din buzunarul anteriului un furtunaş ca de doi metri. Tovarăşii îl aplaudară cu entuziasm. Dar Chiril îşi strânse râsul şi îngălbeni. Atât de mare îi fu ciuda, că nu putu să-şi spună gândul decât după ce Ermolae umplu oala.

— Făţarnicilor! – strigă el clătinându-se lângă butoi.

— Făţarnic eşti tu, îi întoarse Ermolae pe când aşeza furtunul deasupra vasului.

— Făţarnicilor! – strigă din nou Chiril, cât îl ajunse gura. Aţi venit din dragoste, ai? Cu maţul gata, ai? Ruşine vouă, popi mincinoşi! Aţi venit fiindcă aţi văzut butoiul… Voi nu sunteţi preoţii lui Hristos; sunteţi popi idoleşti… Dacă aţi venit de dragul meu, pentru ce a-haţi mai luat fu-fur-tuhunul, poo-horcilor?

— Porc eşti sfinţia ta, îi răspunse Iachint, pe când primea oala din mâna duhovnicului.

Chiril vru să mai zică ceva, dar nu izbuti. Se îngălbeni la faţă, se învineţi, apoi se albi, dădu ochii peste cap, sughiţă şi se împleteci să cadă. Arcadie îi sări repede în ajutor. Dar Chiril ţinea morţiş să cadă. Ba parcă ar fi mai avut şi altă dorinţă…

— Drac are, grăi Ermolae, scuturându-şi mustăţile.

— L-a cuprins duhul neputinţei… Săriţi, fraţilor! strigă Arcadie, abia luptându-se cu el.

Sărindu-i – vorba vine – Iachint în ajutor, îl târâră pe bietul Chiril în geamlâc. Aci, îl scoaseră cu capul pe fereastră şi-l ţinură aşa până socotiră ei că nu i-a mai rămas înăuntru decât măruntaiele. Apoi îl aşezară pe-o ruptură de saltea de paie, ocupată în parte de un dulău care nu vru cu niciun chip să se scoale, îi turnară o oală de apă în cap şi se întoarseră mâhniţi, aducând cu ei o strachină cu murături.

— Fratele nostru e bolnav, înştiinţă Iachint pe duhovnic, aşa cum surorile lui Lazăr au spus lui Isus când s-a înapoiat în Betania: „Fratele nostru a murit”…

— L-a ajuns pedeapsa lui Dumnezeu, zise Ermolae, fiindcă a îndrăznit să ne numească fătarnici.

— Şi porci, adaugă Arcadie, punând strachina cu murături la bătaie.

Daniil, deschise gura să zică şi el ceva, dar dând cu ochii de strachină, preferă să se agaţe de-un castravete murat. Ceilalţi îl imitară.

— Dacă nu i se făcea rău lui Chiril, nu mâncam acu murături în oţet, zise Arcadie mulţumit de lăcomia cu care înghiţeau fraţii.

— Tot răul spre bine, oftă Ermolae.

— Fătarnic este el, fiindcă a spus că nu mai are de-ale mâncării, zise şi Iachint, înhăţând un pui de pepene.

— Şi porc tot el, cleveti Ermolae, apucând oala cu amândouă mâinile.

— S-a îmbătat mai mult de *duf*, fiindcă a tras cu tâlvul, interveni bătrânul, care observase că Chiril nu prea golea paharul până la fund.

— Amin! – încheie Arcadie, primind oala din mâinile lui Ermolae.

Dar oala – cum scăpase din mâna olarului. Diaconul aruncă o privire de batjocură şi de admiraţie fraţilor săi, apoi se ridică, se aplecă pe rând în faţa lor şi zise:

— Preacuvioşi Părinţi, a făcut cinste Chiril, aţi făcut sfinţiile voastre, acuma daţi-mi blagoslovenie să fac şi eu…

Daniil îi răspunse printr-un zâmbet în colţul gurii şi printr-o înclinare uşoară din cap, Iachint făcând solemn semnul binecuvântării, iar Ermolae printr-un râs ce nu gogea a bine.

Cel mai în drept să mulţumească ierodiaconului, era, fireşte, arhimandritul. După ce îşi aruncă ochii în oală şi se încredinţă că Arcadie a izbutit s-o aducă plină ca de împrumut, ridică mâinile, în semn că vrea ascultare şi zise:

— Fiule Arcadie, îmi aduc aminte, sunt şase sau şapte ani de atunci, cum te-am văzut într-o zi şezând sub un salcâm, aşa cum Filip şedea sub un smochin – când l-a zărit Mântuitorul. Şi precum Domnul Hristos a cunoscut cu duhul cum că Filip îi va fi ucenic, aşa şi eu am ghicit că vei fi urmaş vrednic al lui Achila şi al lui Prischila şi al lui Apollon şi al lui Filimon şi al tuturor celor şaptezeci de apostoli. Adică, vei ajunge preot. În clipa de faţă te găseşti abia diacon; peste două săptămâni vei avea darul întreg. Eu sunt duhovnicul tău, şi voi spune stareţului că eşti demn de a te chema apostol al lui Hristos. Iar dacă şi acest jug îl vei purta cu cinste, ai să ajungi departe…

— A început să proorocească; să ştii că nu e semn bun, mormăi Iachint, înghiontind pe Ermolae. Dar Ermolae… plângea.

— Ce-ai, mă porcule?

— E grea-ha preoţia, îngăimă Ermolae. Şi se porni din nou pe plâns.

— Ce-ţi veni, mă nebunule? – se răsti Iachint, zgâlţâindu-l de umeri.

— Răspu-pundere… mă-a-hare… are un pre-heot… înaintea lui Dumnezeu, bâlbâi Ermolae, bocindu-se cu hohote.

Iachint privi întrebător la duhovnic. Bătrânul însă cugetă, cu ochii închişi. Se uită la Arcadie – şi izbucniră amândoi într-un râs de se hâţănară ferestrele.

Ermolae plângea mereu şi se văieta, printre sughiţuri, de greutatea preoţiei şi a călugăriei.

— Ăsta face urât când se îmbată, zise Iachint, după ce încetă râsul.

— Să-l ducem lângă Chiril, fu de părere Arcadie.

— Îmi pare c-o să-i cărăbănim pe amândoi, se văietă Iachint, arătând cu barba spre bătrân. Drept răspuns, Daniil deschise ochii şi întinse mâna după oală.

— În sănătatea şi întru mântuirea lui Chiril…

— Amin, răspunse un glas miorlăit, din uşă.

Iachint şi Arcadie se uitară, speriaţi, apoi îşi făcură cruce. Chiril era în prag. Cu părul răvăşit, cu ochii bulbucaţi, plin de apă, de fulgi de găină şi de păr de câine, cu cheutoarea de la guler ruptă şi cu pantalonii descheiaţi, – stârni mai întâi mila, apoi râsul fraţilor, – minus Daniil care îl privea sever, şi Ermolae care tot mai plângea.

— Cinstiţi părinţi…

— …După ce ne făcu „porci”, mârâi Arcadie, lovind pe Iachint cu piciorul.

— Cinstiţi părinţi, blagosloviţi şi iertaţi! – se milogi bietul Chiril.

— Domnul!

— Cinstiţi părinţi, sfinţiile voastre mă cunoaşteţi că… nu prea sunt adâncit în scripturi, dar, după cât am citit şi după cât îmi dau eu cu proasta mea socoteală, am credinţa că satana nu e străin de ceea ce am făcut noi în seara asta…

— Nu cred, frate Chiril, îl asigură Iachint. Ţi-a venit rău fiindcă ai tras cu tâlvul şi te-a ameţit duful care vine înaintea vinului. Că altfel… nu prea te ştiu chiar atât de învrăjbit cu băuturica.

Chiril făcu o strâmbătură în chip de râs şi păru să fie convins. Dar când dădu cu ochii de Ermolae, care îşi bălăbănea capul pe spatele scaunului, sughiţând şi vărsând şiroaie de lacrimi, reveni la părerea ce şi-o făcuse în geamlâc.

— E grea-ha preoţi-hia! – se tângui Ermolae, luând capul de la spate şi aruncându-l în poală.

Chiril holbă ochii.

— Cinstiţi părinţi, să ştiţi de la mine că tot ce am făcut noi în seara asta a fost pus la cale de ucigă-l toaca…

— A fost vinul tulbure, măi Chirile, zise Arcadie cu gura pe din două.

— Acuma s-a mai limpezit, interveni Iachint călcând pe diacon peste picior.

— „Vai de cel ce adapă pe aproapele său cu amestecătură tulbure!”, cită Daniil din nu ştiu care prooroc.

— Iertaţi-mă, părinţilor, că nu l-am tulburat eu… şi nici nu v-am adăpat cu sila…

— Nu-ţi mai face inimă rea, Chirile, îl mângâie Iachint, ci ia şi-i trage un gât că acuma s-a mai limpezit.

Văzând că gazda şovăie, Iachint duse oala la gură.

— Noroc, frate Chirile! Mort ai fost şi ai înviat, pierdut ai fost şi te-ai aflat… Ia din gros ca să te dregi. Înghite şi un ardei murat că-ţi face bine la stomac…

— …Şi la cap, completă Arcadie.

— Fireşte că şi la cap, încuviinţă Daniil. Când mănânci se îndestulează numai stomacul, iar când beai se satură şi capul…

Ermolae îşi săltă căpăţâna din poală şi vru s-o fixeze între umeri, dar nu izbuti.

— Ce mi-a-haţi făcut, blestema-haţilor… arde-v-a-har focul… Ooh! e grea pre-hoţia… Aveţi să răspu-hundeţi înaintea lu-hui Dumnezeu… Ooh!

Văzându-l că nu se mai poate ţine pe scaun, Iachint şi Arcadie îl luară pe braţe şi-l lungiră în pat.

— Aoleeu, hoţii!… Aoleeu, mă omoară!… Aoleeu, sări Iachint!

— Taci, că te leg! – se răsti Iachint, storcându-i o pătlăgică murată, pe nas.

După ce se mai zvârcoli, mai strănută, mai sughiţă, mai blestemă pe dracu şi mai înjură pe Iachint şi pe… stareţul, Ermolae se potoli şi începu să sforăie.

— „Precum aurul şi argintul se curăţă prin foc, aşa şi inima călugărului prin ispite”, – scrie cuviosul Evagrie, zise Daniil, cu ochii la chinurile lui Ermolae şi cu mâna pe oală.

— Cinstiţi părinţi, grăi Chiril, după ce se mai învioră c-o înghiţitură din strachină şi cu două din oală, mie nu-mi iese din cap credinţa că totul a fost pus la cale de diavolul. Vă rog să mă ascultaţi şi pe urmă să judecaţi dacă am sau nu dreptate. Să vedeţi. Eu, cu toate că nu prea sunt aşa ligav la băutură, nu eram tocmai bucuros să vin cu atâta vin acasă. Nu de alta, dar ştiam că vrăjmaşului o să-i pară bine; şi mă cam tăia capul ce-o să se întâmple. Cumperi vin cu clondirul şi tot dai de ispită, dar să ai un deca şi jumătate, în casă! Fiindcă la început aşa fusese vorba: să iau o damigeană ca de cincisprezece litri, că alt vas n-avea fratele meu Nae la îndemână. Eu – că nu iau; neică Nae – ba să iei; eu – că hâr, el – că mâr, până m-a înmuiat. Ce mi-am zis: îl primesc ca să nu le pară rău; dar cum voi ajunge la mânăstire, îl dau chelarului ca să-l împartă obştii. Nu bag eu belea în chilie. Şi eram fericit că îngerul Domnului mă îndeamnă la faptă bună. Diavolul însă ce-o fi gândit?: „Stai tu, frate Chirile, că-mi bat eu joc de tine!” Căci ce să vedeţi sfinţiile voastre? În ajunul plecării, s-a apucat cumnată-mea ş-a opărit damigeana – de, cum se opăresc vasele înainte de-a pune ceva în ele. Aşaa! Şi după ce-a opărit-o, a pus-o cu fundul în sus ca să se scurgă. Fiindcă trebuia să se scurgă apa din ea, nu? Buun! Şi ce credeţi sfinţiile voastre că face satana? A aşteptat măcar să se scurgă sticla? Doamne fereşte! A luat un ciomăgel, l-a pus în mâna unui nepoţel şi a îndemnat pe copil să lovească damigeana! Şi nu să zici că a crăpat-o pe ici şi pe colea! A făcut-o zob. Ştiţi ce înseamnă zob? Necazul bietei cumnată-mea şi al lui frati-meu Nae. Da’ eu tăceam. Nu ştiam dacă se cade să mă bucur ori să mă întristez. Adică nu eram sigur dacă a spart-o dracul sau îngerul. Taman acuma îmi dau seama… Aşaa! Pe urmă ce credeţi că se întâmplă? Tocmai în ceasul când se chibzuia neica Nae cu bietu’ tata, de unde şi cum ar putea să-mi rostească un vas, aud la poartă: „Ho, ho, hooo!” Şi îndată o gură mare: „Băi moş Constandine!” (Moş Constantin era tata). „Viu acu, viu!” – răspunde frati-meu Nae, – fiindcă trebuia să răspundă, nu? Buun! Ei, şi ce credeţi sfinţiile voastre că a adus omul acela în căruţă?

— Butoiul…

— Chiar aşa. Că-l împrumutase de vreo patru ani, şi l-a pus vrăjmaşul la cale să-l aducă tocmai la pont. Da’ cumnată-mea Lina – cum sunt cumnatele – se uită cam chiondorâş la butoi. Ce-o fi gândit: e cam mare pentru un călugăr, chiar dacă acest călugăr se cheamă că-mi e cumnat. Dracu însă îşi avea planul lui. Că tocmai când era să casc gura şi să zic: „Lasă, cumnăţică, nu-ţi mai face inimă rea, că l-oi lua şi mai gol”, – hop că intră pe uşă frati-meu Matei, cu o damigeană de cinci kilograme. După el soseşte, cu puţină zăbavă, soru-mea Riţa, cu două sticle: „Ia, nene, zice ea, ca să ne pomeneşti şi pe noi”. Apăi – vine văru-meu Stan cu alte două sticle, mai aduce şi nepotul Ghiţă o pârnaie iar ca de două – şi se umple butoiul! Eu, mă bucuram, căci aveam pentru fiecare călugăr câte-o jumătate. Ce-mi ziceam: ori faci pomană, ori nu mai faci! Buun! şi cu gândul ăsta am venit, cinstiţi şi cuvioşi părinţi, până la poartă. Iar la poartă ce-am chibzuit: să ascund butoiul ca să nu mă vadă cineva şi să se ducă vorba. Că scopul meu era să fac părinţilor o mirare, în ziua de Intrarea în Biserică. Până atunci tocmai bine se limpezea şi vinul. După ce am aşezat însă butoiul în cămară, odată mi s-a întors inima! Dracu!! Căci ce mi-am zis: „Măi Chirile, socoteala ta – o fi ea după Dumnezeu, dar dacă s-o amestecă şi dracu, şi n-ăi putea să-i mulţumeşti pe toţi, n-ai folosit nimic: nici pentru tine, nici pentru cei care te-au miluit. Ia mai bine ţine-l aci, şi să-l bei singurel – azi un pahar, mâine unul, că e sângele Domnului, nu e lucru spurcat. Când îi fi trist, l-ai bea după psalmul 103; când îi fi vesel – l-ăi bea după sfatul cuviosului Antioh; iar când vei vedea că-ţi cântă gâtlejul a lăcomie, te-i înfrâna cu epistolele lui Pavel: către Efeseni sau către Corinteni; după cum o fi cazul.” Buun! Când colo ce să vezi? Veni părintele Iachint – cică-i era dor să mă vadă! Veni părintele Ermolae – că-i era dor să mă vadă! Veni Arcadie – la fel; apoi veni şi părintele duhovnic pentru aceeaşi pricină. Şi când mă gândesc că părintele Iachint şi cu părintele Ermolae nu mi-au trecut pragul decât de vreo trei ori; şi atunci fiindcă s-a întâmplat să boteze de zi ’ntâiu! De, cum îi ajunse

dragostea de mine tocmai în seara asta când sosii cu butoiul?! Ba se brodi să aibă – părintele Ermolae – şi peşte prăjit în buzunar şi furtunul la sfinţia lui... Iar cât pentru Arcadie – n-a mai dat pe la mine de-o jumătă' de an, de când i-am împrumutat un ciur de mălai, că n-avea... Şi-l ajunse şi pe el dorul tot acuma! Ba încă – nu-mi aduse şi păstramă, în buzunar? De, cum de nu-l lăsă cugetul să-mi aducă niscai ouă sau vreun pahar cu lapte bătut? Părintele Daniil, de ce să mint, mă cercetează mai des, aşa ca pe un fiu de spovedanie, dar niciodată nu s-a ostenit să vină după înserare... Buun! Acuma, sfinţiile voastre veniră̆ţi, mâncară̆ţi, băură̆ţi şi plecară̆ţi. Diavolul însă vă puse în minte că eu n-am să mă ţin de cuvânt, şi o luară̆ţi înapoi. Buun! Iar mai mâncară̆ţi, iar mai băură̆ţi, apoi vă supărară̆ţi şi plecară̆ţi. Satana însă nu fu bucuros, şi mă puse la cale să vă chem îndărăt. Iar veniră̆ţi, iar mâncare, iar băutură... Acuma, de, judecaţi drept şi spuneţi-mi dacă nu e la mijloc lucrarea necuratului... Mai ales că nu veni să mă vadă niciunul din fraţii care mă cercetează mai des, sau din cei care nu iubesc băutura. Nu veni nici părintele Isidor, că m-a luat sub mantie şi nici nu pune vinul pe limbă. Nu veni nici Nifon care fuge şi de mirosul băuturii; şi nici Ilarion care îşi vinde tainul...

Arcadie privi la Iachint, Iachint se uită în oală, iar bătrânul se apucă să-şi descurce firele agăţate de copcile gulerului. În acest moment Ermolae făcu o strâmbătură de-i sperii pe toţi. Chiril se închină de trei ori.

— Ai dreptate, răsuflă Iachint, după ce se închină şi el. Când ai dat sfinţia ta butoiul jos din căruţă...

— Vasăzică tot aţi văzut butoiul! Ce mai „dragoste!”...

— Ascultă, omule! Când ai sosit sfinţia ta, tocmai mă găseam în vorbă cu Ermolae. Eu prăjeam nişte peşte în tigaie – pentru amândoi – iar el îmi povestea din viaţa sfântului Simeon (cel nebun pentru Hristos), – când băgă de seamă că e un geam deschis şi trage curent. Ce era să facă? Să lase geamul aşa ca să ne îmbolnăvim? Nici vorbă! s-a dus omul să-l închidă. Dar înainte de a-l închide, a scos capul să vadă ce mai e pe-afară: plouă, ninge?

— L-a împins dracu, zise Chiril, satisfăcut.

— Acuma – cine l-o fi împins, nu ştiu. Dar ştiu bine că l-a scos. În clipa aceea sfinţia ta tocmai te uţupeai cu un mirean – frate ţi-o fi fost, cumnat ţi-o fi fost…

— Văr bun.

— Aşa. Vă uţupeaţi amândoi să duceţi o motâlcă grea în casă. „A venit Chiril”, zice Ermolae. „Bine c-a venit, zic eu, că parcă era biserica pustie fără el.” Apăi ne vedem de treabă. Eu întorc peştele pe partea cealaltă, fiindcă trebuia întors, nu? – iar el îi dă înainte cu viaţa cuviosului Simeon. Buun! (Iachint imită pe Chiril). Când isprăvesc eu şi pun friptura în farfurie, el tocmai ajunsese acolo unde spune că sfântul Simeon a agăţat, într-una din zile, un cârnat pe umăr, aşa cum ai aşeza un orar diaconesc, iar în mâna dreaptă ţinea muştar. (Acuma, în ce-o fi fost pus muştarul n-aş putea să spun). Buun! Şi umblă cuviosul aşa, prin cetate, iar pe cei ce se apropiau de el să-şi ceară binecuvântare, îi ungea la gură – întâi cu cârnatul şi apoi cu muştar. Buun! Şi ca să mă facă să râd, a scos Ermolae, dintr-o lădiţă, furtunul care e acuma pe butoi şi l-a pus de gât în chipul cârnatului sfântului Simeon. În clipa asta eu tocmai mă uitam la friptura rumenită şi mă gândeam la sfinţia ta: a venit bietul om de la drum – o fi având ceva să mănânce, n-o fi având, – măi Ermolae, ia să-i trimitem şi lui Chiril o bucăţică-două de peşte şi câteva nuculiţe. Dar el cam lacom, cum îl ştiţi, zise: „Ba să-i dăm mai bine nişte lapte, că mi-a adus pădurăreasa”. Ba eu – peşte, ba el lapte, până când ne-am hotărât şi am plecat către tine: el cu peştele în pachet şi cu maţul de gât, iar eu cu buzunarul plin de nuci…

— Aha! – făcu Chiril.

— Tocmai când să intre pe poarta sfinţiei tale a băgat Ermolae de seamă că a luat furtunul cu el. Atunci l-a strâns frumuşel şi l-a băgat în buzunar, că doar nu era să-l arunce!…

— Ei, vedeţi? – zise Chiril lovind cu pumnul în masă. Eu sunt sigur că fereastra a deschis-o dracu, altfel aţi fi simţit curent mai înainte nu chiar în clipa când am dat eu butoiul jos. Tot el v-a îndemnat să-mi aduceţi peşte iar nu lapte, şi tot el a făcut ca părintele Ermolae să uite furtunul după grumaz.

— Eu, povesti şi Arcadie, veneam de la părintele eclesiarh, – când văd lumină la sfinţia ta. „A venit Chiril”, gândesc atunci; şi-mi văd de drum. Acasă însă ce-mi zic: „O fi având Chiril ceva de-ale mâncării?” Şi în clipa aia pun ochii pe-o oală cu lapte… Era prins, deci numai bun de mâncat seara cu pâine. Apoi – îmi iau seama. Gândesc: când mergi la drum lung cu căruţa, ţi se hurducă stomacul şi numai de lapte acru nu e bun. Ia să-i duc o bucăţică de păstramă – că chiar de-o jumătate de ceas o luasem de pe grătar… şi mirosul încă nu se potolise.

— Tot dracu’ te-a pus la cale şi pe sfinţia ta, să-mi aduci păstramă în loc de lapte, zise Chiril, încredinţat deplin că satana le-a jucat festa la toţi.

— Dar pe sfinţia voastră, preacuvioase părinte arhimandrite şi duhovnice, tot dracu v-a adus aici? – iscodi, cu smerenie, Iachint pe Daniil.

Bătrânul îşi duse nervos vârful bărbii la nas şi răspunse acru:

— Doftorul şi duhovnicul au intrare slobodă la cei de sub privigherea lor – sau că este zi, sau că este noapte…

— Şi mai ales dacă simt că au şi un butoi cu vin…

— „De voieşti să prihăneşti, pre sineţi te vei prihăni”, zice sfântul Ioan Gură de Aur, se răsti moşul.

— Nu eşti de părere că… ne-am cam „prihănit” cu toţii?

— „Fii am născut şi am înălţat, iară ei m-au defăimat”, zice Isaia la capitolul I, stihul al 2-lea. Iar proorocul Ieremia grăieşte: „Precum defaimă muierea pre cel ce este împreună cu dânsa, aşa m-a defăimat pre mine casa lui Israil”…

— Capitolul?

— Capitolul III, stihul al 20-lea.

Minunaţi de tăria bătrânului, care după nenumărate pahare tot mai avea ţinere de minte, Iachint îşi ceru iertare şi-i sărută dreapta.

— Mă rog, despre ce era neînţelegerea? – întrebă duhovnicul, ridicând fruntea cu semeţie.

— Era vorba de dracu, cinstite părinte, îl lumină Chiril. Eu sunt de părere că toată afacerea asta el a pus-o la cale…

Părintele Daniil îşi scutură barba cu două degete, apoi privi ţintă la Ermolae care horcăia de moarte, şi zise:

— „Diavolii, când văd pe monahi că iubesc osteneala şi sporesc în fapte bune, îi ispitesc punându-le sminteli aproape de cărările lor”, ne învaţă marele Antonie. Adică: le află mai întâi slăbiciunile şi după aceea îi amăgesc cu lucruri după care jinduiesc ei mai vârtos. Smereniile noastre suntem oameni cu firea şi călugări cu înţelegerea. Ca oameni cădem, iar ca monahi ne ridicăm. Când omul din noi e mai tare, dracu vine şi-şi face ale sale; iar când călugărul e mai tare, dracu fuge şi pândeşte cu răbdare până ce înţelegerea se biruieşte iarăşi de către fire. Cuvioşiile noastre ne-am adunat în chilia fiului Chiril – din dragoste frăţească, adică după înţelegere; dar diavolul, carele cunoştea slăbiciunile firii fiecăruia dintre noi, şi mai ştia că în cămara lui Chiril se ascunde rodul viţei, se prea poate să nu fi scăpat prilejul ca să-şi întindă cursele şi să-şi sloboadă arcurile. Şi iarăşi se prea poate să ne fi biruit, căci noi n-avem tăria cuvioşilor care trăiau prin pustii, ca să ne hărţuim cu el. Ba încă suntem şi mai încunjuraţi de ispite: ei nu vedeau decât arbori şi păsări şi fiare, pe când noi trăim în atingere cu mirenii, avem vite cu lapte, beciuri cu vin…

— Ia mai umple oala, Arcadie, întrerupse Iachint, însetat.

— Spune în Pateric, despre cuviosul Arsenie cel Mare, că mergând odată la un drum, pe care umblau mulţi mireni, o femeie arabă s-a atins de haina lui. Arsenie a certat-o. Dar ea i-a zis: „Dacă eşti monah, apoi du-te în munte pustiu, nu te amesteca în lume”. Şi sfântul i-a dat dreptate. Aşa că diavolul ne biruieşte mai repede ca pe cei din pustie. Dar fiindcă n-are aşa luptă mare cu noi, se arată mai blând ca în vremurile de demult. Nici nu ne surpă chiliile ca de-o pildă lui Pahomie; nici nu ne pradă ca pe Grigorie de la Pecerska; nici nu ne bate cu suliţe şi cu săbii ca pe Antonie; nici nu scufundă corăbii ca să ne aducă fete, cum i-a adus odinioară lui Martinian; nici nu ne risipeşte făina, aşa cum a risipit-o pe-a ucenicilor lui Teodosie; şi nici nu ne atacă în chip de şerpi veninoşi, ca pe sfântul şi marele Sava. Eh, ne amăgeşte şi el cu un pahar de vin mai mult, cu o vorbă de cârteală şi cu un stomac mai îndestulat.

Nimica toată…

— Ruşine să-i fie!

— Chiar ruşine, încuviinţă bătrânul. Că dacă diavolul e aşa de puternic încât, după cum zice Domnul către Iov, – fierul îl socoteşte paie, iar marea ca pe un burete, – nu-i face deloc cinste să-şi piardă o noapte întreagă, ca să ne facă pe noi, nişte bieţi călugări, să bem un pahar de vin mai mult. Să mă credeţi, fiilor, că mâine, când va face raportul către Scaraoschi, are să-şi dea seama că e mai păgubit el decât noi… bată-l Dumnezeu.

După ce uşurară şi a cincea sau a şasea oală, Chiril avu o idee.

— Cinstiţi părinţi, vasăzică sunteţi cu toţii de părerea mea cum că vrăjmaşul călugărilor şi al neamului omenesc se află în clipa de faţă lângă noi. Ei bine, ce-aţi zice sfinţiile voastre dacă ne-am hotărî să-l biruim… lăsându-l singur?

Musafirii protestară.

— Ce-ţi trăsni prin cap! – se miră Daniil. Ai citit sfinţia ta undeva sau ai auzit vorbindu-se de duşman biruit de către ostaşii care fug de pe câmpul de luptă?… Ostaşul, fie că e al Chesarului, fie că e al lui Hristos, e dator să lupte pe poziţie până – ori va birui, ori va muri. Lasă-l, pe satana, să se înveţe minte ca altădată să-şi încerce puterea la isprăvi mai grozave, nu să caşte gura lângă nişte bieţi cuvioşi care cinstesc un pahar „întru slava lui Dumnezeu”. Luaţi tată!

La un semn al lui Iachint, Chiril înhăţă strachina ca să mai aducă murături. În această clipă, Ermolae, care se ridicase în capul oaselor, albi deodată ochii şi răcni ca un taur înfuriat. Cei de la masă se înspăimântară. Chiril scăpă strachina din mână.

— Face urât, porcul ăsta, când se îmbată, îi lămuri Iachint, ca unul care locuia cu el pe aceeaşi sală.

— Hai să-l legăm, propuse Arcadie.

Dar Ermolae, ca şi când ar fi înţeles ce-l aşteaptă, dacă nu se liniştеşte, închise ochii şi se lăsă pe pernă.

— Cinstiţi părinţi, zise Chiril abia răsuflând, s-a supărat Ucigă-l toaca. De ce nu vreţi sfinţiile voastre să ieşim de-aici?

Căci cine ştie ce s-o alege de noi!…

Cei trei se priviră întrebători. Apoi, Arcadie, făcu o mişcare ca să se ridice.

— Măi Chirile, uite eu aş vrea să mă scol şi nu pot. Să ştii că nu ne lasă dracu să plecăm până n-om goli butoiul…

— Iată că nici eu nu pot să mă ridic, îl încredinţă şi Iachint după ce închipui o încercare.

Bietul Chiril începu să tremure, şi se aşează, cu frică mare, lângă Arcadie.

— Acuma încearcă şi tu, îl pofti ierodiaconul. Chiril se ridică îndată şi păru că zâmbeşte.

— Sfinţia ta izbutişi, fiindcă diavolul ar fi bucuros să pleci şi să rămânem noi stăpâni pe butoi, îl lămuri Iachint.

Chiril făcu un gest de mare scârbă:

— Mă rog: dinspre partea mea sunteţi slobozi să faceţi ce-ţi poftii Eu nu mă mai bag nici pe butoi şi nici pe murături…

— Hăăău! – răcni din nou Ermolae.

— Hăău! – îl imită, fără voie, şi bietul Chiril.

Iachint se pregăti să înhaţe pe Ermolae, dar acesta se linişti din nou.

— Părinţilor, mi-e frică, se tângui Chiril tremurând vargă.

— Fiilor, suntem aici doi preoţi – pe Ermolae nu-l mai socotim – şi un diacon; oare n-am putea noi să gonim pe satana? – zise duhovnicul, ca să mai dea curaj lui Chiril.

— Să ţipăm la el, hotărî Arcadie.

— Ba să-i citim moliftele Sfântului Vasile, îşi dădu cu părerea Iachint.

Daniil zâmbi cu milă.

— Nu se cuvine nici să ţipăm, fiindcă nu suntem nici nebuni şi nici măcar beţi, şi nici să folosim chiar rugăciunile marelui Vasilie. Eu cred că aici trebuie să fie un ortac d-ăia micii care sare pe fereastră numai de-un cuvânt; nu e drac din cei bătrâni, ca să ne punem toate puterile cu el.

Şi dregându-şi gâtul, Daniil începu să cânte pe glasul al cincilea: „Să învie Dumnezeu şi să se risipească vrăjmaşii lui”. Ieromonahul şi ierodiaconul îl întovărăşiră îndată. Silit de-un ghiont al lui Arcadie, Chiril deschise şi el gura. Cântarea fu

repetată de trei ori, în cor, cu atâta însufleţire, că puteau să fugă şi îngerii, nu numai dracii…

La un semn al bătrânului, cântăreţii se opriră şi-şi făcură semnul crucii. Apoi, Iachint, ca să vadă efectul rugăciunii, cercă din nou să se ridice de pe scaun. De data asta izbuti…

— Hi, făcu el, s-a dus satana!

Arcadie îl imită, şi de bucurie că i se dezlipeşte şezutul de fundul scaunului, dădu un chiot şi începu să îngâne un brâuleţ şi să se legene pe şolduri. Iachint – îi trase şi el un chiot şi se puse s-o piseze pe loc. Duhovnicul, mulţumit de starea sufletească a fiilor săi, îşi drese mustăţile şi se răsturnă pe spatele scaunului ca să privească mai în voie. Dar Ermolae le strică cheful.

— Hăăăul – răcni el iarăşi, ca o fiară închisă în cuşcă.

Chiril, care se mai îmbunase şi se mai liniştise, îngălbeni şi se rezemă de sobă. Iachint scuipă în podul palmelor şi făcu un pas spre Ermolae. Acesta gemu ca o vită înjunghiată, apoi scrâşni din dinţi şi se coborî din pat. După ce dibui pe sub perne, gemând într-una, ridică salteaua, holbă ochii şi începu să strige cât îi luă gura.

— Săriţi, hoţii! Mi-au luat banii! Aoleeu!

— Măi frate, nu mai ţipa aşa că nu ţi-a luat nimeni banii, căută Iachint să-l îmbuneze.

Ermolae dibui din nou sub saltea, apoi începu să plângă şi să se tânguiască.

— Mi-au luat tâlharii, bănişorii… Ce să mă fac eu… Doamne, Doamne, trăsneşte-i, Doamne!…

— Măi Ermolae, se rugă Iachint, nu mai plânge, omule, că banii sunt acasă, nu ţi i-a furat nimeni. Aici ne găsim la părintele Chiril, nu suntem la casa noastră.

Ermolae păru că înţelege şi se linişteşte. Dar imediat faţa i se strânse, ochii i se albiră şi cât ai clipi, puse mâna pe-un scaun.

— Tâlharilor, mi-aţi furat bănişorii!

Iachint sări la timp şi opri lovitura. Arcadie, sări şi el şi-l cuprinse de mijloc.

— Caută o frânghie, Chirile!

Biata gazdă, tremurând de groază şi de… băutură, dibui la întâmplare şi aduse o funie de tei. În două minute Ermolae fu legat fedeleş şi lungit la picioarele patului. Până să se potolească bine, Arcadie îi înghesui şi o batistă în gură. Când îl văzu aşa burduşit, Chiril se puse pe plâns şi pe bocete.

— Cinstiţi părinţi… blagosloviţi şi iertaţi… că sunt păcătos… şi vinovat înaintea lui Dumnezeu şi a sfinţiilor voastre… că nu trebuia să iau butoiul de la neica Nae. Acuma ce să mă fac eu… că a intrat satana în casă… Uite ce tulburare ne face… Iertaţi, cinstiţi părinţi…

— Hai să plecăm, se adresă Arcadie lui Iachint, făcând cu ochiul.

— Să mergem.

Chiril se năpusti asupra lui Iachint şi-l apucă de amândouă mâinile.

— Ba nu, cinstite părinte… să nu plecaţi… şi să mă lăsaţi singur… cu părintele Ermolae… şi cu diavolul pe capul meu… Blagosloviţi şi iertaţi… dacă am greşit cu ceva… înaintea sfinţiilor voastre…

Iachint îl privi jelalnic:

— Aoleu, Chirile, cu ostaşi ca tine nu mai biruie Hristos pe satana – în veacul veacului!…

— Blago-hosloviţi… şi-hi… iertaţi…

— Iachinte! – ţipă Daniil. Ai uitat că eşti preot şi că ai putere asupra duhurilor necurate?

— N-am uitat, dar n-am epitrahil – şi nici molitfelnic, se apără Iachint.

— Poftim! – zise Arcadie, legându-i de gât nişte izmene de-ale lui Chiril.

— Fugi d-aci, ticălosule, că ne trăsneşte Dumnezeu, îl mustră Iachint mai mult pentru evlavia gazdei.

Între timp Chiril îşi aduse aminte că a moştenit un epitrahil de la ieromonahul căruia îi fusese ucenic, şi scotoci după el. Arcadie găsi un bob de tămâie într-o firidă şi scoţând cărbuni pe fundul oalei, pregăti cădelniţa. Când totul fu în regulă, Iachint îşi luă blagoslovenie, în batjocură, de la Daniil, apoi îşi agăţă epitrahilul de gât, tămâie toată casa oprindu-se mai

mult în faţa lui Chiril şi a lui Ermolae, după care, în lipsă de carte, scorni o rugăciune cu crâmpeie de prin toate moliftele ce-i veniră în minte.

— Domnului să ne rugăăm!

— Doamne miluieeşte!

— Doamne Dumnezeule, Atotţiitorule, Dumnezeul lui Avraam şi al lui Isac şi al lui Iacov, tatăl Domnului nostru Iisus Hristos şi făcătorul tuturor celor văzute şi celor nevăzute; cel ce porunceşti norilor să răsară şi soarelui să sloboadă ploaie… Cel ce ai vindecat pe datornici şi ai dăruit iertare celor doi leproşi… Carele ai gonit lighionul de draci şi i-ai poruncit să intre în turma porcilor, – ascultă în ceasul acesta rugăciunile netrebnicilor robilor tăi… şi nu socoti fărădelegile noastre, căci tu ai greşit, iar noi ne-am mâniat… Tu eşti îndurat, iar noi nemilostivi… Caută, Dumnezeule, din cerul cel sfânt al tău, spre casa aceasta… şi o tămăduieşte pe ea de toată săgeata ce zboară ziua şi de lucrul ce umblă întru întuneric… Fereşte-o pe ea de toată ispita şi de toată vătămarea sufletească şi trupească… Goneşte de la robul tău Ermolae ieromonahul, fratele nostru, toată lucrarea diavolească şi-l dezleagă de tot blestemul. Porunceşte a se despărţi în pace sufletul său şi a se odihni în loc luminat, în loc cu verdeaţă… de unde au fugit durerea întristarea şi suspinarea… Dă-i, Doamne, somn de odihnă precum ai dat celor şapte coconi, în zilele lui Dechie împăratul, adormindu-i, în peşteră, trei sute şi şaptezeci şi doi de ani… Caută, Doamne, şi spre robul tău Chiril monahul, fratele nostru, şi-l fereşte pe el de tot duhul necurat, de toată fermecătura, de frica de noapte şi de privirea cea deochetoare… Depărtează de la dânsul durerea şi boala năjitului… Porunceşte-i să se ducă în locuri pustii şi neumblate şi să stea acolo până la sfârşitul veacului… Iartă-i lui orice a greşit – cu cuvântul, sau cu fapta, sau cu gândul… sau pe părinţi de i-a amărât, sau sub jurământ s-a supus, ori a mâniat pe vreunul din preoţi şi a luat de la el legătură nedezlegată… Blestemu-te pe tine, duh necurat, cu Dumnezeu Savaot, cu Adonal şi cu Eloi… Teme-te, fugi diavole necurate şi spurcate… şi de acum să nu te mai

ascunzi în robii tăi: Ermolae ieromonahul şi Chiril monahul, fraţii noştri, că toiag de fier şi cuptorul cel de foc te aşteaptă pe tine... Că mare este frica lui Dumnezeu şi mare este slava: a Tatălui şi a Fiului şi a Sfântului Duh, acum şi pururea şi în vecii veciloooor!

— Amiiin!

Apoi, nefiind aghiazmă mare la îndemână, Iachint suflă cruciş în faţa lui Ermolae, după aceea într-a lui Chiril, zicând:

— „Să fugă de la dânşii tot vicleanul şi necuratul duh, ce se ascunde şi se încuibează în inimile lor”.

— Amiiin! – încheiară Daniil şi cu Arcadie, făcându-şi cruci uriaşe.

— Amiin! – îngână şi Chiril; şi se închină mai cu evlavie ca niciodată.

Un horcăit prelung îi înştiinţă că Ermolae a adormit şi deci că rugăciunea n-a fost în zadar. Chiril se bucură ca un copil şi sărută mâinile preoţilor. Arcadie scutură cenuşa de pe fundul oalei şi se duse la butoi, s-o umple.

— Ei, acum te-ai liniştit, fiule?

— Blagosloviţi şi iertaţi, cinstite părinte duhovnice.

— Altădată vezi să nu te mai temi atâta de satana. El e puternic, nici vorbă, dar sfântul Antonie, care s-a luptat toată viaţa cu Întunecimea Sa, ne spune că e foarte fricos. E obraznic, dar fricos. Cum o vedea că i te împotriveşti, fuge mâncând pământul.

— Dar şi când îl necăjeşti prea mult, îţi rupe spinarea, ca sfântului Moise Arapu, îndrăzni Chiril.

— Ei, vezi? Tocmai din păţania cuviosului Moise să cunoşti cât de fricos e diavolul. Că în loc să-l lovească pe Moise din faţă, l-a pândit noaptea, ascuns după un pom, şi l-a lovit pe la spate, cu parul. Dar de ce n-a fost în stare să răstoarne chilia lui Pahomie? De ce n-a biruit pe cuviosul Simeon Stâlpnicul sau pe Sisoe? Treizeci de ani s-a căznit să arunce în mare pe cuviosul Marcu – şi n-a izbutit. Iar cuviosul Teodor, stareţul mânăstirii Sicheotului, îl biruia şi în vremea somnului. Fiindcă, să ştii de la mine, dracu e mai fricos ca o muiere. Deci, sfinţia ta, să nu te temi de el nici cât de un purice. Cum l-ai simţi că

se apropie, să-ţi faci cruce şi să cânţi pe glasul al cincilea – ori pe care vei nimeri: „Să învie Dumnezeu şi să se risipească vrăjmaşii lui”.

Arcadie sosi cu oala spumuită. Iachint înghiţi în sec. După ce-i făcu safteaua, duhovnicul o întinse gazdei.

— Fiule Chiril, ia de bea şi zi ca împăratul şi proorocul David: „După mulţimea durerilor din inima mea, mângâierile tale au veselit sufletul meu…”

Şi într-adevăr că după două înghiţituri bune, Chiril simţi iarăşi pacea şi voia bună aşternându-i-se în suflet. Râse (cu smerenie) şi întinse oala lui Iachint. Acesta, ca unul ce izbutise să cureţe casa de duhuri necurate, îşi luă porţia dublă şi simţi şi mai mult fiorul păcii şi al dragostei călugăreşti.

Ca mai tânăr şi mai sprinten, diaconul îşi arătă starea sufletească reluând Brâuleţul de unde îl lăsase. Mijlociu de stat şi subţire ca un fus, cu barba creaţă adunată mai mult spre urechi, cu ani douăzeci şi şase, cu ochii vârâţi în cap şi cu nasul prelungit peste buza de sus, – vru să arate că o noapte de beţie nu e mare scofală pentru tinereţea cuvioşiei sale. Dar picioarele părură că nu-l pricep. Scoase anteriul, dar şi aşa simţi greutate de la genunchi în jos. Ca să nu rămână de ruşine, dădu Brâul în sârbă. Acum era mai la larg. Mişcările sunt mai mari şi mai rari şi lăsate aproape numai în grija picioarelor.

Părintele Iachint, om de patruzeci şi opt de ani, cu barba sură şi mare, cu ochii mici şi căprui, voinic la trup, fără să fie greoi, şovăise să încerce Brâuleţul; sârba însă îi conveni. Dezbrăcă şi el anteriul, îşi scoase cureaua care de altfel era deschiată demult, şi prinse mijlocul lui Arcadie. Observând că locul e cam strâmt, duhovnicul făcu semn lui Chiril să-l mai lărgească. Cu mare greutate izbuti acesta să mute două scaune şi să bage vătraiul între sobă.

— Trage-i, diaconeee!

— Pe ea, pe ea!

Când văzu că-i trosnesc duşumelele şi se ridică praful până în tavan, iar chiotele se ţin lanţ şi fără fereală, Chiril îşi aduse aminte că toate acestea se petrec în casa lui. Atunci se

apropie de duhovnic şi-şi spuse gândul.

— Cinstite părinte, eu cred că mai puţină mândrie n-ar strica…

Bătrânul găsi observaţia întemeiată şi bătu cu pumnul în masă.

— Vineee! – răspunse Arcadie, crezând că s-a golit oala.

Daniil se supără şi vru să zică ceva. Iachint însă îi acoperi vorba.

Cât oi fi şi-oi mai trăi
Fată mare n-oi iubi,
Că fata rămâne grea
Şi cade-n spinarea mea
Mai bine d-o nevestică:
Intri noaptea făr' de frică…

— Ieşi la ziuă fără chică…

— Hi!

— Hiiii!

Fiind pesemne de aceeaşi părere, Chiril ridică oala şi slobozi şi el un chiot. Duhovnicul – încercă şi el, dar rămase cu gura căscată şi cu ochii holbaţi. Crezând că vrea să-i dojenească, Iachint îl privi dintr-o parte şi zise:

Soacră, soacră,
Poamă acră…
De te-ai coace – cât te-ai coace,
Poamă dulce nu te-ai face.
De te-ai coace-un an ş-o vară,
Tot eşti acră şi amară…

Simţind împunsătura, Daniil se mângâie cu oala. Înveselit peste fire, Chiril se agăţă de umărul lui Arcadie. Dar el e greoi. Are 29 de ani, însă burta-i e mare şi gogoneaţă iar picioarele prea lungi. Îmbrăcat cu anteriul şi spânatec, cum e, pare mai degrabă o femeie în a şaptea lună sau un muscal cu birjă, decât călugăr.

— Tragee-i! îl îndemnă diaconul.

— Lasă-l încet, îl sfătui Iachint, că se stârpeşte.

După ce cu mare greutate izbuti să-şi mute picioarele de

câteva ori, Chiril se înmuie de tot. Diaconul îl sfătui să-şi scoată anteriul. Dar anteriul, croit „pe talie”, nu prea se îndura să iasă. Chiril cârti împotriva croitorului şi făcu o nouă sforţare. Dar împiedecându-se de sine însuşi, căzu grămadă la picioarele lui Ermolae. Jucătorii îi adresară cuvinte de batjocură. Când văzură însă că nu mai mişcă sparseră jocul şi-l cercetară. După două, trei gemete în surdină şi după o scâncitură caraghioasă, Chiril se aşeză pe sforăit. Iachint închipui semnul crucii peste el, apoi îl luă de picioare şi-l puse în linie dreaptă cu Ermolae.

— Altul la rând! – zise Arcadie, aruncându-şi ochii spre bătrân.

— E voinic unchiaşul, îl asigură Iachint.

Ca să întărească părerea acestuia, Daniil arătă oala goală.

— Vineeel

După ce dijmui oala, ca şi când n-ar fi gustat vinul de multă vreme, duhovnicul făcu o sforţare care dovedea slăbiciune şi se ridică de pe scaun.

— Copăcel! – îl încurajă Arcadie, batjocoritor.

Daniil tuşi în sec şi-şi scoase crucea de la gât. (Anteriul îl scosese demult). Crezând că vrea să se ducă afară, cei doi îi urmăriră mişcările, gata, la caz de nevoie, să-i sară în ajutor. Moşul însă le făcu semn să se ridice, apoi le porunci printr-un gest să dea masa lângă perete. Iachint înţelese pricina dar parcă nu-i venea să creadă. Când se văzu în lărgime, părintele Daniil puse mâinile în şolduri şi începu să joace, aşa pe muteşte – Ghilabaua. Înalt, osos, slab şi adus puţin de spate, cu barba lunguiaţă şi albă şi cu ochelarii prinşi după urechi, pare un anticar sau un savant scos dintre rafturile de cărţi. Iachint şi Arcadie izbucniră într-un râs sălbatic. Vrură să-i dea mâna, dar unchiaşul se încăpăţână s-o piseze singur. Atunci, Iachint se puse să-i durluie din gură. Diaconul luă vătraiul dintre sobă şi se apucă să-l bată cu un cuţit, în tactul jocului. Moşul întări mişcările. Dar peste câteva secunde, simţi nevoie de sprijin, şi întinse mâinile, fără să scoată un cuvânt. Cei doi se lăsară cuprinşi de gât şi continuară să-i durluie şi să-i toace pe vătrai. Deodată arhimandritul se opri

din joc, îşi adună ultimele puteri, şi se puse din nou pe pisat, de data asta numai din mâini şi din buric, şi să strige printre gingii, cu glasu-i piţigăiat:

Dragi-mi sunt fetiţele,
Dar mai dragi leliţele...
Hiii!

Iachint şi Arcadie amestecară chiotele cu râsul şi-i răspunseră totodată:

Fost-ai, lele, cât ai fost...
Fost-ai, lele, trandafir,
Dar acuma... borş cu ştir.

Preacuviosul Daniil, ca şi când ar fi înţeles rostul acestor cuvinte, încetă jocul şi, aşa agăţat cum se găsea, luă o înfăţişare aspră, îşi drese glasul şi zise înlăcrimat:

— Fiii mei şi fraţii mei! Să ştiţi de la mine... că noi călugării... suntem lumina lumii... şi sarea pământului... după cum scrie... Mirenii îşi au bucuriile lor... dar noi trăim pururea în război cu cetele drăceşti... şi încunjuraţi de ispite... şi de primejdii... că pentru aceasta ne numim ostaşi... ai lui Hristos... Pentru noi, fraţii mei şi fiii mei... mai ţine Dumnezeu lumea pe pământ... că oricât am fi de păcătoşi... tot suntem mai buni decât *chaldeii* şi decât mirenii... Că zice sfântul apostol... iar cuviosul... şi proorocul... da, da... să ştiţi de la mine... că pentru noi mai ţine Dumnezeu pământul... de nu-l scufundă... că noi... tot ce facem... întru slava Lui facem... şi facem cu dragoste... şi cu smerenie... hâp!... după cum zice... hâp!

Aci, bătrânul se moleşi de tot şi rămase cu vorba în gât. Iachint şi cu Arcadie îl luară pe mâini şi-l întinseră în mijlocul patului.

— „Adevăr zic ţie Petre... când erai mai tânăr... te încingeai pe unde vreai...”

După ce-l înveliră cu anteriul, cei doi monahi rămaşi încă pe poziţii, priviră cu jale la cei trei căzuţi. Iachint crezu că trebuie să râdă. Arcadie însă, amintindu-şi că e diacon, îşi ridică

mâna dreaptă şi-şi făcu datoria:

— „Miluieşte-ne pre noi, Dumnezeule, după mare mila ta, rugându-ne ţie, auzi-ne şi ne miluieşte!”

— Doamleş, Doamleş, Doamne miluieeeşteeee!

— „Încă ne rugăm pentru odihna sufletelor răposaţilor robilor lui Dumnezeu: Daniil arhimandritul, Ermolae ieromonahul şi Chiril monahul, ostaşi ai lui Hristos, căzuţi pe câmpul de luptă, ca să li se ierte toată greşeala cea de voie şi cea fără de voooie!”

— Doamleş, Doamleş, Doamleşteeeee!

— „Ca Dumnezeu să aşeze sufletele lor unde drepţii se odihneeeesc!”

— Amiiin!

Era rândul preotului. Iachint ar fi vrut să-şi pună epitrahilul, dar fiindcă trebuia să păşească peste Chiril, ca să-l ia de pe masă, renunţă şi se rugă numai cu harul.

— „Dumnezeul duhurilor…

— Duhurilor…

— „…duhurilor, carele ai călcat moartea şi pre diavolul ai surpat, odihneşte sufletele adormiţilor robilor tăi în loc luminat, în loc cu verdeaţă, de unde au fugit durerea întristarea şi suspinarea… Şi orice au greşit cu cuvântul, au cu fapta, au cu gândul, iartă-le lor!”

— Dumnezeu să-i ierte!

— „…Că numai tu singur eşti fără de păcat, dreptatea ta este dreptate în veac şi cuvântul tău adevăruuul!”

— Amiiin!

Apoi, după ce preotul binecuvântă pe „răposaţi”, Arcadie se rezemă de capul patului, la picioarele duhovnicului şi începu să cânte pe glasul al doilea:

— „Veniţi, fraţilor, să dăm morţilor sărutarea cea mai de pre urmă, mulţămind lui Dumnezeu… Ce despărţire! Ce jale! Ce plângere în ceasul de acum!… Toată slava cea vicleană a deşertăciunii vieţii se strică… Toate organele trupului, acum netrebnice se văd… Cele ce puţin mai înainte erau mişcătoare, toate nesimţitoare sunt… Că ochii au apus, picioarele s-au legat, mâinile au încetat şi limba cu tăcere s-

au îngrădit… Cu adevărat deşertăciune sunt cele omeneşti…”

Între timp, Iachint umpluse oala. Acum o ridică deasupra lui Ermolae şi cântă dimpreună cu Arcadie:

— Veşniicaa poogoomeheniighihireee… Veeşniicaa poogoomeheniighihireee… Veeeeeeheşnicaahaa logor pooogooomeeniireeeeeeeeee!

Apoi, Iachint, turnă din oală, în chipul crucii, pe piepturile „adormiţilor”, zicând:

— „Cu semnul crucii tale, iubitorule de oameni, moartea s-a omorât, iadul s-a prădat, iar cei morţi de demult, sculându-se, au adus ţie laudă”.

După care, diaconul cântă pe glas al optulea:

— „Pământe, desfăcându-te, primeşte pre cei zidiţi din tine, cu mâna lui Dumnezeu… Precum ai înviat, Doamne, pre Lazăr…”

— Amiiin! – încheie Iachint însetat.

Şi duse oala la gură.

— Dumnezeu să-i ierte, frate Arcadie!

— Dumnezeu să-i ierte! – cinstite părinte!

Iachint scurse oala până în fund. Arcadie, când observă, întâi se mâhni apoi se bucură.

— Bine, bine, lăcomeşte-te, că acu o să-ţi cânt veşnica pomenire…

— Nu se poate, măi Arcadie! Un diacon nu e slobod să slujească fără preot. Aşa că, Dumnezeu o să rânduiască lucrurile… să-ţi cânt eu ţie…

— Vom vedea.

Diaconul se duse la butoi să umple oala. Dar în butoi – nimic! Iachint lăsase furtunul în funcţiune şi tot restul de vin ce bruma mai era se scursese pe podele, întinzând un şărpălău până la capul lui Ermolae.

— Hăhă! Da’ voinici mai suntem, nene! – exclamă Arcadie, făcând semnul binecuvântării deasupra butoiului.

Apoi îl întoarse cu vrana în jos, şi după ce îi dădu cu tifla, părăsi cămara cântând pe glasul al 7-lea:

Arde-te-ar focu’ butoi,
Că nu mai faci pentru noi…

— Să mergem, cinstite părinte!

— Unde, mă?…

— La chiliile noastre!

Iachint îşi roti ochii prin casă şi se dumeri.

— Ai dreptate… să mergem.

După ce, cu chiu, cu vai, îşi îmbrăcară anteriele, se aplecară să întoarcă pe Ermolae, care se sucise până se proptise cu nasul în vin. Când simţiră udătură şi apoi văzură băltoaca, scoaseră câte-un strigăt de admiraţie:

— Hă, da voinici mai sunteţi, fraţilor?! Parcă aţi fi vaci…

Chilia părintelui Chiril are două geamlâcuri: unul în faţă şi altul în dos. Iachint şi cu Arcadie nimeriră în cel din faţă; crezând însă că au luat-o rău se întoarseră în dos. Aci îşi cunoscură greşeala după pomii din grădină, şi se înapoiară în faţă. Nu nimereau însă zăvorul. Arcadie aminti lui Iachint de-o minune făcută de sfântul Ioanichie, cu uşile unei biserici din Efes, şi-l îndemnă să-şi încerce gradul de sfinţenie. Iachint îşi cumpăni mai întâi corpul, apoi se închină şi porunci uşii să se deschidă. După ce repetă porunca până la a treia oară şi văzu că n-are harul cuviosului Ioanichie, izbi cu piciorul. Între timp, diaconul izbutise să facă o deschizătură în geamlâc şi să sară – vorba vine – afară. Iachint găsi în sfârşit zăvorul şi ieşi pe uşă.

Afară – ziuă albă. Sau mai bine zis – cenuşie. Din cerul închis burniţa o ploaie măruntă şi rece. Iachint se propti cu mare greutate în mijlocul punţii de scânduri, privi în juru-i, apoi pe cer, şi zise:

— Văd lumina, dar nu văd luna…

Arcadie, care făcea sforţări să se ridice din noroi, încercă să controleze spusa lui Iachint. Dar cum, în poziţia în care se afla, nu putea să vadă tot cerul, sfătui pe tovarăş să caute luna „în partea cealaltă”…

— Nu se vede pe nicăieri, îl asigură Iachint, după ce târcoli toate poalele cerului.

— N-o fi răsărit încă.

Iachint privi mai atent înaintea ochilor şi zări, printre pomi, doi călugări ducându-se spre biserică.

— Ce să nu răsară, mă, că e târziu! Uite, se duc părinţii la utrenie…

Arcadie mai făcu o încercare zadarnică să se scoale, apoi zise:

— Uită-te atunci mai spre ’naltul cerului.

Iachint săltă capul cu mâna stângă, ca să caute luna mai la înălţime, dar în această clipă îşi pierdu echilibrul şi se lungi şi el lângă Arcadie…

*

Orele zece înainte de amiază.

Părintele Daniil spovedeşte două femei, în tinda chiliei preacuvioşiei sale; Chiril fierbe apă ca să-şi opărească butoiul; Iachint şi cu Arcadie s-au întors pe partea cealaltă; ieromonahul Ermolae citeşte, în biserică, „Voroavă asupra celor ce se îmbată”; iar… dracul, umilit, după ce strică o duzină de coaie ministeriale, renunţă a mai raporta „cazul”. Planul lui era – pesemne – ca beţia să se încheie cu ceartă şi cu bătaie. Din cauză Smereniei însă, s-a încheiat cu pace şi cu sănătate.

PUSTNICII DE SUB STÂNCA

Drumul se propteşte într-o armată uriaşă de brazi şi de mesteceni. Satul deşirat şi răsfirat a rămas în urmă; în dreapta şi în stânga văzduhul urcă deodată pe dealuri fără culmi; iar în faţă, peste vârful brazilor, în calea soarelui, se ridică un parapet gigantic de piatră, cu cinci cucuie în cap şi cu mii de zgârieturi pe faţă.

Dar pădurea nu urcă până lângă stâncă. Copacii se opresc fricoşi şi respectoşi la distanţă, lăsând între ei şi parapet un loc chel ca un fund de ceaun, în mijlocul căruia nişte călugări pribegi au durat adăpost – pentru ei şi pentru Domnul.

Ca la douăzeci de paşi de poarta sfântului lăcaş, pe o blană încăpcănită între burţile a doi mesteceni gârboviţi, odihneşte un om – păros ca un urs şi gânditor ca un Arab privind spre Meca. Este, desigur, unul din fericiţii care stăpânesc aci.

Mă apropii de el. Nu clinteşte. Mâinile-i rămân încleştate de marginea scândurii iar ochii fixaţi într-un punct – sus, sus…

Unde s-o fi gândind cuvioşia sa? O fi zărit ceva deosebit pe repezişurile din faţă, sau calculează distanţa până la cer, fericit că înălţimea muntelui o scurtează?…

— Blagosloveşte, tată!

— Salut! – răspunde sfinţia sa, coborându-se din înălţime şi făcând un foarte uşor compliment.

Decepţie…

Soarele a urcat totuşi deasupra parapetului şi acum priveşte voios printre două cucuie enorme. Câteva raze s-au coborât spre schit şi s-au apucat să înfăşoare biserica din vârful turlei în jos.

Părintele mă priveşte cu foarte puţină curiozitate. Semn că mai vin oameni prin aceste locuri…

— Aici e un schit de călugări, cuvioase?

— Da, domnule!… Adică nu: e o pustnicie. Fiindcă pustnicii, să ştii şi dumneata, se deosebesc de ceilalţi călugări. Ei trăiesc mai retraşi de lume.

Are dreptate. Natura este aci de-o sălbăticie rară. Omul n-a stricat şi n-a înfrumuseţat nimic. Doar o potecă de picior şi-a croit – cu multă sfiiciune – spre vârful muntelui de piatră. Cel mai apropiat târg a rămas la 90 de km., iar ultima casă a satului mai vecin la vreo cinci sau şase.

Dar norul de pădure dintre schit şi sat măreşte distanţa şi dă străinului impresia unei izolări desăvârşite. Pustnicii aceştia vor fi hălăduind, desigur, mai mult în tovărăşia păsărilor, a pâraielor cu păstrăvi, a urşilor, a iepurilor şi, fireşte, a lui Dumnezeu… Vor fi fericiţi?

— Cum vă mântuiţi în singurătatea asta, părinte…

— Patrichie păcătosul mă cheamă. Apăi, domnule, ne-am mântui binişor, dar n-avem pace cu diavolul… Fiindcă noi, vezi dumneata, se cheamă că suntem ostaşi ai lui Hristos, şi pentru asta satana ne poartă pică mare şi mereu ne dă război…

— Ostaşi ai lui Hristos?! Hm! Dar eu văd că n-ai nici sabie, nici puşcă… Ce fel de ostaşi are Mântuitorul? Cred că sfinţia ta ai văzut pe diavolul – dacă nu în carne şi în oase, cel puţin zugrăvit?

— Cum nu!

— Ei bine, după cum ai observat, dracu umblă întotdeauna înarmat cu gheare lungi şi ascuţite şi cu o furcă mare de fier… Din gura şi din nările lui ies flăcări… Puterea lui, dacă însuşi Hristos nu poate să-l biruiască singur, trebuie să fie înspăimântător de mare! Şi sfinţiile voastre cu mâna goală?…

Pustnicul mă priveşte cu milă.

— Hm! După cât îmi dau seama, dumneata, domnule, nu te prea pricepi în lucruri d-astea. Satana, domnule, nu se biruieşte cu săbii şi cu tunuri… El, blestematul, nu fuge decât de înfrânare şi de rugăciune… Şi se cheamă că noi călugării – şi mai ales pustnicii, ne ostenim să-l biruim cu aceste arme care sunt mai tari decât furca şi decât ghearele lui…

Mă uit mai atent la părintele Patrichie. Nu e gras, dar nici slab. Netezimea feţei şi vioiciunea ochilor sunt ale unui om – oricum îndestulat. Sau poate că aerul curat, verdeaţa fără seamăn şi mai mult încă mulţumirea sufletească de a se găsi în solda lui Isus vor fi cauza acestei înfăţişări robuste?

— Ce înţelegi sfinţia ta prin „înfrânare”, părinte Patrichie?

— Apăi, domnule, înfrânare se cheamă că e atunci când nu dai stomacului ce-ţi cere şi cât îţi cere, când nu prea te treci cu somnul, când veghezi la rugăciune şi când opreşti trupul de la poftele păcătoase…

— Şi cu ce vă hrăniţi cuvioşiile voastre în pustietatea asta, părinte Patrichie?

Pustnicul mă priveşte puţin cam aspru.

— Dumneata, domnule, după cât pricep eu, vrei să mă ispiteşti… Dar să-ţi spun, că nu e de ruşine. Ne hrănim, domnule, – mai cu fructe, mai cu o leacă de cartoafe, mai şi cu pâine, că de la Dumnezeu este…

Soarele a scăpat dintre cucuiele muntelui şi a îmbrăţişat toată turla bisericii, s-a coborât puţin şi pe crucea de deasupra tindei, prelungindu-şi o rază în cerdacul unei case mari, în formă de vilă.

Privesc pustnicia mai cu amănuntul. Pe lângă câteva case ghebuite sunt altele mari, văruite de curând, cu grădini în faţă sau în dos, unele cu cerdacuri înflorate, altele cu geamlâcuri vopsite, câteva cu prispe de pământ.

— Ce faceţi sfinţiile voastre cu aşa locuinţe încăpătoare, părinte Patrichie? Eu îmi închipuiam altfel o pustnicie: câteva chilioare mai răsărite ca bordeiele şi în mijloc o bisericuţă de lemn…

— Hm, dumneata îţi închipuiai, dar vezi că nu-i aşa. Fiindcă,

domnule, vine lumea de prin sate la slujbă şi trebuie să aibă loc. Iar cât pentru chilii, nu sunt făcute aşa mari numai pentru noi. Că noi suntem oameni săraci, domnule, şi mai închiriem în timpul verii, că Statul ne dă puţin, domnule... Acuma pricepi?

Pricep, desigur. Le trebuie şi lor îmbrăcăminte, încălţăminte. Anteriul părintelui Patrichie e de mohair, şi mohairul nu creşte ca iarba. Ghetele-i sunt de bocs şi bocsul nu se doboară din copaci...

— Şi... dacă nu te superi, cu ce vă ocupaţi, sfinţiile voastre, în pustnicia asta, părinte cuvioase?

— Apăi, domnule, să ştii dumneata că ne ocupăm. Degeaba nu şade nimeni. Eu, de pildă, am de la Dumnezeu darul preoţiei. Când nu sunt „de rând" la sfânta biserică, mă ocup mai vârtos cu citirea scripturilor. Fiindcă, să ştii dumneata, că şi citirea scripturilor se cheamă că e o armă grozavă împotriva vrăjmaşului.

Soarele a scăpat în largul cerului şi acuma priveşte schitul din plin. O rază se strecoară printre crengile bradului din poartă şi-şi află loc de zbenguială pe fruntea lată a ieromonahului... Va fi citind, într-adevăr? Eu îl cred. Numai cine n-a trăit în mânăstire nu ştie cât de mult te îmbie la lectură – şi pacea tulburată de vifore sau de tălăngi, şi flacăra din cămin şi umbra din pădure... Să te ştii fără nicio grijă – nici familie, nici dări, nici chirie, nici inspecţii –, să ai sobă bună şi lemne cât mai multe lângă ea; sau un desiş umbros unde soarele să nu te afle şi furnicile să nu te stingherească – şi să deschizi cartea! Cu cât nesaţ savurezi pagină după pagină – chiar dacă ai mai trecut pe acolo –, cu câtă bucurie primeşti izbânzile Cuvioşilor şi ale Mucenicilor şi cu câtă atenţie repeţi, ca să nu uiţi, citatele din Sfânta Scriptură şi faptele demne de a fi povestite celor neştiutori şi care-ţi pot servi însăţi de pildă în calea spre mântuire!...

— Ai citit toate Vieţile Sfinţilor, cuvioase?

— Da' cum nu!

— Şi Biblia şi Patericul?

— Numai o dată crezi dumneata?!

— Şi Pidalionul – cu canoanele –, şi pe Efrem Sirul – şi pe Macarie – şi pe Doroftei?

— Da’ cum nu, domnule! Se poate să-mi rămână?

— Şi eu am citit foarte multe cărţi bisericeşti, părinte Patrichie…

Ieromonahul mă privi surprins şi neplăcut.

— Tot ce se poate. Da’ vezi că… dumneata… îi fi având ţinere de minte mai bună… a mea nu e chiar aşa…

— Hm…

S-aude o talangă… Apoi alta… Caut cu ochii în jur şi văd două, trei vaci păscând în hotarul poienii ce urcă în spatele schitului.

— Aveţi vaci multe, părinte Patrichie?

— Vaci zici dumneata? Da’ de unde! Are stăreţia câteva…

— Dar lapte mâncaţi, desigur.

— Cum o să mâncăm, domnule, dacă suntem pustnici? Se poate una ca asta?

Ochii-mi iscoditori prind în rărişul ulucilor din faţă o coadă brează…

— Părinte Patrichie, eu găsesc că e lucru nesocotit – şi chiar păcat mare, să nu vă îndulciţi şi sfinţiile voastre – oricât aţi fi de pustnici – cu câte-o ceaşcă de lapte. Măcar bătut că nu mai are grăsime în el. Laptele, cuvioase, e considerat – de când există oameni şi dobitoace, ca tot ce poate fi mai hrănitor şi mai de folos la casa cuiva. Când ţi-e foame te îndestulează; când eşti bolnav îl iei ca doctorie; cu el se hrănesc şi cresc pruncii şi puii vietăţilor. Domnul nostru Iisus Hristos tot cu lapte s-a făcut măricel. N-ai observat cât des se pomeneşte în cărţile sfinte despre lapte?

— Cum nu!

— Ştii că sfântul Ioan Botezătorul, când trăia în pustie, se hrănea numai cu lapte de capră… Mai târziu, când a ieşit la Iordan, nemaiavând în apropiere caprele sălbatice de prin păduri, mânca de vacă şi de bivoliţă – atât el cât şi ucenicii lui…

— Adevărat?

— Desigur, părinte! Sfinţia ta n-ai citit?

— Ba… cum nu! Am citit, dar… cum vă spusei… n-am ţinere de minte…

— La sinodul al 14-lea, care s-a ţinut la Ploieşti, în anul 67 după Hristos, s-a discutat foarte mult chestiunea aceasta. La urmă s-a hotărât, prin canonul Nr. 2, că laptele nu poate fi socotit de frupt decât pentru cei care le dă mâna să-şi gătească mâncări de post, alese; nu şi pentru nişte bieţi pustnici care n-au decât cartoafe şi pere pădureţe…

Cuviosul mă privi bănuitor.

— Adevărat grăiţi?

— Adevărat, părinte! Vai de mine!

— De, domnule… uite… e rău când n-ai ţinere de minte… Citeşti într-un zadar… Acu, de, ce să zic… câte-o lecuţă tot mai gustăm noi, dar miercurea şi vinerea nu ne atingem – Doamne fereşte!

Părintele Patrichie lăsă ochii în pământ… Eu îi ridicai deasupra schitului… Dau un târcol poienii şi descopăr la marginea piezişă un fierăstrău tolănit deasupra unei viroage. Nu funcţionează. E stricat sau n-are de lucru. Burlanul de coajă s-a spart în câteva locuri, şi apa care avea misiunea să învârtească roţile ţâşneşte în şuvoaie violente. Ar fi bun un duş rece… În apropiere s-aud grohăituri de porc: un călugăr îşi duce groşteiul la nămol.

— Carne de porc obişnuiţi, părinte Patrichie?

Pustnicul mă privi chiorâş.

— Se poate, domnule, să-mi puneţi astfel de întrebare? Tocmai dumneavoastră care aveţi aşa cunoştinţă de canoane şi de opreliştile Sfinţilor Părinţi?

Apoi, după ce văzu pe monahul cu purcelul.

— A, de crescut mai creştem câte-un godăcel, dar nu ca să-l mâncăm, ci ca să-l prefacem în sunători. Ne trebuie şi nouă, domnule, îmbrăcăminte, încălţăminte, mai un picuşor de untdelemn pentru candelă, mai o cutie de chibrituri… că lumea e săracă acuma şi nu mai dă la slujbe cum dădea odată… Pricepi?

Pricep, desigur.

— Cum văd eu, sfinţia ta vrei să mă prinzi la strâmtoare,

părinte Patrichie. Să ştii însă că n-ai să poţi fiindcă eu sunt foarte la largul meu când e vorba de canoane şi de popririle Sfinţilor Părinţi. Cuvioşia ta ştii tot atât de bine ca şi mine că creştinii – fie ei mireni sau călugări, sunt obligaţi să mănânce carne de porc prin canonul 9735 al sinodului de la Nicheia, – nu atât pentru motivul că muşchiul de porc e minunat – oricum l-ai găti –, ci mai ales pentru a nu fi la obicei cu Evreii şi cu Turcii, care, după cum ştii, sunt ţinuţi de către profeţii lor să nu mănânce carne de râmător…

Părintele Patrichie râde şiret.

— Eşti şmecher, domnule. Cunoşti bine canoanele…

— Vasăzică mâncaţi carne de porc, nu?

— De, domnule, până mai acum vreo cinci sau şase ani nu se pomenea aici călugăr să pună limba pe carne de porc. A venit însă un sfetagoreţ şi dacă am văzut că mănâncă el, ce ne-am zis: – dacă ăsta care a trăit în Sfântul Munte se înfruptă, înseamnă că ştie el ce ştie. Şi de atunci am început să ne mai spurcăm şi noi. Acuma, fireşte, eu citisem canoanele alea, dar dacă n-am ţinere de minte – îmi făcusem de uitare… Miercurea şi vinerea însă nu se atinge nimeni – chiar de-ar fi să crape.

Printre ulucile curţii unde mai adineauri zărisem o coadă de vacă, văd acum o fotă vărgată deasupra unor glezne subţiri şi goale. În câteva clipe gleznele prind să se mişte şi fota se apropie de gard. Un ochi atent se furişează printre uluci.

— Un lucru nu te întrebai, cuvioase.

— Care, domnule?

— Aş vrea să ştiu… cine vă mulge vacile?

— Da’ multe ai mai vrea dumneata să ştii! Iacă noi le mulgem; dar cine gândeşti?

— Mi-am închipuit eu, dar cred că faceţi o mare greşeală. E lucru îndeobşte cunoscut că vaca, spre deosebire de oaie, cum simte la ugerul ei mână de bărbat ascunde laptele. Căci mâna de bărbat e mai aspră, după cum aspră îi e şi vorba. Pe când mâna de femeie e gingaşă şi moale, iar glasul ei subţire şi dulce e mai atrăgător. Cred că ai observat, la miruit, când îţi sărută credincioşii dreapta, că sărutul femeii e mai cald şi

buzele parcă se lipesc de palmă. Şi poate ai mai luat seama Sfinţia Ta că mult mai uşor te îndupleci de rugămintea unei femei ca de-a unui bărbat. E sau nu?

— E…

— Iar vaca, părinte, pe nedrept e încârduită cu oamenii moi şi zevzeci. S-a dovedit de către învăţaţi că ea, sărmana, e unul din dobitoacele cele mai simţitoare. Aşa se explică bucuria pe care o are când o femeie se apropie de ea cu găleata, – bucurie pe care şi-o exprimă prin mugete uşoare şi învârtituri din coadă. Pe câtă vreme la apropierea unui bărbat care vine s-o smulgă, fluştură nervos din cap şi zvârle din copite. Să-ţi dau o pildă din chiar Vieţile Sfinţilor. Ştii că marele Antonie a sihăstrit pe valea Niprului… parcă aşa…

— Da, da!

— Şi pe valea asta a Niprului creşte nişte iarbă grasă şi verde cum nu se mai află în altă parte a pământului. Acuma sfântul Antonie avea o vacă elveţiană dăruită de-un boier egiptean…

— Nu se poate, domnule!

— Îmi pare rău, părinte! Întreruperea sfinţiei tale mă îndreptăţeşte să cred că nici n-ai citit viaţa sfântului Antonie.

— Ba eu am citit-o, cum să nu… dar dacă nu e ţinere de minte!… Te rog, iartă-mă!

— Şi cum zic sfântul Antonie avea o vacă bună de lapte, dar fiindcă era mulsă de bărbaţi – o mulgeau ucenicii lui – ascundea ticăloasa laptele, din care pricină bătrânul pustnic se afla mereu în lipsă. Că el mai mult cu banane – ştii că banana e un fel de castravete murat – şi cu lapte se hrănea. Când şi când mai trimetea câte-un ucenic cu ea la drumul mare ca să întâlnească vreo femeie şi s-o roage s-o mulgă. Atunci vaca dădea îndoit şi întreit. În cele din urmă şi-a făcut cuviosul pomană cu nişte sârbi care se duceau să se închine la Ierusalim, şi a scăpat de ea. Dacă vacile sfinţiilor voastre ar fi mulse de femei, după cum aveţi aşa păşune minunată, v-ar îndestula de n-aţi mai duce grija gurii…

— De, domnule, aşa o fi, dar… nu-i iertat să calce picior de femeie în casă de călugăr. Cred că atâta lucru ştii şi

dumneata.

— Dar nu-i nevoie să intre în casă, părinte! Ş-apoi – nu spuseşi singur că închiriaţi camere mirenilor? Sau poate numai la bărbaţi?

— Da’ de unde! Că omul trebuie să-şi vie cu nevasta, cu vreo fată, două, dacă are. Ba unii mai trag după ei şi câte-o slujnică. Dar vezi că nu se potriveşte. Una e să-ţi calce în chilie femeia cu bărbatul ei, ori cu stăpânul, alta să vie slobodă. Pentru asta nu cred să mai găseşti dumneata vreun canon.

— Da ce, părinte Patrichie, femeia e mai spurcată decât vaca şi decât porcii pe care-i ţineţi la uşa casei? Sunteţi greşiţi sfinţiile voastre. Femeia e fiinţa cea mai curată la inimă şi cea mai cu suflet din câte sunt pe pământ. Prin femeie se înmulţeşte omenirea; Mântuitorul, când a înviat, s-a arătat întâi femeilor; Cuviosul Vitalie petrecea noaptea la un loc cu femei desfrânate pentru a le întoarce de la păcat; sfântul Ilarion cel nou a vieţuit şapte ani în casa unei femei; cuviosul Simeon (cel nebun pentru Hristos) nu s-a sfiit a intra chiar în baia publică a femeilor. Însuşi sfântul şi marele prooroc Ilie a fost un timp găzduit de către o văduvă…

— Ştiu: la Sarepta Sidonului.

— Ei vezi? Dar ce zici despre sfântul prooroc Serghie care a avut trei sute de ţiitoare?!

— Parcă Solomon…

— Da’ de unde? Solomon nu ştii c-a fost Rus de neam? Lui îi plăcea băutura; cu femeile nu prea se băga. Şi, dacă mă crezi, însuşi sfântul apostol Pavel, când venea în propovăduire la Bucureşti, trăgea la una Caliţa, pe şoseaua Ianculuі… Scrie negru pe alb în istoria bisericească. Păcat că n-ai ţinere de minte!…

Părintele Patrichie mă priveşte bănuitor.

— O fi fost vreo bătrână…

— Negreşit că bătrână.

— Apăi de, domnule, dacă e vorba de bătrâne, se schimbă chestia. Aşa câte-o babă mai dă şi pe la noi: mai pentru vacă, mai pentru o rufă, mai pentru o curăţenie, că femeii îi e mai

îndemână decât bărbatului. Dar să ştii că numai babe, domnule, să nu-ţi faci alte socoteli…

— Nu, părinte!

Soarele a venit în dreptul stomacului. Părintele Patrichie saltă capul şi se convinge.

— Domnule, e vremea prânzului; n-ai vrea să cinstim câte-o ţuiculiţă?

— De ce nu, părinte Patrichie? Şi două dacă se găseşte.

Chilia cuviosului pustnic e o adevărată casă de gospodar: vacă în grajd, porci în coteţ, orătănii prin curte şi flori în cerdac, înăuntru – de toate: mese, scaune, paturi moi, tablouri, o puşcă de vânătoare, un revolver, pathefon – şi nicio carte. Dar absolut niciuna. Am găsit explicaţia în lipsa de memorie a sfinţiei sale. Şi are dreptate: dacă nu ţine minte, de ce să mai citească? Şi dacă n-are nevoie de citit, de ce să mai ţie cărţi la uşa casei?

Văzându-mă că întârzii în faţa unui grup de icoane, părintele Patrichie dispare pe uşa polatrei. Îl surprind în mijlocul unui rai de şunci şi de cârnaţi, trăgând ţuică dintr-un fedeleş.

Izbucnim amândoi în râs.

— Dumneata ce învârteşti, domnule?

— Sunt… ofiţer, părinte. Acum însă fiind în concediu mă port civil.

— Bravoo! Ne-am găsit doi ostaşi: unul al lui Carol şi unul al lui Hristos! Dă palma încoace. Acuma sunt sigur că n-ai să mă condamni. Fiindcă ostaşii, camarade, ori că ar fi ai Regelui, ori că ar fi ai Mântuitorului, trebuiesc hrăniţi bine, nu-i aşa?

— Aşa e, părinte.

— Că altfel dezertează la inamic, nu?

— Desigur, părinte!

Şi iar izbucnim în râs.

*

La plecare, nemaivăzând nici soare şi nici verdeaţă, alte gânduri mă preocupă. Mă întreb: câţi draci o fi răpus Hristos, cu ajutorul cuviosului Patrichie?…

— SFÂRŞIT —

Mânăstirea Căldăruşani,
în 13 Septembrie 1931